Bavar.
2863 a/1,1

Digitized by Google

valentinus
Wienninger
aus Land

<36634594430019

<36634594430019

Bayer. Staatsbibliothek

Digitized by Google

Digitized by Google

IVS CIVILE PRIVATVM.

SCRIPSIT

AC

DETERMINATIONES

IVRIS BOICI

ADDIDIT

ADAMVS WEISHAVPT

IVRIVM DOCTOR EORVNDEMQVE IN ALMA CATHOLICA AC ELECTORALI VNIVERSITATE ANGLIPOLITANA PROFESSOR EXTRAORDINARIVS.

TOMVS I.

INGOLSTADII,

SVMPTIBVS ANTONII ATTENKHOVER BIBLIOPEGI ACADEMICI

1773.

Digitized by Google

Bayerische
Staatsbibliothek
München

Digitized by Google

Von Gottes Gnaden Maximilian Joſeph in Ob- und Niederbaiern, auch der obern Pfalz Herzog, Pfalzgraf bey Rhein, des H. Röm. Reichs Erztruchſes, und Churfürſt, Landgraf zu Leichtenberg ꝛc. ꝛc.

Unſern Gruß zuvor, Hochgelehrter, Lieber, Getreuer! Demnach wir bey unſerm nachgeſetzten Bücher Cenſur Collegio das von dir gehorſamſt eingeſendete, und wieder zurückgehende Jus civile privatum gewöhnlicher maſſen prüffen laſſen, und ſich dabey geäußert, daß nicht nur dein Buch nichts in ſich führet, ſo gegen die Religion, den Staat, und gute Sitten anſtoſſet, ſondern auch über dieß dir Ehre machet; als haben wir dir ein ſolches unverhalten laſſen, und die mitgehende Approbation, die du deinem Werke unausbleiblich vorzuſetzen haſt, zuſchließen wollen. Sign. München den 28. Junius 1771.

Wilhelm. Wodiczka Secr.

Digitized by Google

Digitized by Google

AEVITATI AC MEMORIÆ
ILLUSTRISSIMI AC EXCELLENTISSIMI
DOMINI, DOMINI
JOSEPHI FRANCISCI
S. R. I. COMITIS
A
SEINSHEIM
DOMINI IN SÜNCHING, WENG, MOSWENG, SEEHAUSEN, HOHENROTTENHEIM, ERLACH, MARCKBREIT, PREZFELD, WANBACH, GRAFENTRAUBACH, GRASSLFING, HOFFKIRCHEN, ET SCHONACH &c.

ELECTORALIS BAVARICI S. GEORGII ORDINIS EQUESTRIS
MAGNI COMMENDATORIS
REGNANTIS ET GLORIOSISS. MEMORIÆ CÆSAREARUM MAJESTATUM, NEC NON SERENISS. AC POTENTISS. ELECTORIS BAVARIÆ &c. CONSILIARII INTIMI ACTUALIS, RESP. CAMERARII ET CONFERENTIARUM MINISTRI,

MAJORIS DOMUS
UNIVERSITATIS ANGELOPOLITANÆ
PROTECTORIS
ARCHISATRAPÆ IN SCHONGAU
SUPREMI DUCATUS FRANCIÆ ORIENTALIS
CAMERARII HÆREDITARII

Digitized by Google

VIRI. SUMMI. ATQUE. INCOMPARABILIS
QUI.
QUUM. IPSUS
EX. SCHWARZENBURGENSIUM. GENTE
SERENISSIMA
EUNDEM. HABERET. SANGUINEM
ATQUE
FRATRE. CLUERET. REVERENDISSIMO

FRANCIÆ. ORIENTALIS
DUCE

CUM. QUO
GLORIÆ. AC. VIRTUTIS
DUUMVIRATUM. GERERET
MAJORUM. FAMÆ. NON. ADQUIESCIT
SED
GENTIS. ILLUSTRISSIMÆ. HONORES
PRISCOS. VINCERE. CONTENDIT
IPSE. MAJORIBUS. SUIS. DECUS. MAJUS
FUTURUS
DUM
QUANTUM. AMICITIA. ATQUE. GRATIA
APUD. PRINCIPES. POTESSET
LITTERATORUM. HONORIBUS
EXPERIATUR.

HUIC
TALIS. AC. TANTUS. QUUM. SIT
HOS. DE. CIVILI. JURISPRUDENTIA
CODICES. SUBASCIA. DEDICAT

ADAMUS WEISHAUPT
J. D.

Digitized by Google

ADAMUS WEISHAUPT
L. S.

Quod plerique omnes amant librorum vulgatores, & quorum cupientes maxume ſunt, vel famam, ac nummos ſibi parare, aut prætereuntium digitis monſtrari, illud omne a me alienum puto, ut qui ad ſcribendum acceſſerim, propterea quod plurimum, iniquis quorumdam, qui ad rem domeſticam avidiores ſunt, criminationibus, exiſtimationi meæ deſit. Tentavi magis, aliorum animos mihi parare, atque in iisdem eam benevolentiam, ac manſuetudi-

nem

Digitized by Google

nem excitare, quam mei tantopere ignorant, & quam ab iis fruſtra diu exſpecto. Sunt enim, qui me, qui artes optumas conviciis ſuis impetant, atque laceſſant, qui mihi ferventiſſimum, quo inſimul in elegantiores litteras feror, ſtudium exprobrent, atque adeo inde occaſionem arripiant, omnem mihi Juris ſcientiam negandi, propterea quod ignorent, eſſe aliquam, eamque amiciſſimam muſarum cum juris ſcientia conjunctionem. Eos, ſi quis precibus adhuc locus eſt, oro, atque obſecro, deſinant artes humaniores, ac Philologiæ ſtudium nugarum nomine complecti, atque mihi in agro Boico, in ipſo Academiæ hujus ſinu nato, atque educato auram patriam invidere. Si Grotii, Puffendorfii, Heineccii authoritas, ſi pro artium optumarum complexu, ac patrocinio, viri in omni eruditionis genere verſatiſſimi, atque Polyhiſtoris ſummi, Illuſtriſſimi Leibnizii toto orbe pervulgata exiſtimatio adeo exiguum prodeſt, ſi denique iſta omnia longius illis petita videantur, volo ut domeſtico

Digitized by Google

Excellentissimi Ickstadii exemplo in ruborem agantur, quem neſcio, utrum magis extollat ſolidiſſima illa, qua in legibus, atque jurisprudentia omni præſtat ſcientia: an pulcerrima illa anima, quæ elegantioribus litteris in Galliis, Brittania, Batavia, ac Belgio imbuta, Matheſeos poſtea, ac ſanioris Philoſophiæ principiis a magno ſuo, & orbis univerſi Magiſtro Ill. Wolffio efformata, rigidiorem illam, ac auſteram Jurisprudentiæ frontem ſtyli nitore, ac ſuavitate, Poetarum latinorum æque, ac græcorum gratiis feliciſſime temperavit.

Si cui hæc acrius videantur dicta, atque inclementius, ei cum Terentiano proloquio reſpondeo:

Sic exiſtimet,
Reſponſum, non dictum eſſe, quum læſit prior.

— — — — — — — — — — —

Habeo alia multa, quæ nunc condonabitur,
Quæ proferentur poſt, ſi perget lædere
Ita ut facere inſtituit.

Digitized by Google

Atque inde eſt lector amiciſſime, cur citius compaream, quam, aut ego vellem, aut vires meæ patiuntur. Si qua ergo hisce paginis ſe objiciant, quæ vel ſiniſtre dicta ſunt, vel præpoſtere, aut uberius dicenda fuerant, confido, veniæ locum fore, ſi quis hoc in animum cogitaverit, me hæc ſcripſiſſe, ætate, experientia, libris deſtitutum, difficillimo, ac laborioſiſſimo vitæ genere impeditum, ac iniquiſſimis inſuper fortunæ, atque invidiæ telis laceſſitum. Illud porro ſilere non poſſum, quod non ſine animi gratiſſimi commotione palam profiteri debeo; me inter tot, ac tantas inimicorum adverſum me molitiones, virum inveniſſe, qui licet nulla vel ſanguinis, vel alia neceſſitudine mihi conjunctus, nullo commodo domeſtico (neque enim a me ſperare quidquam poterat) ſed ſolo, quo litteras omnes complectitur, amore atque fervore adductus ſumtus, ad libri iſtius vulgationem ultro mihi obtulerit. Quo facto ſacrum

illud

Digitized by Google

illud, cui præeſt officium, mirifice ornavit, inſimul autem reliquis omnibus manſuetudinis veræ chriſtianæ, atque puriſſimi erga litteras, & litteratos amoris exemplar exhibuit.

Sed vereor, ne hoc ipſum ſcutum, quod invidiæ, atque injuriis objicio, noviter telis petatur. Dicar enim in ipſis juventæ annis temere opus quoddam aggreſſus, arduum, diuturnum, cui humeri noſtri non ſufficerent, cujus, quum ab ipſo jurisprudentiæ ortu hominum ſummorum ingenia ad hunc usque diem ſemper exercuiſſet, nullum jam ſit dictum, quod non dictum ſit prius curatius, nitidius, atque ad fora noſtra adplicatius. Reſpondebo tamen, quantum in me eſt, ut hoc quoque telum declinetur.

Annis illis, quibus nupere ad jurisprudentiam animum adjeci, accidit, ut duo maxume faſtidirem, quæ me vix non ab arctiori legum complexu prohiberent: Jurium illa diver-

verſitas, atque campus immenſus, in quo vires experirer, diverſarum inſuper legum conflictus, ac pugnæ graviſſimæ, plurimarum, denique vel omnino nullus, vel dubius ſaltem valor. Cui tum fidem haberem? ad quam partem mens dubia inclinaret? optavi ad manum libri eſſent, qui viam ſternerent. Contigit, ut haberem; legi: qui mihi ſatisfacerent, non inveni. In his doctrinæ anguſtiam, in illis dicendorum ubertatem, ac copiam criminabar. Illa famem vix explere, hæc amplius propinare, quam digererem. Si qua juſto volumine legum doctrinam complecti videbantur, in iis ordinem deſiderabam, in aliis authoritati magis, quam rationi tribui animadverteram. Faſtidiebam importunas in utraque pagina antiquitatum adlegationes. Maxume tamen me commovit præpoſtera Academicorum noſtrorum ſtudendi ratio, qui Academiam hanc noſtram ingreſſi, dum primo mox anno patrio juri dant operam, neſciunt, quid ſibi oneris imponant, dum nulla legum naturalium

Digitized by Google

lium notitia imbuti, Romana, Germana, Boica una hauriunt.

Huic malo ut mederer, quantum in me eſt, ad laborem hunc acceſſi, methodum ſequutus, neſcio, an dicam bonam, apparent enim hiatus multi, in quibus eam quam maxume deſidero: rationi magis, quam authoritati largior, niſi ejus uſum ſanioris logices regulæ doceant: easdem ſequutus, a determinantibus ad determinata progredior. Juris naturalis principia, quantum fieri potuit, viam ſternunt, oſtendo Romani juris determinationes, eidem jus Germanicum ſubſtituo, quum ejus valorem nullum deprehenderem; Denique omnes, quotquot inveni, Boici juris differentias adjicio. Erit inde, ut Academici, quorum jurium, atque legum diverſitatem, atque pugnam faſtidiebant, eorundem harmoniam complectantur. Quod dum mecum intendo, ne quis mihi vitio det, ſi ab antiquitatibus abſtineo, niſi ubi ad rationes legum inveniendas faciunt: jus hodiernum enim

ſcri-

Digitized by Google

ſcribo, non antiquum: academicis Tyronibus hæc ſcripta ſunt, non jurium doctoribus. Illi, ubi in Academiis, neceſſariis animum imbuerint, reliquis vitæ ſuæ annis id amplectentur, quod juris ſcientiam ornat quidem, atque extollit, a multis tamen tuto ignorari poteſt. Quod ſtylum attinet, ſponte fateor, in eo latini nihil, nihil nitoris, atque ſalis deprehendi, ſed barbara multa eſſe, minus latina omnia, quæ feſtinatio extorſit. Eadem manum a tabula removit, quum materiæ, quæ de Univerſitatibus in genere tractat, Univerſitatum quoque ſpecies addere pararem. Sancte tamen fidem do, evaneſcent hæc omnia, ſi contingat ſecundas curas operi imperfecto accedere.

Ultimum vereor, ne quis hiſtoriæ litterariæ ignorantiam mihi vitio vertat: quod ſi peccatum eſt, oſtentationis fuga peccatum eſt: admiſi vitium hoc, ut aliud turpius evitarem. Nolui more multis familiari, adlegationibus uti aliorum, nolui eo-

rum

Digitized by Google

rum teſtimonio uti, qui viſi mihi nunquam fuerunt. Optavi non raro, libros quosdam conſulere, qui mihi deerant, quos tamen in aliorum manibus ſciebam. Acceſſi, rogavi, ut inſpiciendi copia eſſet, ſed quorumdam humanitas me iisdem carere voluerat.

Atque hoc teſtimonio quum pagellas meas in orbem nunc ſtatim profecturas firmaverim, eas a me dimitto, quam ſortem habuerint, parum curo; certe illis pejus eſſe nequit, quam authori. Vale Lector! &, ſi Deus vitam, ac Principis mei gratia, vitæ genus tranquillum magis, atque otium dederit, quod reliquum eſt laboris, brevi a me exſpecta.

Dabam ex Angelopoli VI. Calend. Jun.
Anno CIↃ IↃ CC LXXI.

CON-

CONSPECTUS
TOMI I.

I. Tractatio præliminaris.

II. Jurisprudentia ipſa, quæ duabus partibus abſolvitur.

1) Theoria legum civilium. Hæ verſantur

A. Circa perſonas, & ſtatum hominum. L. I.

a) In genere. Sect. I. C. I.

b) In ſpecie.

𝔄) Naturalem. C. II.

𝔅) Adventitium.

𝔞) Non ſocialem. Sect. II. quorſum pertinent

α) Homines integræ famæ. C. I.

β) Perſonæ liberæ, & ſervientes. C. II.

Digitized by Google

γ) Ruſtici. C. III.

δ) Nobiles. C. IV.

1) In genere. Membr. I.

2) Apanagiati. Membr. II.

3) Aviti. Membr. III.

4) Mediati, & immediati. Membr. IV.

5) Nobiles mere perſonales. Membr. V.

6) Bavarici. Memb. VI.

b) Socialem. Sect. III. ubi agitur

α) De ſocietatibus in genere. C. I.

β) In ſpecie.

1) De ſocietatibus, quæ duobus tantum individuis conſtant, ſicque

a) De ſocietate paterna. Cap. II.

b) Matrimoniali. Cap. III.

c) Tutorum, ac pupillorum. C. IV.

2) Quæ pluribus, quam duobus

bus

Digitized by Google

bus individuis conſtant, ſeu collegiis. Sect. IV.

3) Quæ pluribus familiis conſtant, ſeu univerſitatibus. Sect. V.]

B. Circa res. L. II. & III.

2) Theoria praxeos civilis. L. IV.

CA-

Digitized by Google

I. Cur compilatum est corpus iuris.
R. 1. immensa iuris romani moles.
2. infelix aliorum conatus.
vide Heinec. Recit. proe. p. 2.

II. Cuius auspiciis. et a quo.

R. iustiniani imperatoris auspiciis, et authore ~~Theodosio~~ triboniano. editus 529.

III ex quibus libris conflatum est, et constat. R. 1 codex iustinianeus 529
2. instit et Pandecto. 533.
3 codex repetito polect. 534.
4. novello, et authentico.
5. Libri feudorum auctore gerhardo niger. et obertus ab ~~otto~~ orto cons. mediolanenses. sec. XII. hugolinus uti aditamentum novellarum addidit, qui postea una cum lege romana, excepti fuerunt.

IV. quaenam horum authoritas, valent quatenus recepto sunt leges, et 2 lex posterior derogat priori.

V. institutiones continent ius personarum, actionum et rerum.

Pandecto adhuc leges processuales criminales. et politicas.

Digitized by Google

De iustitia

quid. est conformatio actionis externarum civilium cum lege civili.

quotuplex. 3plex. alia naturalis divina alia, alia humana.

cur. ius lex iustitia sint correlata.

De lege et iure.

ius sumitur modo propriè, modo impropriè.

1 propriè pro lege. pro complexu legum, pro iurisprudentia, et pro facultate morali aliquid agendi alterum obligandi ad aliquid agendum, omittendum. vel dandum gratuitus.

2 Impropriè. a. pro sententia.
b. pro loco iudicii

ius aliud est personale, aliud reale.

De lege.

quid norma seu regula iusta obligatoria

CAPUT PROEMIALE DE JURE, ET DIVERSO EJUS SIGNIFICATU.

§. I.

Jus hoc loco ſumitur 1. Pro Lege. 2. Pro complexu legum. 3. Pro Jurisprudentia. *Legis* ſignificatus alius eſt *latior*, alius *ſtrictior*. Lex in ſenſu latiori eſt norma quævis obligatoria.

Digitized by Google

In ſenſu latiori ſub nomine legis continentur omnes ejus ſpecies v. g. leges conventionales, poſitivæ, & naturales.

§. 2.

Lex *in ſenſu ſtrictiori*, ſeu *poſitiva* eſt norma quævis obligatoria ſubditis ab Imperante data.

Prop. I. Legem fert Imperans, ſeu qui habet imperium civile in aliqua civitate.

Cor. 1. Pro univerſo Imperio legem dat Imperator cum Statibus.
2. Pro territoriis particularibus germaniæ Principes territoriales.
3. Non vero dicaſteria Principis juridica,
4. Neque etiam Landſaſſii in terris, quas poſſident, mediatis.
5. Neque Princeps appanagiatus.
6. Aut ille, qui caput alicujus familiæ eſt, fert leges in ſenſu ſupra memorato.

§. 3.

Prop. II. Lex datur ſubditis.

Subditus eſt, qui jurisdictioni alicujus territoriali eſt ſubjectus, qui

Digitized by Google

subditorum actionibus a Deo natura vel homine praescripta, seu promulgata.

cor. lex debet esse iusta.

cor. legem fert Deus. natura, vel homo

cor. hinc dantur, leges divinae. uti dogmata. 2, leges naturae. absolutae tales, et hypotheticae. 3, humanae a.) vel seculares. b. vel ecclesiasticae

1. seculares sunt a leges fundamentales
b.) statuta.
c.) civiles [illegible],
und Religions gesetze.

2. ecclesiasticae disciplinares.
a.) interpretativae
b.) positivae
c.) politicae.

quid imperans. quid subditus

Digitized by Google

Digitized by Google

qui vel *temporarius*, ſeu *advena* eſt, vel *perpetuus*. Subditus perpetuus vel ratione ſuorum bonorum, vel ratione ſuæ perſonæ, vel ratione utriusque ſimul jurisdictioni alicujus pro perpetuo eſt ſubjectus;

Inde ſubditi perpetui vel *forenſes*, vel *incolæ*, vel *mixti* ſunt.

Cor. 1. Eatenus quis obligatur legibus alicujus territorii, quatenus eſt ejus ſubditus.
2. Advena obligatur legibus, quæ disponunt circa objectum naturaliter jam prohibitum, vel præceptum.
3. Advena obligatur legibus, quæ in advenas ſunt latæ.
4. Advena obligatur, ne agat contra leges territorii, in quo exiſtit, quibus cavetur damnum, quod æque per advenas quam cives oriri poteſt.
5. Advena tenetur legibus, quibus certa forma eſt præſcripta, quatenus inde commodum ſperat.
6. Subditus forenſis obligatur legibus, quæ feruntur in bona.
7. Subditus incola obligatur legibus, quæ feruntur in perſonas.
8. Subditus mixtus tam legibus, quæ feruntur in res, quam etiam reliquis tenetur, quatenus in ipſum quadrant.

Digitized by Google

§. 4.

Prop. III. Omnis lex involvit obligationem, quæ cognoſcitur ex verbis legum diſpoſitivis.

Cor. 1. Conſilia non ſunt leges.
2. Neque etiam ſuaſiones legum.
3. Aut definitiones, & diviſiones legum.
4. Rubricæ doctrinales non ſunt leges.
5. Neque etiam legales, quæ ſenſum integrum grammaticum non efficiunt.

§. 5.

Prop. IV. Subditi obligantur ex lege (§. 4. & 3.) adeoque eidem obedire tenentur, ſeu quod idem eſt, rationem agendi ex lege deſumere debent, quod fieri non poteſt, niſi ſciant, quid in lege ſit contentum: quod quum in legibus poſitivis ex ſola ratione nequeant cognoſcere, neceſſe eſt, ut imperans efficiat, quo poſſint venire in notitiam legis. Actus per quem efficitur, ut ſubditi poſſint venire in notitiam legis, dicitur *promulgatio*: ſequitur ergo *legem poſitivam*

Digitized by Google

obedĩe quid:

quid promulgatio:

Digitized by Google

tivam non aliter obligare, quam ſi ſit promulgata.

Cor. 1. Promulgatio eſt eſſentiale legis, ſed conſecutivum, non conſtitutivum.

2. Per promulgationem ignorantia legis fit vincibilis.

3. Facta promulgatione ignorantia legis neminem excuſat.

4. Facta promulgatione lex ſtatim obligat, niſi aliud tempus ab imperante ſit determinatum.*

5. lex ad cauſſas præteritas trahi non poteſt, niſi 1) ſit declaratio legis dubiæ prioris, aut 2) imperans expreſſe velit legem noviter latam eſſe trahendam ad cauſſas in judicio pendentes.

6. Qui audit de projecto legis, nondum inde obligatur.

7. Sufficit promulgationem legis factam eſſe in urbe principali, aut proclamatione, aut affixione ad valvas, aut editione legis publica in typis.

Scholion.* Non obſtat rubrica novellæ 66. utpote quæ legalis non eſt, vel ſi etiam legalis foret, tantum de legibus teſtamentariis foret intelligenda.

§. 6.

Prop. V. Lex prout imperantis voluntate conſtituitur, ita etiam ejusdem voluntate rurſus deſinit. Eſt autem voluntas imperantis vel ex-

expreſſa, vel tacita: inde lex vel *nova lege ſcripta contraria*, vel per *conſuetudinem* contra eam introductam deſinit. Quod utrumque vel pro parte fit, vel in totum; hinc mutatio legis abit in *abrogationem* & *derogationem*.

Scholion I. Quomodo lex ceſſet per colliſionem, infra dicemus.

Scholion II. Nota legem generalem abrogari per aliam generalem, non vero ſpecialem per ſubſequentem generalem, niſi in ea expreſſe contineatur clauſula omnium jurium anteriorum ſpecialium caſſatoria. *L.* 80. *ff. de Reg. Jur.* cum quo conſentit *Jus Bav. P. I.* c. 1. *§.* 12.

§. 7.

Omnis lex conſtituitur voluntate imperantis (§. 2.) Eſt autem voluntas imperantis vel *expreſſa*, quæ ejusdem verbis declaratur, vel *tacita*, quæ ex ejus factis vel conniventia, & patientia concluditur: inde leges in duas abeunt ſpecies *ſcriptas* & *non ſcriptas*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Scholion. Alius tamen ſenſus eſt legis ſcriptæ *in ſenſu grammatico*, qui a *ſenſu ejus juridico* probe eſt diſtinguendus.

§. 8.

Jus non ſcriptum diuturnis populi moribus introductum dicitur *conſuetudo*, quatenus conſideratur pro lege, vel jure.

Scholion. Conſuetudo differt a *traditione*, quæ eſt jus a majoribus conſtitutum, de cujus tamen verbis propriis non conſtat, niſi qnatenus oretenus, vel in ſcriptis ad nos fuit propagatum.

§. 9.

Prop. I. Conſuetudo neceſſario ſupponit conſenſum principis tacitum. Eſt autem conſenſus principis tacitus vel *legalis*, qui in lege continetur, vel *perſonalis*

Cor. 1. Omnis conſuetudo ſua natura excludit conſenſum principis expreſſum.

2.

Digitized by Google

2. Si conſenſus principis legalis adeſt, perſonalis eſt ſuperfluus.
3. Conſenſus principis legalis probari non debet.
4. Si deficiat conſenſus principis legalis, neceſſario requiritur perſonalis.
5. Qui probari debet.

SCHOLION I. Conſenſus principis legalis dicitur etiam *generalis*, quod omnes omnino conſuetudines approbet, & *antecedens*, cum eas approbet, priusquam ſint introductæ.

SCHOLION II. Conſenſus principis perſonalis dicitur etiam *ſpecialis*, quia aliquam conſuetudinem in ſpecie tacite approbat, & *conſequens*, quia primum conſequitur conſuetudinem jam introductam.

§. 10.

PROP. II. Conſuetudo introducitur moribus populi: mores autem populi, per quos introducitur, debent eſſe tales, ut inde poſſit ad conſenſum principis tacitum concludi.

COR. I. Actus iſti debent eſſe *rationabiles* ſeu non debent repugnare legi naturali, divinæ, aut bonis moribus.
2. Iſti debent ſæpius poni, ſeu ſint *fre*

quens

Digitized by Google

Digitized by Google

quentes, ita tamen, ut numerus actuum quinam ſufficiens ſit, prudenti judicis arbitrio ſit relinquendus. Mæv. *P.* 4. *D.* 3. *n.* 7. Sunt, qui duos ſufficere credant, ſi plures haberi nequeant, & actus contrarius longo tempore non ſit poſitus. LAUTERBACH *ad collig. Pand. L. I. tit.* 3. §. 36.

3. Actus iſti debent eſſe *publici*, non *clandeſtine peracti.*

4. Non debent eſſe *contrarii*, ſeu interrupti: actus unicus contrarius vitiat totam conſuetudinem.

5. Actus tamen *difformes*, ſeu non eodem ſemper modo peracti, ſi ſint pauciores, non memorantur, & habentur pro non geſtis Berger *Oecon. Jur. L.* I. *tit.* 1. §. 19. *not.* 3.

6. Actus iſti debent eſſe *ſpontanei*, propterea quod in actibus non ſpontaneis populi conſenſus non adſit.

7. *Diuturni*, hoc eſt certo tempore continuati, Jure Bav. conſuetudo debet eſſe continuata per 30. annos, niſi per eam lex prior vel confirmetur, vel interpretanda ſit. Codex Bav. *P. I. Cap.* 2. §. 15. *n.* 3. Jus commune nullum tempus determinat, ſed arbitrio judicis relinquitur, an intra iſtud tempus conſenſus principis tacitus potuerit adeſſe.

§. II.

Prop. III. Conſuetudo eſt facti.

Cor. 1. Conſuetudo præſumi non poteſt, ſed probari debet, niſi ſit notoria.

2. In conſuetudine ea probanda ſunt quæ ſunt facti.
3. Conſenſus principis perſonalis legali deficiente probari debet, probatur autem ex lapſu temporis.
4. Uti & frequentia actuum, & eorum diuturnitas.
5. Actus rationabiles, & non interruptos fuiſſe probari non debet.
6. Conſuetudinis probatio in genere regulariter non ſufficit; Exceptionem vide apud LEYSER *ſpecim.* 9. *med.* 8. plura vero de probationibus vide apud MASCARD. *concluſ.* 424. *& ſeq.*

§. 12.

PROP. IV. Conſuetudo legitime probata habet omnes effectus legis.

COR. 1. Conſuetudo jus novum introducit
2. Jus antiquum corrigit.
3. Jus dubium interpretatur.
4. Jus prius omnino tollit.
5. Effectus ſpecialis, quem producit, eſt quod inde oriatur *condictio ex moribus.*
6. Iisdem modis deſinit, ac lex ſcripta.

§. 13.

Conſuetudo in diverſas abit ſpecies 1) *ratione effectus.* 2) *ratione objecti.* 3) *ratione ſubjecti.*

Ra-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Ratione effectus. Conſuetudo vel *interpretativa* eſt, vel *correctiva*, vel *introductiva*.

Ratione objecti vel verſatur circa actus judiciales, vel extrajudiciales: datur ergo conſuetudo tum *judicialis*, tum *extrajudicialis*. Judicialis prout verſatur vel circa actus, qui modum judicandi concernunt, vel ſcribendi in judicio, abit in *obſervantiam fori*, & *ſtilum curiæ*. Obſervantiam fori in pluribus foris conſpicuam *praxin* dicunt.

Ratione Subjecti denique conſuetudo vel *univerſalis* eſt, vel *particularis*, vel *localis*.

§. 14.

Leges voluntate principis expreſſa conditæ dicuntur leges ſcriptæ (§. 7.) quæ, ſi ad omnes omnino ſubditos ferantur, *edicta*, ſi ad quosdam tantum ſint latæ, *conſtitutiones Principum* vocantur.

SCHO-

Digitized by Google

Scholion. Alius conſtitutionum a principe latarum ſignificatus occurrit in jure Romano, ubi earum nomine continentur leges ab Imperatoribus cum excluſione Senatus latarum.

Prop. Conſtitutiones principum ex ſua natura nunquam ſunt veræ leges.

§. 15.

Conſtitutiones principum nunquam ex ſua natura ſunt veræ leges (§. 14. Prop.) fieri tamen poteſt, ut illis poteſtas omnes obligandi ſubditos conferatur, conſequenter ut leges proprie tales fiant: aliæ vero iſtarum conſtitutionum dantur, quæ in leges proprie tales mutari non poſſunt: inde conſtitutiones principum omnes quidem ſunt ſpeciales, quia ad aliquos tantum ſubditorum diriguntur, dividi tamen poſſunt in *conſtitutiones ſpeciales ſtricte tales*, & *minus ſtricte tales*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 16.

Conſtitutiones minus ſtricte tales ad quosdam tantum ſubditos diriguntur (§. 14.) ita tamen, ut leges proprie tales fieri poſſint (§. 15.) quæ vel feruntur ad preces ſupplicantium in cauſſa controverſa, & dicuntur *decreta*, in quibus vel punctum principale, *decreta definitoria*, vel cauſſa incidens definitur, *decreta interlocutoria*, vel continent reſponſionem ad libellos precantium, *reſcripta*.

Prop. Decreta ſunt conſtitutiones ſpeſpeciales minus ſtricte tales.

Cor. 1. Decreta ex ſua natura nunquam ſunt leges veræ.

2. fieri tamen poſſunt veræ leges, ſi ferantur ab ipſo imperante, aut ſaltem eo præſente, quod fit, ſi a) omnibus promulgentur. b) contineant interpretationem juris prioris. c) aut collectioni jurium inſerantur. Oracul. Jurid. *Tom.* 4. *p.* 862.

3. Si vero ferantur a Judicibus, vel etiam dicaſteriis juridicis nunquam vim legis veræ obtinent, niſi per modum interpretationis Uſualis.

4.

Digitized by Google

4. Decreta ſolum jus faciunt inter partes.

Scholion I. Miror a DD. quibusdam Decretis, non definitoriis tantum, ſed etiam interlocutoriis, quæ a judicio, ſive dicaſteriis juridicis promanarunt, vim legis communis tribui, cum tamen omnes ultro fateantur dicaſteriis juridicis, etiam illis Imperii ſummis, poteſtatem legislatoriam concedi non poſſe.

Scholion II. In Bavaria *decreta* ſunt Mandata Principis non clauſa, & Sereniſſimi manu, ac ſubſcriptione notata.

§. 17.

Reſcripta continent reſponſionem imperantis ad libellos precantium (§. 16.) quæ vel dantur in cauſſis gratiæ, vel Juſtitiæ; inde dividuntur in *reſcripta gratiæ*, & *juſtitiæ*. Quumque præterea modus ſupplicandi, & perſonæ ſupplicantes variæ ſint, pro earum diverſitate reſcripta etiam diverſa ſortiuntur nomina. Sic Princeps reſpondet *per annotationem*, ſi privatorum li-

Digitized by Google

Digitized by Google

libellis ſupplicibus ſententiam ſuam breviſſime ſubſcribit 2) *per epiſtolam* Magiſtratui conſultanti 3) *per pragmaticam ſanctionem* reſpondet toti cuidam communitati.

PROP. Reſcripta ſunt Conſtitutiones ſpeciales minus ſtricte tales.

COR. 1. Quæ de decretis §. 16. Cor. dicta ſunt, etiam ad reſcripta applicari debent.
2. Preces impetrantium debent niti veritate *L. fin. C. de Reſcript.* quæ clauſula de jure civili expreſſe inſerta eſſe debet; DE JURE CANONICO *C. 2. de reſcrip.* iis tacite ex ſua natura ineſt.
3, Si per falſa narrata, aut celationem veritatis absque cauſſæ cognitione fuerint impetrata, ſi ſint gratiæ ipſo jure non valent, ſi ſint juſtitiæ ipſis opponi poteſt exceptio ſub, & obreptionis. LAUTERBACH *Coll. Pand. L. L. I. tit. 4.* §. 10.
4. *Exceptio obreptionis* locum habet, ſi circumſtantiæ ad rem facientes in precibus fuerunt ſuppreſſæ, SUBREPTIONIS vero, ſi falſæ circumſtantiæ in precibus allegatæ imperantem ad reſcribendum commoverunt.
5. Reſcripta requirunt annotationem temporis *C, 9. de reſcrip. in 6. & per L. 4. de Div. reſcrip.*
6. Uti & ſubſcriptionem Principis, & ſigillum. *L. 3. L. 6. C. de Conſt, Princ.*

SCHO-

Scholion I. Sub reſcriptis Juſtitiæ certo modo continentur decreta, ſub reſcriptis vero gratiæ privilegia, ſi ad inſtantiam concedantur.

Scholion II. In Bavaria *reſcriptum* eſt mandatum ſigillo Principis clauſum, a quo differt *ſignatura*, quæ eſt mandatum non clauſum.

§. 18.

Dantur etiam conſtitutiones Principum ſpeciales ſtricte tales (§. 15.) quæ ſunt exemtiones a Jure communi.

Prop. I. Conſtitutiones ſpeciales ſtricte tales nituntur in facto.

Cor. Præſumi non poſſunt, ſed probari debent.

Prop. II. Ad conſequentiam non ſunt trahendæ.

Cor. Non patiuntur interpretationem extenſivam.

Prop. III. Exemtio a Jure communi vel ita fit, ut quis ſit obligatus reliquis non obligatis, *mandatum*, vel ut quis non ſit obligatus manentibus reliquis obligatis, *privilegium in genere*.

§. 19.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 19.

Per privilegium in genere quis a jure communi ita eximitur, ut deſinat eſſe obligatus reliquis adhuc obligatis (§. 18. Prop. 3.) jam vero vel eximitur totum quoddam hominum genus, vel perſona ſingularis: prius dicitur *Beneficium juris*; hoc vel ad certum quoddam hominum genus eſt adſtrictum, *beneficium juris ſpeciale*, v. g. privilegia mulierum, Clericorum, vel non, *beneficium juris generale* v. g. beneficium reſtitutionis in integrum, inventarii.

Prop. I. Beneficium juris jam continetur in ipſa lege.

Cor. Beneficium juris probari non debet.

Prop. II. Differt a privilegio in genere.

§. 20.

Dantur etiam privilegia, quæ certæ tantum perſonæ conceduntur (§. 19.) vel quoad actus futuros, vel

Digitized by Google

quoad actus præteritos, quo ultimo ſignificatu *aggratiatio* dicitur: ſi vero concedantur quoad actus futuros vel quis actus ejusdem generis ſemel tantum ponere poteſt, *diſpenſatio* vel ſæpius, *privilegium in ſpecie.cel.* HELLFELD *Jurisp. forenſ. &c. L. I. tit.* 4. §. 98.

PROP. Aggratiatio, diſpenſatio, & privilegium in ſpecie ſunt conſtitutiones ſpeciales ſtricte tales.

COR. Quæ de conſtitutionibus ſpecialibus ſtricte talibus §. 18. dicta fuerunt, etiam ad ſingulas ſpecies applicari debent.

§. 21.

Eſt ergo privilegium in ſpecie exemtio perſonæ ſingularis a jure communi quoad actus futuros, ita ut actus ejusdem generis ſæpius poſſit ponere.

PROP. Privilegium in ſpecie differt a privilegio in genere. 2. a beneficio juris tam generali, quam ſpeciali. 3. ab aggratiatione. 4. a diſpenſatione.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 22.

Per privilegium in ſpecie quis eximitur a jure communi (§. 21.) quod jus eximendi eſt jus majeſtaticum.

Cor. 1. Solus imperans habet jus dandi privilegia
2. Jus dandi privilegia pro univerſo imperio competit Imperatori vi reſervatorum.
3. Pro quovis territorio particulari privilegia dant Domini territoriales.

§. 23.

Privilegium reſpectu ejus, cui conceditur non eſt lex, ſed facultas in ejus favorem conceſſa; eſt tamen lex reſpectu reliquorum, quatenus iis obligationem imponit privilegiatum non turbandi in uſu privilegii.

Cor. 1. In iis, quæ ſunt juris commnnis, privilegio opus non eſt, ſed ex ſua natura requiritnr, ut aliquid indulgeatur, quod jure communi non licet.
2. Privilegii conceſſio intuitu privilegiati non involvit ſnbjectionem.
3. Privilegia etiam extraneis concedi poſſunt.

Digitized by Google

4. Poſſunt dari in omnibns cauſſis, quæ juriſdictioni concedentis ſunt ſubjectæ.

§. 24.

Conceſſio privilegii a ſola imperantis gratia dependet.

Cor. 1. Ab arbitrio Imperantis dependet, an unum, an vero plures a jure communi eximere velit.

2. Niſi Princeps pacto ſe obligaverit, privilegio uni conceſſo nondum eſt amiſſa facultas ſimile etiam alteri concedendi.

3. Privilegia ab imperante concedi poſſunt expreſſe vel ad inſtantiam, vel motu proprio, tacite vero privilegium etiam acquiri poteſt, ſi quis connivente Principe diuturno tempore jure quodam ſingulari uſus eſt, quod tamen tempus immemoriale eſſe debet. Lauterbach *Coll. Pand. L. I. tit.* 4. §. 41. Si vero ab alio quam Principe acquiruntur, ſufficit longum tempus. de Jur. Bav. regulariter requiruntur triginta anni Codex max. *P.* I. *C.* 2. §. 16. *n.* 2.

4. Ulterius privilegia acquiruntur a ſummo Imperante vel titulo oneroſo, vel mediante pacto, ***oneroſa, conventionalia,*** vel titulo lucrativo, ***gratuita,***

a) Cum Princeps non cenſeatur jactare ſuas gratias, in dubio privilegium præſumitur oneroſum.

b)

Digitized by Google

Digitized by Google

b) Ad privilegia oneroſa etiam illa, quæ intuitu meritorum ſunt conceſſa, ſeu *remuneratoria* pertinent.

c) Privilegia oneroſa a principe pro lubitu revocari non poſſunt.

d) Uti etiam gratuita, niſi ſint ad nutum revocabilia,

5. A principis arbitrio dependet, an alicui velit gratiam facere pro ſemper, an vero ad certum tantummodo tempus; inde privilegia vel *perpetua* ſunt, vel *temporaria*.

a) In dubio præſumitur privilegium eſſe perpetuum.

b) Privilegium temporale exſpirat lapſu temporis.

6. Ab arbitrio principis dependet, an privileginm velit concedere ſub certa conditione, an non: inde privilegium vel *purum* eſt, vel *conditionatum*.

a) In dubio omne privilegium eſt purum-

b) Privilegium conditionatúm pro diverſitate conditionis etiam diverſos producit effectus.

Scholion. Diviſio privilegii in *odioſum*, & *favorabile* diviſio non eſt, ſed tantum diverſus Reſpectus.

§.

§. 25.

Privilegium aut cum re, aut cum perſona quadam tanquam ſubjecto eſt connexum.

Cor. 1. Privilegia vel *realia* ſunt, vel *perſonalia*.

2. Privilegium reale cum re ad hæredes & quoscunque poſſeſſores tranſit.

3. Exſpirat cum re, cui inhæret.

4. Privilegium perſonale regulariter cum perſona, cui inhæret, exſpirat.

5. In dubio privilegium cenſetur reale, quod intuitu rei eſt conceſſum, & perſonale, quod intuitu perſonæ.

6. Si non conſtat de hoc reſpectu, privilegium titulo oneroſo acquiſitum præſumitur reale, quia quilibet, cum onus quoddam intuitu favoris cujusdam ſubeat rebus ſuis optimo, quo fieri poteſt, modo proſpiciat.

7. Ad perſonalia etiam pertinent privilegia perſonæ myſticæ conceſſa, quæ pereunt interitu perſonæ myſticæ.

8. Quandoque etiam privilegia ob ſpecialem rationem, vel etiam, expreſſam legis diſpoſitionem extenduntur ad alios, ne privilegium fiat inutile. Exempla vide apud Lauterbach *Coll. Pand. L.* I. *tit. IV.* §. 29. & 30.

9. Privilegium toti cuidam familiæ conceſſum eſt perſonale, cum tota familia hic habeatur pro una perſona morali.

§.

Digitized by Google

§. 26.

Privilegia ſunt beneficium, & gratia principis: invitis autem beneficia non obtruduntur. *Renuntiatio* eſt actus, quo quis declarat, ſe jure ſuo amplius uti non velle: quod quum vel verbis, vel factis fieri poſſit, renuntiatio alia *expreſſa*, alia *tacita* eſt: tacite quis renunciat privilegio vel *non uſu*, ſi quis, quum potuiſſet, imo debuiſſet uti jure ſuo, eo tamen uſus non eſt, vel *actu contrario*, ſi quis illius, quod ipſi ex privilegio permittitur, contrarium admittit.

Cor. 1. Si privilegium quoddam ſit latum in favorem alicujus privatum, eidem quis pro arbitrio poteſt renunciare, non vero ſi in favorem publicum.

2. Unico actu contrario privilegium amitti poteſt. Lauterbach *Lib. I. tit. IV.* §. 51.

3. Non uſu decennali privilegium amittitur *L. 1, ff. de nund.* & Cod. max. *P. I. Cap.* 2. §. 16. *n.* 16. excipe, ſi *a*) caſus non evenerit, quo eo uti potuiſſet. *b*) ſi privilegiatus ignoret hoc privilegium ſibi competere. *c*) Si privilegium in mero

pri-

Digitized by Google

privilegiati arbitrio ſit poſitum. *d*) ſi ſit beneficium juris. *e*) Si in privilegio ſit longius tempus conceſſum. *f*) Si de novo confirmatum ſit, & denique *g*) Si uſus ejus longior alteri præjudicialis non ſit.

4. Qui limites beneficii ſibi conceſſi egreditur, ſe eo indignum reddit: ergo etiam privilegia pereunt *abuſu*.

§. 27.

Quum *revocat* princeps privilegium, declarat, ſe privilegiatum non amplius velle habere pro exempto, quod vel ex verbis ejus colligitur, vel ex factis: inde revocatio *tacita*, vel *expreſſa* eſt.

Prop. **Princeps extra caſum neceſſitatis vel utilitatis publicæ privilegia tam oneroſa, quam gratuita minus recte revocat, niſi ad beneplacitum fuerint conceſſa, aut clauſulam revocatoriam in ſe contineant, aut privilegiatus in ejus uſu excedat.**

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 28.

Ceſſante cauſſa ceſſat etiam id, quod per eam ponitur: ergo privilegia ceſſant.

a) Perſonalia cum perſona.
b) Realia cum re.
c) Temporalia cum tempore,
d) Qualitati affixa cum ea qualitate.
e) Conditionata cum conditione.

§. 29.

Effectus privilegii alius eſt ex parte concedentis, 2. alius ex parte privilegiati, 3. ex parte reliquorum.

1. ***Ex parte concedentis*** privilegium regulariter arguit ſuperioritatem.
2. ***Ex parte privilegiati***, quod ipſi privilegium det favorem ſpecialem jure communi non conceſſum.
3. ***Ex parte aliorum*** effectus eſt, obligatio ad non impediendum privilegiatum in uſu ſui privilegii.

Digitized by Google

§. 30.

Privilegiatus utitur jure ſuo contra quemvis (§. 29. n. 2.) fieri autem poſſet, ut alter contra quem privilegio ſuo utitur in eadem cauſſa ſit æque privilegiatus. Quo caſu ponenda erit privilegiorum colliſio.

Prop. I. Privilegiatus contra æque privilegiatum non utitur jure ſuo, ſed jure communi, niſi unum ſit fortius altero. Fortiſſima autem, privilegia ſunt:

1. Privilegia ætatis.
2. Privilegium antiquius præfertur noviori.
3. Duplex ſimplici.
4. Omnibus paribus privilegium illius qui certat de damno vitando præfertur illi, qui certat de lucro captando.

Prop. II. Per colliſionem privilegia non extinguuntur, ſed tantum pro caſu particulari ceſſat eorum uſus.

II.

DE JURE

QUATENUS SUMITUR PRO COMPLEXU LEGUM.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 31.

Cauſſam civilem appello, quæ intereſſe civium privatum concernit. *Legem civilem* hoc loco definio illam, quæ determinat, quid in cauſſis civilibus juſtum vel injuſtum ſit. Complexus vero legum, quæ determinant, quid in cauſſis civilibus juſtum, vel injuſtum ſit, dicitur *Jus civile.*

Scholion I. Sunt & alii ſiguificatus juris civilis, unus *eminentior*, quando pro jure Romano ſumitur, alius *latior*, quando ſumitur pro omni jure, quod in civitate quadam valet.

Scholion II. Quum jus civile in ſenſu ſupra definito complectatur omnes leges, quæ verſantur circa cauſſas privatorum civiles, hoc loco 1) evolvi debet, quænam, & quot dentur leges, quæ circa cauſſas civiles verſantur, & quum porro in tanta legum diverſitate facile evenire poteſt, ut plures diverſæ leges ſuper eodem caſu diſponant, 2) etiam examinan-

dum

dum eſt, utra lex in caſu colliſionis alteri ſit præferenda.

§. 32.

Quid in cauſſis civilibus juſtum, vel injuſtum ſit, aut cognoſcitur ex rerum notionibus mediante recta ratione, aut ex voluntate legislatoris cujusdam: inde jura civilia vel *naturalia* ſunt, vel *poſitiva*.

Prop. I. Jus naturale tantum verſatur circa determinationes generales, ad ſpeciales vero minime deſcendit.

Prop. II. Intereſt cujuslibet civitatis, ut generales juſti, vel injuſti determinationes magis determinentur per naturam civitatis cujuslibet particularis, ſive, quod idem eſt, Imperans habet facultatem jura naturalia ad ſtatum civitatis particularis applicandi.

Cor. 1. Jus naturale tantum valet in eo caſu, quo determinationes poſitivæ vel deficiunt, vel non ſatis claræ ſunt.

2. *Jus ſubſidiarium* eſt, quod in eum ſolummodo caſum valet, ſi jus principale vel omnino nihil, vel non ſatis clare diſponat

Digitized by Google

ſponat: ergo Jus naturale in germania eſt jus ſubſidiarium.

3. Jus poſitivum civile eſt jus naturale ad ſtatum germaniæ magis applicatum.

§. 33.

Jus poſitivum ex voluntate legislatoris cognoſcitur, eaque vel expreſſa, vel tacita; inde jus poſitivum civile vel *ſcriptum* eſt, vel *non ſcriptum*, utrumque vel *commune*, quod in univerſo imperio obtinet, vel *particulare* eſt, quod in certa quadam imperii parte tantum valet; hoc ultimum denique in *provinciale* & *locale* abit.

Prop. Dantur igitur in germania jura civilia *ſcripta*, *non ſcripta*, *communia*, *particularia*, *provincialia*, & *localia*.

§. 34.

Jus commune in univerſo Imperio obtinet (§. 33.) quod vel tale eſt, ut ab iis ſit conditum, qui nos potuerunt obligare, vel ab aliis: inde

de Jus commune vel *domeſticum* eſt vel *peregrinum*. Jus domeſticum commune dicitur *Jus germanicum*, quod vel *antiquum* eſt, vel *medium*, vel *noviſſimum*.

a) *Jus germanicum antiquum* complectitur leges usque ad exitum ſtirpis Carolingicæ latas, quarum antiquiſſima eſt *lex Salica*, *Ripuariorum*, *Allemanorum*, *Bajuwaricorum*, *Burgundionum*, *Friſonum* *Capitularia Regum Francorum*. ORACUL. JURID. *tom. IV. pag*, 287. *& ſeq.* b) *Jus germanicum medii ævi* complectitur conſtitutiones ante introductionem Juris Romani latas, quæ privata authoritate fuerunt collectæ in ſpeculo Saxonico, & Suevico. ORACUL. JURID. *tom. IV. pag.* 295.

c) *Jus germanicum novum* continet leges poſt receptionem jurium peregrinorum latas, & comprehenditur receſſibus imperii.

PROP. I. Jus germanicum antiquum hodie non amplius habet vim legis. TITIUS *Jur. priv. L. I. cap.* 3. §. 55. 1) quia a moderno reipublicæ ſtatu plane eſt diverſum 2) quia jam poſt Carolingorum tempora manibus hominum omnino excidit. 3) Collectum denuo in nullo tamen forenſi

uſu

Digitized by Google

Digitized by Google

uſu fuit. 4) omnia jam novioribus Sanctionibus melius ſunt determinata.

Prop. II. Jus germanicum medii œvi, eatenus habet valorem, quatenus ejus obſervantia ad hunc usque diem probari poteſt. Valor enim illius ſactus eſt dubius per hoc, quod ſæculo XII. & poſtea ſtudioſi ex Academiis Pariſienſi, & Bononienſi reduces, jura peregrina cum contemtu patriarum legum ad facta applicaverint. Stryck *in uſu mod. ff. diſcurſ. prælim.* §. 17.

Prop. III. Jus germanicum noviſſimum eſt indubitati valoris.

§. 35.

Jura peregrina ab illis lata ſunt, qui nos obligandi poteſtatem nullo modo habuerunt (§. 34.)

Prop. I. Jura peregrina, qua talia non obligant.

Scholion. Ad jura peregrina refero 1) *Jus Romanum*, quod eſt complexus legum in republica Romana latarum quæ in ſic dicto corpore juris civilis continentur. 2) *Jus Canonicum*,

qua-

quatenus concernit cauſſas civiles, quoad cauſſas Eccleſiaſticas vero jus peregrinum non eſt, ſed domeſticum. Addunt alii tertium, nempe *Jus longobardicum*; ſed meminerint, nos hic loqui de juribus civilibus, non feudalibus.

Prop. II. Ad hoc, ut jura peregrina nos obligent, neceſſe eſt, illis ab imperantibus germaniæ vim obligandi eſſe tributam.

§. 36.

Actus, per quem legi peregrinæ vis obligandi tribuitur, dicitur *receptio*, quæ vel *tacita* eſt, vel *expreſſa*, *univerſalis*, vel *particularis*, *principalis*, vel *ſubſidiaria*.

Prop. Jura peregrina non valent, niſi quatenus recepta ſunt.

Cor. Valorem juris peregrini determinaturus ante omnia probare debet, quatenus ſit receptum.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 37.

Jus Canonicum in germania probabilius ante jus germanicum receptum docet ſpeculum Suevicum §. 5. per verba: do ſezten aber die påbſt, der kaiſer, und die chůnig iren gericht nach denſelben gepoten, und alſo ſtet auch an dieſem puch chainer slacht landrecht, noch lehenrecht, noch chainer slacht urthail, wann als es mit recht von Rômiſcher pfaffhait, und von kůnig Karels recht herkômmen iſt, und auch als es die påbſte, und die kaiſer ze irew *concilien*, und hôven habent geſezt, und gepoten aus dem decret, und aus dem decretal aus den zwain půchen nimbt man allew dew recht der man zw gaiſtlichen/ und zw weltlichen rechten bedarf.

1. Primus juris Romani uſus obtinuit in germania Sæculo XII. peregrinationibus ſtudioſorum in Italiam juris peregrini diſcendi gratia factis, qui quum in patriam redirent,

Digitized by Google

conſtitutionum domeſticarum ignari, & ad officia publica admoti leges Romanas indiſtincte ad facta applicabant. Quod poſtea erectione accademiarum in germania magis adhuc invaluit, eoquod Jus canonicum, & præcipue Romanum tribus, imo quatuor diverſis cathedris doceretur, & doctores ex utroque hoc jure publice creati fuerint. BANNIZA. *De Principio Lauterbachiano, qui nititur lege Juſtinianea &c.* §. 8. & 9.

3. Sæculo XIV. & XV. adeo invaluit jus Romanum, ut anno 1441. ſub Friderico III. publice deliberandum fuerit, an non jus civile potius cum ſuis Doctoribus ex imperio ſit proſcribendum. STRYCK *diſcurſ. præliminar. ad Uſum Modern. ff.* §. 23.

4. Quum Maximilianus I. fundaret anno 1495. Cameram Imperialem, in aſſeſſoribus requiſivit, ut eſſent jurium doctores, ubi per conſequens neceſſario etiam voluit, ut eo jure uterentur, in quo gradum eſſent promeriti. Porro Aſſeſſoribus iurandum

Digitized by Google

Digitized by Google

dum eſt, ſe juxta jura imperii communia velle pronunciare, quod refertur ex *Ordinatione Wormatienſi de anno* 1495. in corpore Receſſus Imperii poſt annum 1538. idem STRYCK *l. c.* §. 24. pluribus deducit.

5. Quæ jura communia fuerunt confirmata a Carolo V. in Carolina pœnali, uti & a Ferdinando I. idem AUTHOR §. 25. & 26.

6. Ulterius ex conſtitutionibus ſupra memoratis patet, jura peregrina in eum caſum fuiſſe recepta, ſi jura domeſtica vel omnino nihil, vel non ſatis clare diſponant *Receſſ. Imperii de anno* 1654. §. benebens ſollen 105. es ſollen Kammerrichter, und Beyſitzer der *adminiſtration* der heilſamen Juſtiz ſowohl die *ſtatuta*, und Gewohnheiten, als die Reichs-Abſchiede, und gemeine Rechten vor Augen haben.

Ordin Jud. Ab aul. tit. I. §. und weilen *dicit*: ſodann uoderiſt unſer Römiſch Kaiſerl. Wahl *Capitulation*, Reichs Abſchiede, *Religion*,

Digitized by Google

und *Profan* Friden, und den jüngſten osnabrugiſchen Fridensſchlus, wie auch jedes Standes, Landes, Ortes und Gerichts, ſonderlich die gebührlich allegirte, und probirte *Privilegia*, gutte Ordnungen, und Gewohnheiten, und im Mangel derſelben die kaiſerliche Rechten, und rechtmäſſige *obſervationes*, und Gebräuche in acht nehmen.

Ex his infero:

PROP. I. Utrumque jus peregrinum in germania eſt receptum.

PROP. II. Primo tacite principaliter & univerſaliter n. 1. 2. & 3.

PROP. III. Sub finem ſæculi XV. ejus receptio fuit expreſſa. n. 4. & 5. ſed ſubſidiaria n. 6.

§. 38.

Ad jura peregrina referuntur jus Romanum, & Canonicum (§. 35. Schol.) utrumque diverſas continet partes. In corpore juris civilis continentur 1.) *Inſtitutiones* & *Pandectæ* eodem

Digitized by Google

Digitized by Google

eodem die Conſtantinopoli promulgatæ. 2) *Codex repetitæ prælectionis.* 3) *Novellæ.* Jus Canonicum vero continet duas potiſſimum partes, *Decretum* & *Decretales.* Decretalium quinque ſunt compilationes 1.) *Libri V. decretalium Gregorii IX.* 2) *Liber VI. Decretalium.* 3) *Clementinæ.* 4) *Extravagantes Ioannis XXII.* & 5) *denique Extravagantes communes.*

§. 39.

Atque hæc eſt jurium civilium in germania diverſitas: quotidie fit, ut in tanta legum diverſitate ſuper caſu quodam obvio contradictorio plane modo diſponant, ita, ut certa cum dubiis, peregrina cum domeſticis, antiqua cum novis, principalia cum ſubſidiariis juribus collidant; tradendæ igitur ſunt regulæ, quæ in tam facili legum confuſione ſervari debent: quas prius in genere deſig-

na-

Digitized by Google

nabimus, eas poſtea ad ſingulas colliſionum ſpecies applicaturi.

Prop. I. Quæ certa ſunt, ea magis ſequimur, quam incerta: *Jura igitur certa dubiis ſunt præferenda.*

Prop. II. Per legem poſteriorem lex anterior vel omnino tollitur, vel ſaltem immutatur: *Jus ergo poſterius ſemper præferri debet juri anteriori.*

Prop. III. Jura peregrina ab illis feruntur, qui nos obligare nequeunt, domeſtica vero ab iis, qui nos obligare poſſunt: *Domeſtica igitur jura cæteris paribus in ſe ſpectata ſemper ſunt præferenda juribus peregrinis.*

Prop. IV. Jura ſubſidiaria tantum in eum caſum valent, ubi jura principalia vel nihil, vel non ſatis clare diſponunt: *Jura itaque principalia ſemper præferri debent juri ſubſidiario,*

Prop. V. Jus commune eſt regula, jus particulare eſt exceptio a regula: *ergo jus particulare præferendum eſt communi*, & porro *quo particularius eſt jus, eo magis eſt præferendum.*

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 40.

Dantur in germania jura civilia *naturalia* & *poſitiva* (§. 32.) fieri etiam poteſt, ut tam naturalia, quam poſitiva jura ſuper eodem caſu diverſo plane modo diſponant, quo caſu nota ſequentem

Prop. Quamdiu jura poſitiva clare ſuper obvio quodam caſu diſponunt, tamdiu ſtandum eſt diſpoſitione jurium poſitivorum, eſt enim jus naturæ in germania ſubſidiarium.

§. 41.

Jura poſitiva vel *ſcripta* ſunt, vel *non ſcripta* (§. 33.) fieri ergo poteſt, ut fiat colliſio juris ſcripti cum non ſcripto, quo caſu ex natura juris ſcripti, vel non ſcripti certa regula deduci nequit, ſed ad alias circumſtantias confugiendum, utra lex communis, vel particularis, an utraque vel communis ſit, vel par-

ticu-

Digitized by Google

ticularis, utra poſterior, vel anterior, de quibus infra.

§. 42.

Utraque lex tam ſcripta, quam non ſcripta, vel *communis* eſſe poteſt, vel *particularis*, *localis*, vel *prvoincialis* (§. 33.)

Prop. Quo particularior eſt lex quædam collidens, eo magis eſt præferenda alteri, cum qua collidit (§. 39. Prop. 5.)

§. 43.

Jus commune vel domeſticum eſt, vel peregrinum (§. 34.) & ſub juris domeſtici nomine jus germanicum venit, quod vel antiquum, vel medii ævi, vel noviſſimum eſt.

Prop. I. Jura domeſtica in regula præferenda ſunt juri peregrino.

Prop. II. Jus peregrinum valet præ jure antiquo germanico (§. 34. Prop. I.)

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. III. Jus peregrinum juri germanico medii œvi tanquam dubii valoris tamdiu eſt præferendum, quamdiu ejus obſervantia in hunc uſque diem non fuerit probata.

Prop. IV. Jus germanicum noviſſimum valet præ jure Romano (§. 34. Prop. 3. & §. 37. Prop. 3.)

§. 44.

Ad jura peregrina referuntur jus Romanum,&Canonicum(§.35.Schol.) ſi duorum iſtorum iurium contraria exiſtat diſpoſitio, ſit

Prop. I. Jus Canonicum, quatenus tractat cauſſas Eccleſiaſticas, valet præ Jure Romano (§.35. Schol.)

Prop. II. Jus Canonicum, ſi in materia quadam ſpecialiter ſit receptum, valet præ jure Romano (§. 36. Prop.)

Prop. III. His omnibus paribus, ſi unum ex utroque hoc jure clare diſponat, alterum dubie, ſtandum eſt jure claro (§. 39. Prop. 1.)

Prop. IV. Si utrumque jus æque clare diſponat,quodlibet ſervatur in ſuo foro.

Digitized by Google

§. 45.

Quodlibet jurium peregrinorum habet ſpeciales ſuas partes (§. 38.) quæ ſibi non raro contradicunt.

PROP. I. Novellæ derogant omnibus partibus juris Romani (§. 38. §. 39. Prop. 2.)

PROP. II. Codex derogat Pandectis, & Inſtitutionibus.

PROP. III. Si Pandectarum, & Inſtitutionum contraria ſit diſpoſitio ex prioritate nihil inferri poteſt (§. 38.) Sed ſi Inſtitutiones contineant jus novum ex Pandectis præferuntur: quæ omnia etiam mutatis mutandis ad omnes juris Canonici partes applicari poſſunt.

§. 46.

In tanta ergo legum varietate, & colliſione is judici tenendus erit Ordo, qui ſequitur.

1. Jura, Conſuetudines, & privilegia localia.
2. Jura provincialia.
3. Jura communia domeſtica.
4. Jura peregrina.

5.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

5. Et denique his omnibus deficientibus ad rationem confugiendam.

III.
DE JURE
QUATENUS SUMITUR PRO JURISPRUDENTIA.

§. 47.

Jurisprudentia vel tanquam objectum quoddam conſideratur, vel quatenus determinato cuidam ſubjecto ineſt, *in priori ſignificatu* eſt ſcientia legum, & applicationis earundem, *in poſteriori* eſt habitus leges cognoſcendi, & ad facta obvia applicandi.

Scholion. Scientia legum eſt *theoria*, earundem applicatio, *Praxis*, qui gaudet habitu leges probè cognitas ad facta applicandi, eſt *jurisprudens*, qui ſe diſtinquit a *Legulejo*, *Empyrico*, *Rabula*, *Formulariſta*.

§. 48.

Ratio legis eſt id, ex quo intelligi poteſt, cur ſit lata, quæ vel *ſuffi-*

ſufficiens, vel *inſufficiens* eſt, *hiſtorica* vel *naturalis*, *publica*, vel *privata*.

Occaſio legis eſt concurſus circumſtantiarum, quæ legislatorem ad legem ferendam impulerunt.

§. 49.

Juris Conſultus debet ſcire leges cognitione quantum apud ſe eſt perfectiſſima. Cognitio autem legum vel talis eſt, ut quis rationes legum perſpectas habeat, vel non: priori caſu cognitionem legum dicimus *philoſophicam*, poſteriori *hiſtoricam*.

Cor. 1. Jurisconſultus cognitione legum hiſtorica minime contentus eſſe debet, ſed comparet ſibi cognitionem legum philoſophicam.

2. Jurisconſultus omnes legum rationes perſpectas habere debet.

3. Fieri poteſt, ut plures ſint legis alicujus rationes, igitur quo pluribus quis legem quamdam rationibus firmare noverit, eo major erit ejusdem cognitio philoſophica.

4. Inde oritur *cognitio legum mathematica*, ſeu cognitio quantitatis rationum in aliqua lege.

5. Jurisconſultus ſibi comparare debet cognitionem legum mathematicam.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 50.

Quum Juriſconſultus leges rite perſpectas habere debeat: leges autem quandoque vel dubiæ, vel obſcuræ ſint, Juriſconſultus etiam gaudeat habitu leges obſcuras claras reddendi; actus, per quem ſenſus legis obſcuræ determinatur, dicitur *interpretatio*.

Prop. I. Juriſconſultus debet poſſe legem iuterpretari.

Prop. II. Omnis interpretatio ſupponit legem obſcuram.

Cor. Lex clara quidem, ſed dura nullam patitur interpretationem.

§. 51.

Senſus legis obſcuræ vel ab ipſo imperante determinatur, vel a juriſconſulto; inde interpretatio vel *authentica* eſt, vel *doctrinalis*.

Prop. I. Jus interpretandi leges authen- eſt jus majeſtaticum.

Prop. II. Interpretatio authentica habet vim legis.

Prop.

Prop. III. Omnibus reliquis interpretationum ſpeciebus eſt præferenda.

Prop. IV. Etiam fieri poteſt ab alio, cui imperans leges authentice interpretandi jus ſuo nomine conceſſit.

Cor. 1. Interpretatio legum authentica vel *mediata* eſt, vel *immediata*.
2. Mediata eosdem effectus producit, quos immediata.

Prop. V. Regulariter tantum locum habet, ſi reliquæ interpretationum ſpecies deficiant.

§. 52.

Interpretatio authentica fit imperantis voluntate (§. 51.) vel tacita, vel expreſſa. Unde etiam ejus diviſio in *expreſſam*, & *uſualem*.

Prop. Interpretatio uſualis fit per conſuetudinem.

Cor. Quæ ſupra de conſuetudine dicta ſunt, etiam de interpretatione uſuali repetenda veniunt.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 53.

Interpretatio, quæ a privato, qua tali ſit, doctrinalis dicitur (§. 51.) in ea autem ſenſus legis obſcuræ determinatur, vel per applicationem verbi cuiusdam obſcuri, *grammatica*.

Regulæ interpretationis grammaticæ.

1. Verba tamdiu ſumenda ſunt in ſenſu proprio, quamdiu non ſequitur abſurdum.

2. Si verbum obſcurum ſit terminus technicus, conſulendi ſunt artisperiti.

3. Poteſt etiam declaratio verbi cujusdam fieri habita ratione temporis, loci, & aliarum circumſtantiarum, quo loco interpretatio ſit per conjecturas.

4. Verba debent ſumi in eo ſenſu, qui materiæ, de qua ſermo eſt, ſit convenientiſſimus.

5. Verba dubia ita explicari debent, ut ſuo effectu non deſtituantur.

Digitized by Google

6. Ea, quæ verbum obſcurum vel antecedunt, vel conſequuntur, probe ſunt attendenda.

7. Oratio hominis diſtincta non raro explicat ejus orationem obſcuram v. gr. ſic codicillus ſæpe declarat teſtamentum.

8. Attendendum, an ſenſus legis non poſſit reſtitui per mutationem interpunctionum.

9. In jure autem Romano utile eſt conferre corpora juris gloſſata, vel codices ejus manu ſcriptos.

Scholion. Ab interpretatione grammatica differt *critica*, quæ loco verbi cujusdam obſcuri aliud ſubſtituit.

§. 54.

Interpretatio doctrinalis logica fit per applicationem rationis legis (§. 53.) ratio autem legis vel extendi debet, vel reſtringi ad pauciores caſus, quam verba legis enunciant; inde interpretatio logica vel *extenſiva* eſt, vel *reſtrictiva*.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. I. Ceſſante ratione legis ceſſat etiam diſpoſitio legis, quæ tamen ceſſat.

a) Si nulla adſit legis ratio.

b) Si ratio legis plane ceſſet, non autem in certis caſibus, qui raro eveniunt.

Prop. II. Ubi eadem eſt ratio legis, ibi etiam eſt eadem legis diſpoſitio.

§. 55.

Qui convenientiam legis cum facto quodam determinat, eandem *ad factum adplicare* dicitur: eſt autem *factum* actio libera cum omnibus ſuis circumſtantiis conſiderata.

Prop. I. Adplicatio legum ad facta ſupponit theoriam, ſeu ſcientiam legum.

Prop. II. Scientiam facti, ſeu legem adplicaturus debet habere diſtincte cognitam *facti ſpeciem*, quæ eſt enumeratio circumſtantiarum, ſub quibus actio quædam libera eſt poſita.

Prop. III. Ad facta illæ tantum leges adplicari poſſunt, quæ in foro quodam obtinent, non antiquata.

Prop. IV. Leges eo ordine ad facta adplicari debent, qui a ſummo imperante eſt determinatus.

Prop. V, Qui leges ad facta adplicat, dicitur *Practicus.*

Prop. VI. Omnis Jurisconſultus theoriæ etiam praxin conjungere debet.

§. 56.

Adplicatio legum vel fit ſecundum verba legum expreſſa, *directa* vel ſecundum conſequentiam, ex legibus deductam, *indirecta*, adplicationis indirectæ ſpecies ſunt.

1. Adplicatio facta per *argumentum legis*, quod eſt conſequentia ex lege quadam ſingulari deducta.

2. *Per collationem legum*, quæ eſt conſequentia ex comparatione plurium legum deducta.

3. *Per annalogiam*, quæ eſt conſequentia ex principio quodam juris generali deducta.

§.

Digitized by Google

§. 57.

Adplicatio legum ulterius vel fit in judicio, *judicialis*, vel extra id, *extrajudicialis*.

Judicialiter leges adplicantur.

1. Advocando. 2. referendo. 3. judicando.

Extrajudicialiter leges adplicantur.

1. Docendo. 2. cavendo. 3. acta legendo, & extrahendo. 4. reſpondendo de jure.

LIBER I.
DE JURE,
QUOD EX STATU ORITUR,
SEU
DE JURE PERSONARUM.
SFCTIO I.
CAPUT I.
§. 1.

Qualitas illa, intuitu cujus homini certa jura, & certæ obligationes competunt, *ſtatus hominis* dicitur.

Prop. I. Unus homo poteſt plures habere ſtatus.

Prop. II. Plures homines poſſunt unum tantummodo ſtatum habere.

Prop. III. Quatenus quis ſtatu gaudet, eatenus jurium, & obligationum eſt capax.

Prop. IV. Pro diverſitate jurium, quæ cum aliqua qualitate ſunt connexa, etiam ſtatus eſt diverſus.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 2.

Status homini competit, quatenus illi certa qualitas ineſt, cum qua jura, & obligationes connectuntur. (§.1.) hæc autem qualitas homini, vel ineſt a natura, vel prævio quodam facto: inde ſtatus hominis vel *naturalis* eſt, vel *adventitius*; in ſtatu adventitio homo vel conſideratur in ſocietate, vel extra eam: ſtatus ergo adventitius vel *ſocialis*, vel *non ſocialis* eſt. Status vero hominum ſocialis eos in ſocietate conſiderat, quæ vel *ſimplex*, vel *compoſita* eſt, prout membra eam conſtituentia vel individua humana, qua perſonæ ſingulares, vel qua perſonæ morales, ſeu integræ ſocietates ſpectantur. Porro ſocietates ſimplices vel conſtant ex duabus tantum perſonis, vel ex pluribus, quæ ultimæ *Collegia* dicuntur.

Scholion. De ſtatu hominum rite acturus ſpecies ſtatuum ſupra memoratorum

rum omnes evolvere debet, ſit ergo ſermo

I. De ſtatu hominum mere naturali.

II. De ſtatu hominum adventitio non ſociali.

III. De ſocietatibus ſimplicibus, quæ duabus tantum perſonis conſtant.

IV. De Collegiis.

V. De Univerſitatibus, ſeu perſonis moralibus.

§. 3.

Homo certo ſtatu gaudens dicicitur *perſona*, quatenus ſumitur in ſenſu juridico.

Prop. I. Non omnis homo eſt perſona.

Prop. II. Unus homo poteſt plures ſuſtinere perſonas.

Prop. III. Plures homines poſſunt ſuſtinere unam tantummodo perſonam.

Prop. IV. Perſona vel phyſica eſt, vel moralis, prout homo perſonam conſtituens actu unum individuum eſt, vel plura individua, quæ tamen propter idenditatem voluntatum habentur

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

tur pro uno. Ubi regula: *quoties voluntas & vires plurium tendunt ad idem, toties quoad hoc idem habentur pro una perſona.*

§. 4.

Jus, quod determinato cujdam ſubjecto competit, vel ei competit intuitu ſtatus, in quo exiſtit, *jus perſonarum*, vel intuitu rei cujusdam, *jus rerum.* Jus rerum mihi competit vel intuitu facti cujusdam obligatorii, ſeu non ſine reſpectu quodam ad perſonam, *Jus perſonale*, *jus ad rem*, vel ſine eo, *jus reale*, *jus in re.*

Prop. Jus Perſonarum differt a jure perſonali.

Scholion. Qui diſtinctionem juris in jus rerum, & perſonarum inter ſubtilitates Juris Romani referunt, non ſatis curate diſtinguunt inter juris, vel obligationis ſubjectum, & objectum. Etenim ſubjectum, cui jus quoddam competit non niſi perſona eſſe poteſt, bene vero illud, circa

quod

Digitized by Google

quod tale jus verſatur, vel res eſt, vel perſona.

§. 5.

Quum ſtatus ſit qualitas intuitu cujus homini certa jura, & certæ obligationes competunt (§. 1.) poſita hac qualitate etiam ponitur ſtatus, eaque adquiſita & ſtatus adquiritur.

§. 6.

Quoniam autem nihil tam naturale eſt, quam unum quodque ea ratione diſſolvi, qua eſt colligatum, & ſtatus adquiritur per qualitatem, cum qua certa jura, & certæ obligationes connectuntur (§. 5.) patet, amiſſa hac qualitate pariter amitti ſtatum.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 7.

Si jus quoddam mihi competit, neccesse eſt, ut etiam remedium quoddam mihi competat, vi cujus jus illud contra refractarios perſequi poſſum in judicio; remedium jus illud contra refractarios perſequendi in judicio dicitur *actio*, & ſi ex ſtatu oritur, *præjudicialis* audit.

Prop. Ex jure perſonarum oriuntur actiones præjudiciales.

Scholion. Significatus actionis præjudicialis hoc loco ſtrictior eſt, quum in ſenſu latiori *actio præjudicialis* ſit, ex cujus deciſione alia actio dependet.

Digitized by Google

CAPUT II.
DE STATU HOMINUM NATURALI.

§. 8.

Ratione ſtatus naturalis 1. Ratione ſexus homines vel *Mares* ſunt, vel *Fœminæ*, quibus tertia quædam ſpecies accedit, *Hermaphroditus*, qui de utroque ſexu participat.

Prop. I. Nec maſculis, nec fæminis præ aliis certa jura competunt, niſi quatenus a legibus ſpecialiter tribuuntur.

Prop. II. Ratio, & fundamentum prærogativarum fæminis præ maribus, & viciſſim competentium conſiſtit in imbecillitate, vel præſtantia ſexus.

Cor. Quoties agitur de imbecillitate, ſexus toties fæminæ ſunt melioris conditionis, quam mares: igitur

a) Illis jus ignorare permittitur, ſua petant *L. 8. ff. de Jur. & fact. ign.*

b) Ex fidejuſſionibus ſuis non obligantur.

c) In quibusdam locis ſunt ſub perpetua curatela, quod tamen in Bavaria locum non habet.

Digitized by Google

Digitized by Google

2. Maſculi regulariter ſunt melioris conditionis, quam ſæminæ, ubi agitur de præſtantia ſexus.

Prop. III. Sub compellatione ſexus maſculini plerumque etiam continentur fæminæ, non vero viciſſim. *L.* 195. *pr, de V. S.*

Prop. IV. Hermaphroditus in dubio habetur pro fæmina.

Prop. V. Annnumeratur ſexui prævalenti.

Prop. VI. Si vero ſexus uterque ſit æqualiter perfectus, jurato ſexum quemdam eligere debet. Lauterbach *Coll. ff. L. I. tit. V. §.* 24.

§. 9.

Ratione nativitatis homines ſunt vel *Nati*, vel *Naſcituri*, ſeu *Embryones*, prout ab utero materno vel jam ſunt ſeparati, vel in eo adhuc latent.

Prop, I. Qui in utero eſt, perinde, acſi in rebus humanis eſſet, cuſtoditur, quoties de commodis ipſius partus quæritur *L. 7. ff. De ſtatu hominum.*

Prop.

Digitized by Google

Prop. II. Neque etiam per conſequentiam lædi debet.

Cor. 1. Contra matrem durante uteri geſtione nil ſuſcipi poteſt, quod partui poſſet eſſe nocivum, non enim calamitas matris nocere debet ei, qui eſt in utero.

a) Prægnans torqueri nequit, nequidem poſt partum, niſi elapſis 40. diebus.

b) Gaudet beneficio dilationis. Müller *De jure prægnantium cap.* 4. §. 13.

2. Naſcituris omnia jura in eventum nativitatis ſarta manent, ac tecta, ſeu ſuſpenduntnr.

Prop. III. Aliis autem directe non poſſunt naſcituri, niſi ſoli matri.

Prop. IV. A naſcituris diſtinguendi *nondum concepti*, qui jure naſciturorum non gaudent.

§. 10.

Naſcituri autem vel *vivi* prodeunt in lucem, vel *mortui*.

Prop. I. Mortui habentur pro non natis.

Cor. Jura, quæ naſcituris fuerunt ſarta, a momento, quo mortui in lucem prodeunt, reſolvuntur,

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. II. Ut partus jus ſibi ſervatum transmittat ad hæredes, ſufficit eum unico momento vixiſſe. *L.* 3. 6. *De Poſth. Hæred.*

Prop. III. Vita ex quocunque ſigno vitali colligitur *L.* 3. *C. de* Poſth. *Hæred.*

Prop. IV. In dubio pro vita prolis præſumitur, ſi proles ſit nata debito tempore, debito modo, & ſana matre.

§. II.

Qui vivi prodeunt, vel in forma humana prodeunt, vel non; ubi membra principalia, ſi ita ſint comparata, ut hominis non ſint, *monſtra* dicuntur, ſi vero quædam tantum membra ampliata, vel diminuta exiſtunt, *oſtenta*, ſeu *portenta* vocantur.

Prop. I. Monſtra hominibus accenſeri non debent, ſed habentur pro non natis. *L.* 14. *ff. de ſtatu hom.*

Cor. 1, Monſtra jurium capacia non ſunt. 2. Jura, quæ ipſis tanquam naſcituris ad tempus nativitatis ſarta, ac tecta fuerunt, a momento nativitatis reſolvuntur.

Prop.

Prop. II. Si natura partes in homine ampliavit, vel diminuit, monſtrum non eſt, ſed oſtentum, quod jurium capax eſt. *L.* 14. *ff. de ſtat. hom.*

Scholion. Monſtra tamen propria authoritate ſine homicidii pæna occidi nequeunt, quod ſpecialiter exprimit Codex bav. *P. I. Cap.* 3. §. 2. *n.* 3.

§. 12.

3. Ratione ætatis homines vel *majorennes* ſunt, vel *minorennes*, prout annum 25. ætatis jam attigerunt, vel non. De Jure bav. terminus majorennitatis eſt 21. annus.

Prop. I. De jure naturali certi ætatis anni, & gradus determinati non ſunt, ſed majorennes vocantur illi, qui eo intellectus, ac rationis uſu ſunt prædit, ut rebus ſuis, & ſibi ipſis ſatis bene præeſſe poſſint.

Co . 1. Majores tam de ſe, quam rebus ſuis pro lubitu diſponere poſſunt.

2. Minores, quia facilius ad agendum induci poſſunt, *minus plene ſui juris* dicuntur.

Prop. II. Ex notione civitatis magiſtratui incumbit onus curandi, ut bona ſub-

Digitized by Google

Digitized by Google

ſubditorum rite adminiſtrentur: ergo etiam tales conſtituendi perſonas, quæ res, & bona illorum adminiſtrent, qui illis recte præeſſe nequeunt.

Cor. Minores rebus ſuis ipſi præeſſe nequeunt, niſi ſint facti majorennes, vel veniam ætatis impetraverint.

§. 13.

Minores, ſi maſculi ſunt vel annum ætatis 14. jam attigerunt, ſi vero fæminæ 12, vel non: minores ergo vel *puberes* ſunt, vel *impuberes*. Plene puberes ſunt maſculi completo anno ætatis 18, fæminæ anno ætatis ſuæ 14.

Prop. Neque puberes, neque impuberes plene ſui juris ſunt; impuberes enim ſub tutela, puberes ſub curatela exiſtunt.

§. 15.

Impuberum genera duo ſunt, aut enim tales ſunt, ut in illis nullus omnino rationis uſus præſumi poſſit, *infan-*

Digitized by Google

infantes, aut ut ille uſus ſit imperfectus, & hi vel *infantiæ* ſunt *proximi*, vel *pubertati*, prout vel magis ad annos pubertatis, vel infantiæ accedunt: *infantes* autem ſunt, qui annum ætatis 7. nondum compleverunt.

Prop. I. Infantes nulla ratione moraliter agere valent.

Cor. Non poſſunt contrahere, delinquere, neque etiam pænis ſunt obnoxii.

Prop. II. Infantiæ, atque pubertati proximi moraliter quidem, at non ſummo moralitatis gradu agere poſſunt.

Cor. Si delinquunt, pænis tantum extraordinariis ſunt obnoxii.

§. 15.

Nexus plurium perſonarum ex copula carnali concipiendus dicitur *cognatio*, cognatio autem oritur vel ex ſola copula carnali, *affinitas*, vel mediante ea ex generatione, *conſanquinitas*.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. Homines igitur vel conſanguinei ſunt, vel affines.

Scholion. Non nego, tam ſtatum conſanguinitatis, quam illum affinitatis in ſpecie ad ſtatus adventitios poſſe referri. Omnis enim affinitas primum ſupponit coitum, vel matrimonium. Sed quum homines, quamprimum in lucem veniunt, ad alias perſonas, ut conſanquinei ſint conſiderandi nullo alio facto intercedente, materiam affinitatis propter ſummam connexionem a conſanquinitate ſeparare non non placuit.

§. 16.

Conſanquinitas eſt nexus perſonarum ex generatione concipiendus (§. 15.)

Prop. Omnis conſanquinitas ſupponit factum generationis.

§. 17.

Conſanquinei dicuntur *recti*, ſi per generationem a ſe invicem de-

Digitized by Google

pendent, *collaterales* vero, ſi ab eodem tertio per generationem dependent, non vero ſimul a ſe invicem. Conſanquinei recti vel ſunt *adſcendentes*, ſi generatus referatur ad generantem, vel *deſcendentes*, ſi generans referatur ad generatum.

§. 18.

Alimentorum nomine continentur cibaria, veſtitus, habitatio, ac omnia, quæ ad curationem, & diſciplinam pertinent, quæ vel *naturalia* ſunt, ſi ſolum ad neceſſitatem, vel *civilia*, ſi conditioni, & dignitati alentis convenienter præſtantur; *alere* autem idem eſt, ac alimenta præbere.

Prop. I. Alimenta denegare idem eſt, ac necare. *L. 4. ff. De agn. & al. liber.*

Prop. II. Per quem factum eſt, ut quis exiſtat, is etiam obligatus eſt, ut illi de alimentis proſpiciat, ſi in eo ſtatu ſit, ut ſe ipſum alere nequeat.

Cor.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Cor. Adſcendentes perfecte obligantur, ut liberis de alimentis non naturalibus tantum, ſed & civilibus proſpiciant, ſi deſcendentes ſe ipſos alere nequeant.

Prop. III. Viciſſim deſcendentes ex vinculo reverentiali obligantur, ut eos, a quibus ortum trahunt, alant, ſi illi ſe ipſos alere nequeant.

Prop. IV. Obligatio ad alendum eſt ſubſidiaria, ſive in eum caſum, ſi quis ſe ipſum alere nequeat.

Prop. V. Collaterales nullo jure poſitivo perfecte obligantur, ut eos, qui ſibi collaterales ſunt, alant.

Prop. VI. De jure communi inter adſcendentes primo pater, tum avus paternus, poſtea mater, & in ejusdem ſubſidium avus maternus obligantur ad alimentationem. *Novell.* 117. *C.* 7. De jure Bav. primo pater, tum mater, poſtea avus paternus, & denique maternus tenentur ad alimentationem.

§. 19.

Deſcendentes dicuntur *liberi.*

Prop. I. Nomine liberorum continentur omnes deſcendentes, cujuscunque

 gradus

Digitized by Google

gradus, vel ſexus, niſi ſpecialis exceptio doceri poſſit *L.* 220. *pr. ff. De V. S.*

Prop. II. Nomine adſcendentium continentur omnes adſcendentes cujuscunque gradus, vel ſexus.

§. 20.

Liberi vel ſunt nati ex legitimo matrimonio, *legitimi*, vel non, *illegitimi.*

Prop. I. Omnis liberorum legitimitas ſupponit matrimonium, & quidem verum.

Scholion. In favorem tamen prolis jus Canonicum *Cap.* 14. *X. qui fil. ſint legit.* etiam eos pro legitimis agnoſcit, qui ex matrimonio putativo nati ſunt, modo unus parentum fuerit in bona fide.

Prop. II. Liberi pro legitimis habentur vel *ratione termini a quo*, qui de jure antiquo præciſe debuerat eſſe initium ſeptimi menſis, ita, ut antea nati habeantur pro legitimatis. Jure vero novo legitimi ſunt, etſi primo

poſt

Digitized by Google

Digitized by Google

poſt contractum matrimonium momento nati fuerint. *L.* 11. *C. De nat. lib.* vel *ratione termini ad quem*, qui eſt dies primus, vel ſecundus menſis undecimi *Novell* 39. *C.* 2. DE JURE BAV. *P. I. C.* 3. §. 2. *n*, 9. *Terminus a quo* eſt 182. Dies, & *terminus ad quem* 302.

COR. 1. In foro civili legitimi ſunt etiam ex concubitu anticipato nati.

2. Ex eo, quod liberi ſint legitimi nondum infertur, parentes eſſe immunes a pæna anticipati concubitus.

PROP. III. Liberi debito tempore ex matrimonio nati habent præſumtionem juris violentam pro ſe, quod ſint legitimi.

COR. Illis elogium matris etiam juratum, vel in mortis articulo factum non nocet, niſi per evidentiam facti contrarii oſtendatur, eos eſſe illegitimos.

PROP. IV. Liberis legitimis alimenta debentur tam naturalia, quam civilia.

§. 21.

Illegitimi ſunt, qui ex matrimonio progeniti non ſunt, qui vel nati ſunt ex concubitu maris cum fæmina alias honeſte vivente, *natu-*

rales

Digitized by Google

rales, vel ex fæmina omnibus paſſim ſe proſtituente, *vulgo quæſiti*, vel ex coitu a legibus ſpecialiter interdicto, *nati ex damnato coitu*, qui vel *inceſtuoſi*, vel *nefarii*, vel *ſacrilegi*, vel denique *adulterini* ſunt.

Prop. I. Liberis omnibus illegitimis indiſtincte de jure hodierno, & canonico debentur alimenta naturalia *C. 5. X. de eo, qui dux. quam poll. &c.* De jure civili *Nov.* 89. tantum naturalibus, non vero natis ex damnato coitu.

Prop. II. Vulgo quæſiti, quia de eorum patre non conſtat, a matre ſolum alimenta naturalia exigere poſſunt.

Prop. III. Expoſiti in dubio habentur pro legitimis. Leyser *ſpecim.* 613. *de expoſ. infant.*

§. 22.

Qualitas illa, cujus intuitu quis eſt alterius cognatus, dicitur *ſtatus cognationis*. Jura, quæ ex iſto ſtatu oriuntur, reſpectu cognatorum conſiderari poſſunt, vel reſpectu tertii.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. I. Magis ſumus obligati ad perfectionem cognatnrom promovendam, quam alterius.

Prop. II. Quo magis quis alteri eſt cognatus, eo magis etiam obligatur ad illius perfectionem promovendam.

Prop. III. Cognati in cauſſis cognatorum cum aliis ſunt ſuſpectæ fidei.

§. 23.

Quo magis quis alteri eſt cognatus, eo magis etiam alteri eſt obligatus, ut ejus perfectionem promoveat (§. 22. Prop. 2.) in omni ergo cognatione gradus, ſeu quantitas concipi poſſunt: poſſibile igitur erit, ut determinemus, quoto gradu quis alteri ſit cognatus, quem actum *computationem* dicimus. Computatio alia eſt *canonica*, alia *civilis*.

Scholion. Computatio juris Canonici obtinet in materia de matrimonio, computatio vero juris civilis in materia de ſucceſſione.

Digitized by Google

§. 24.

Stipes communis dicitur, in quo perſonæ cognatæ proxime conveniunt, *gradus* eſt diſtantia unius perſonæ ab altera, *linea*, eſt ſeries graduum, vel perſonarum. quæ vel *recta* eſt, vel *obliqua*. ſeu *collateralis*: recta vel *deſcendens*, vel *adſcendens*, collateralis vero vel *æqualis*, vel *inæqualis* eſt.

Pror. I. In linea recta tam de jure Canonico, quam civili *quot ſunt gradus, tot ſunt perſonæ.*

Prop. II. In linea collaterali obtinet regula, ſi ſit æqualis: *quoto gradu conſanquinei ex una parte diſtant a communi ſtipite, eodem diſtant inter ſe.*

Prop. IV. In linea vero inæquali eſt regula: *quoto gradu perſona remotior diſtat a communi ſtipite, eodem diſtant inter ſe.*

§. 25.

Affinitas eſt nexus perſonarum ex copula carnali concipiendus.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. I. Omnis affinitas oritur mediante copula carnali, eaque vel licita, vel illicita.

Prop. II. Mediante coitu cujuslibet coeuntium conſanquinei fiunt affines unius conjugum.

Cor. 1. Per coitum coeuntes non fiunt affines.
2. Coeuntium cognati inter ſe non ſunt affines.

Prop. III. Coitus non mutat cognationem, quæ fuit ante coitum.

Cor. 1. Unius coeuntium conſanquineus rectus vel adſcendens vel deſcendens fit alterius conjugis affinis rectus, vel adſcendens, vel deſcendens.
2. Unius coeuntium conſanquineus collateralis fit alterius affinis collateralis.
3. *Quoto gradu quis eſt conſanquineus uni conjugum, eo gradu etiam eſt affinis alteri conjugum.*

a) Ergo gradus affinitatis determi- ex conſanquinitate.

§. 26.

Ratione mentis, & corporis alia porro eſt hominum diviſio, ſunt enim tales, qui ob impedimentum quod- dam

Digitized by Google

dam corporis uſu intellectus, vel rationis ſunt deſtituti, vel non: priori ſenſu *dementes*, poſteriori autem *ſanæ mentis* dicuntur.

Prop. Nemo hominum demens eſt præſumendus, ſed ut talis probari debet.

§. 27.

Dementes vel ita ſunt comparati, ut cum rabie, & tumultu agant vel non, priores *furioſi*, poſteriores *mente capti in ſpecie* dicuntur. Furioſi vero vel continuo, & absque ulla intermiſſione inſaniunt, vel ſua etiam lucida intervalla habent.

Prop. Si ſtatus dementiæ ſit talis, ut impediat omnino uſum intellectus, & rationis, dementes ſive furioſi, ſive tales non ſint, nullum actum, qui voluntatis declarationem involvit, ponere poſſunt.

Cor. Ergo neque contrahunt, neque teſtamenta faciunt, neque etiam delinqunnt, ſed ſub curatela exiſtunt.

Prop.

Digitized by Google

Prop. II. Si vero ſtatus dementiæ talis ſit, ut demens non nunquam ſua lucida intervalla habeat, eo tempore quo uſu intellectus, & rationis gaudet, actus juridicos cujuscunque generis ponere poteſt.

Prop. III. Dementem, vel furioſum, qui talis eſſe ubique noſcitur, ſua lucida intervalla eo tempore habuiſſe, quo negotium obligatorium poſuit, præſumi non poteſt.

§. 28.

Dantur etiam *corpore vitiati*, qui illi dicuntur, quorum corpus tale non eſt, quale natura eſſe deberet. Huc pertinent vitiati, qui defectu ſenſuum laborant v. g. *muti*, *cæci*, *ſurdi*, & ii, quorum corpus quoad membra genitalia eſt vitioſum, *caſtrati*, *frigidi*.

Prop. I. Corpore vitiati eos tantum actus ponere nequeunt, ad quos ſpecialis, & eſſentialis membri illius, quo carent, uſus requiritur.

Cor. 1. Sic mutus nuncupative teſtari nequit, bene vero in ſcriptis.

2.

2. Cæci in ſcriptis teſtari nequeunt; bene vero oretenus, ſed adhibitis pluribus ſolennitatibus.

3. Caſtrati, & frigidi nequeunt inire matrimonium.

4. Qui natura ſurdus eſt, is quoque natura mutus eſt, conſequenter etiam facultate ſenſa animi declarandi non gaudet; bene ergo ab omnibus actibus, qui voluntatis declarationem requirunt, excluditur.

Scholion. Furioſis comparantur *prodigi*, ſeu illi, qui tanquam inſani bonorum ſuorum dillapidatores authoritate judiciali ſunt declarati. Prodigi ergo de ſe quidem ſanæ mentis ſunt, conſequenter moraliter agunt, multis tamen paſſibus furioſis æquiparantur. Et denique, ut quis prodigus quoad effectus juridicos habeatur, requiritur, eum ſententia judicis pro tali eſſe declaratum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

SECTIO II.

DE STATU HOMINUM ADVENTITIO NON SOCIALI.

CAPUT I.

DE HOMINIBUS INTEGRÆ FAMÆ, ET DE IIS, QUI TALES NON SUNT.

§. 29.

Status hominum moralis ejusdem perfectiones, & imperfectiones complectitur. Communis hominum ſermo de ſtatu alicujus morali, *Fama* dicitur, quæ vel *bona* eſt, vel *mala*, prout judicium hominum verſatur vel circa perfectiones, vel imperfectiones alicujus hominis. *Macula moralis* fama mala eſt, quæ per imperfectiones ſive veras, ſive putativas fuit contracta, quæ vel ex actionibus malis propriis imputabilibus oritur, *infamia*, vel ex actio-

actionibus aliorum malis, nobis haud imputabilibus, quoad effectus tamen in nos redundantibus, aut ex propriis de ſe haud malis, vulgo tamen pro inhoneſtis habitis, *levis notæ macula.* L. B. AB ICKSTATT *in diſſertatione inaugurali de Irrationabilitate conſuet. LL. &c.* §. 7.

PROP. I. Qui macula morali ex propriis actionibus imputabilibus contracta laborat, *infamis* dicitur.

PROP. II. Natura nemo infamis eſt, niſi qui factum infamans poſuerit.

PROP. III. Infamia, & levis notæ macula inter ſe differunt.

§. 30.

Facta infamantia ſunt vel talia in quæ lex civilis ſpecialem infamiam ſtatuit, *infamia juris*, vel non, *infamia facti.*

PROP. I. Infamia juris ſupponit *a*) factum infamans *b*) expreſſam legis determinationem, quæ infamiam in tale factum decernit.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. II. Infamia juris vel *immediata* eſt, vel *mediata*, prout vel ſtatim adeſt poſito facto infamante, vel prævia primum ſententia judicis.

Prop. III. Ubi nullum factum proprium infamans, ibi etiam nulla infamia concipi poteſt.

Cor. Dolus ſemper infamat, non item culpa, niſi ubi id, leges ſpecialiter volunt. *L. 6. ff. de his, qui not. inf.* Lauterbach *Coll. Pand. L. III. tit. II.* §. 8.

Scholion I. Facta, quæ immediate infamiam inferunt de jure Romano ſunt 1) prodire in ſcenam lucri, & quæſtus cauſſa. 2) quæſtus meretricius. 3) Nuptiæ ſecundæ a fæmina intra annum luctus contractæ. 4) binæ nuptiæ & ſponſalia eodem tempore. 5) adulterium. 6) lenocinium. 7) violatio transactionis juratæ. 8) nuptiæ a tutore, vel curatore ante rationes redditas cum pupilla contractæ.

Mediate infamant de Jure Romano omnia crimina publica, & alia, de quibus vide Lauterbach *Coll. Pand. L. II. Tit. II. a* §. 12. *uſque ad* §. 22.

Scholion. II. De jure hodierno, ſeu Germanico non amplius infamant ipſo jure 1) Nuptiæ a fæmina intra annum lu-

luctus contractæ. 2) Luſus comici, niſi ſint mimorum, funambulonum. 3) Prædium conductum a milite. 4) Nuptiæ tutori. cum pupilla ante rationes redditas contractæ. StrYck. *Uſ. Modern. ff. L. III. Tit. II.* §. 7. 8. 9. 10.

Prop. IV. Infamia inhæret perſonæ.

Cor. Ultra perſonam, quæ factum infamans poſuit, extendi non debet.

Prop. V. Quotiescunque factum turpe notorium non eſt, vel excuſationem admittit, toties nemo fit infamis, niſi condemnatus.

§. 31.

Omnis infamia eſt certorum jurium privativa.

Cor. 1. Infames excluduntur a dignitatibus adquirendis, ab adquiſitis arcentur.
2. Non admittuntur ad collegia opificum.
3. Generalis præſumtio bonitatis quoad eos locum non habet.
4. Eorum teſtimonium eſt ſuſpectæ fidei, de Jure autem Canonico *C.* 54. *X. de teſtib.* a teſtimonio plane arcentur.
5. Contemtus eorum non eſt injuria.
6. Si hæredes inſtituuntur, a fratribus per querelam inofficioſi repelluntur.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 32.

Poſito facto infamante non notorio etiam infamia ponenda eſt, quæ infamia juris immediata dicitur.

Cor. 1. Poſito facto infamante non notorio nondum ponitur infamia juris immediata.
2. Omnis ergo infamia adquiritur facto infamante.

§. 33.

Infamia ſemel illata regulariter perpetuo durat, niſi a lege ad certum tantum tempus ſit ſtatuta: inde infamia vel *perpetua* eſt, vel *temporaria*. Eckolt *Pand. L. III. Tit. II.* §. 12. Et quum porro infamia præſertim juris ex lege factum quoddam infamia notante deſcendat; manifeſtum eſt, infamiam juris aliter ceſſare non poſſe, niſi authoritate ejus, qui eam intulit.

Digitized by Google

§. 34.

Reſtitutio famæ eſt actus, per quem declaratur, eum, qui infamia a legibus eſt notatus, inpoſterum pro tali non eſſe habendum.

Prop. I. Solus imperans famam reſtituit.

Cor. 1. Infamiam jure Imperii illatam ſolus Imperator tollit.

2. Infamiam jure ſtatutario illatam tollit is, qui ejus juris eſt conditor.

Prop. II. Infamia perpetua non aliter deſinit, niſi famæ reſtitutione.

Prop. III. Reſtitutio famæ vel *legalis* eſt, ſi imperans modum, quo infamia tollatur, cum facto quodam connectit, vel *principalis*, quæ ultima vel expreſſa, vel tacita eſt.

Scholion. Dividitur porro reſtitutio famæ in *mediatam*, & *immediatam*, *univerſalem*, & *particularem*.

Prop. IV. Is, cui fama reſtituta eſt, iisdem gaudet juribus, ac homo integræ exiſtimationis.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 35.

Levis notæ macula eſt macula moralis, qnæ oritur ex actionibus aliorum malis, nobis haud imputabilibus, quoad effectus tamen in nos redundantibus, vel ex propriis de ſe haud malis, ex communi tamen hominum opinione pro talibus habitis (§. 29.)

Prop. I. Levis notæ macula differt ab infamia juris, & facti.

Prop. II. Jure naturali nemo levis notæ macula notatur. Illud tamen non impedit, quo minus jure civili ab imperantibus levis notæ macula pro certis caſibus ſtatuatur.

Cor. Omnis ergo levis notæ macula ab imperantibus eſt determinanda, vel jure ſcripto, vel non ſcripto, quæ tamen ultra determinationem legis extendi non debet.

Digitized by Google

§. 36.

Levis notæ macula, quum ſit famæ diminutio, iis etiam juribus privat, quæ cum fama integra connectuntur.

PROP. I. Levis notæ macula notati ad dignitates adſpirare nequeunt.

PROP. II. Si fratribus præferantur, illi teſtamentum tanquam inoſſicioſum impugnant.

PROP. III. Ad collegia opificum non admittuntur.

Scholion. Datur tamen quandoque levis notæ macula, quæ non omnes iſtos effectus producit, unde dividitur in *totalem*, & *partialem* PETR. L. B. DE ICKSTATT. *Diſſ. ſupra citata* §. 30.

PROP. IV. Levis notæ macula ordinaria præter hos effectus nunc primum memoratos non facile alios producit, niſi in lege ſpecialiter determinentur.

§. 37.

Levis notæ macula aut oritur ex facto alieno inhoneſto, aut ex

facto

Digitized by Google

Digitized by Google

facto proprio, non inhoneſto, vulgo tamen pro tali habito: unde levis notæ macula vel *imputativa* eſt, vel *propria*.

Prop. I. Levis notæ macula imputativa extraordinaria notantur filii perduellium *L. 5. §. 1. C. ad leg. Jul. Maj.*

Prop. II. Levis notæ macula imputativa notantur liberi illegitimi, quæ regulariter perpetua, & totalis eſt.

Cor. Ergo non ceſſat, niſi per famæ reſtitutionem, quæ in ſpecie dicitur *legitimatio.*

§. 38.

Levis notæ macula oritur ex facto proprio non inhoneſto, communi tamen hominum opinione pro tali habito (§. 37.) *Horridum vitæ genus* eſt, cujus functiones naturalem aliis horrorem incutiunt: *Sordidum* vero *vitæ genus* vocatur, in quo fit quæſtus ex opera cum ſordibus, ac materiis fætidis.

Prop.

Digitized by Google

Prop. I. Ii, qui ſordidum, vel horridum vitæ genus tractant, ex ſe nulla mamacula notantur.

Prop. II. Illi, qui ſordidum, vel horridum vitæ genus tractant, non aliter pro macula notatis haberi poſſunt, niſi, quatenus hoc a legibus factum.

Prop. III. In ſordido, vel horrido vitæ genere fundatur tota ratio, cur quis ſit macula notatus.

Cor. 1. Ceſſante horrido, vel ſordido vitæ genere ceſſat etiam macula,
2. Hæc macula non niſi temporaria, & ordinaria, ac perſonalis eſt.
3. Ad liberos extendi nequit.
4. omiſſo hoc vitæ genere ſunt homines integræ exiſtimationis, & eorum juribus gaudent.

CAPUT II.
DE PERSONIS LIBERIS, ET SERVIENTIBUS.

§. 39.

Quum natura omnes homines ſint æquales, nullum ſufficiens funda-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

damentum agnoſcimus, cur quis ad utilitatem alterius cujusdam operis ſuis promovendam perfecte ſit obligatus. Statum illum, quo quis ad utilitatem alterius operis ſuis promovendam perfecte obligatur, *ſervitutem* dicimus, & is, qui hoc modo obligatus eſt, *ſervus* audit.

Prop. I. Natura nemo ſervit.

Prop. II. Omnis ſervitus ſupponit factum quoddam prævium, quo eſt conſtituta.

Prop. III. Jura, quæ Domino in ſervos competunt, ſunt adquiſita, non connata.

Prop. IV. Ratio, cur quis ſervus ſit, vel ſe fundat in jure belli, vel in delicto, vel in pacto adſcendentium, vel immediate in lege.

§. 40.

Natura nemo ſervit (§. 39. prop. 1.) ergo vel fuit in voluntate ſervi an illa ratione ſe obligare velit, vel

Digitized by Google

vel non. Inde concipimus *ſervos ſtatu liberos*, & *ſervos ſtatu tales*. Ulterius ſervus vel ea ratione ſe obligat pro certa mercede, vel ſine certa quadam mercede: dantur igitur tam ſervi *mercenarii*, quam *obnoxii*, uti & *perpetui*, ac *temporarii*. Denique ſervus vel volens, vel invitus obligatur ad utilitatem alterius omnibus ſuis operis promovendam, vel tantum aliquibus, unde ſervi etiam vel *perfecti* ſunt, vel *imperfecti*.

Prop. I. Servi mercenarii non ſunt ſtatu ſervi, neque etiam ſervi perfecti.

Prop. II. Mercenariæ ſervitutis fundamentum eſt pactum.

Prop. III. Servi mercenarii ad eas tantum operas obligantur, ad quas, & quatenus pacto ſe obligarunt.

Cor. Unde vel perpetui, vel temporarii eſſe poſſunt.

Prop. IV. Si quis ſe pro ſe, & ſuis deſcendentibus pacto obligaverit ad operas præſtandas, deſcendentes erunt ſervi ſtatu tales.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. V. Qui in ſervitute perfecta vivunt, omnia, quæ adquirunt, adquirunt Domino.

Cor. 1. Non habent jus teſtamenti factionis, neque etiam contrahere poſſunt. 2. Jure perfecto alimenta a Dominis exigunt.

§. 41.

Jure Romano ſervi ſunt res, non perſonæ *L.* 2. §. 2. *ff. ad leg. aquil.*

Prop. I. Quæcunque domino licent in res, etiam de jure Romano domino licent in ſervos.

Prop. II. Servi de jure Romano nullo gaudent ſtatu.

Cor. Jurium & obligationum ſunt incapaces.

Prop. III. Servitus Romanorum eſt ſervitus perfecta.

§. 42.

Jam ante introductionem Juris Romani ſervitutis jugum Germanis genti

genti cæteroquin liberrimæ fuiſſe cognitum oſtendunt JULIUS CÆSAR *Cap.* 13. *de Bell. Gall.* & TACITUS *de Morib. Germ. Cap.* 5. eorum tamen conditionem in aliquibus meliorem fuiſſe, & adhuc eſſe oſtendit BOEHMER *in diſſert. de ſtatu hominum propriorum &c.* tum etiam jura, & obligationes, quæ ſervis competunt, & infra explicanda veniunt.

PROP. I. Magna inter ſervos Germaniæ, & Romanorum eſt differentia; unde ea, quæ in jure Romano continentur, non ſemper tuto ad ſervos germaniæ adplicari poſſunt.

PROP. II. Servi Germanorum gaudent libertate, quamdiu ejus limitatio oſtendi nequit.

PROP. III. Quæ de ſervis Germaniæ dici poſſunt pro locorum, & provinciarum diverſitate etiam ſunt diverſa.

COR. Ex eo, quod quis ſervus in certa quadam provincia ad hoc, illudve præſtandum ſit obligatus, nondum tuto infertur, illud etiam ad alios ſervos in alia quadam provincia ſitos eſſe extendendum.

SCHO-

Digitized by Google

Digitized by Google

Scholion. Ex citata ſupra *clariſſimi* Boehmeri Diſſertatione porro manifeſtum eſt, ſervos in Germania ſtatu tales, perpetuos quidem, & obnoxios eſſe, non tamen perfectos.

§. 43.

Homo proprius dicitur, qui in dominio alterius eſt ratione ſuæ perſonæ, & bonorum, ſi qua poſſidet, & eidem ad certas præſtationes obligatur.

Prop. I. Homines proprii ſunt ſervi Germanorum.

Scholion. Pro diverſitate temporum, locorum, & perſonarum, quibus ſerviebant etiam diverſa ſortiti fuerunt nomina v. gr. *Caſſati*, *Gaſſindi*, *Glebarii*, *Regii*, ſeu *Fiſcalini*, *Eccleſiaſtici*, *Privatorum*, *Albini*, *Aldii*, *Cenſuales*, *Coſſati*, *Curmediales*, *Hubbarii*, *Laſſi*, *Lidi*, &c

Prop. II. Qualitas hominis proprii eſt qualitas adquiſita.

Digitized by Google

§. 44.

Qualitas hominis proprii eſt qualitas adquiſita. (§. 43. Prop. 2.) omnis autem adquiſitio ſupponit factum quoddam, ſeu modum, per quem adquiritur: ergo etiam qualitatem hominis proprii adquirendi varii dantur modi; de conſtitutione primæva, & origine hominum propriorum, uti & progreſſu vide BOEHMER *l. citat.* igitur vel naſcuntur, vel fiunt.

PROP. I. Partus ſequitur ventrem. *L. 24. C. de liberal. Cauſſ.* JUS BAV. *P. I. Cap. 8. §. 5. n. 3. & 4.* ORAC JURID. *Tom. 5. p. 166.* ENGAU *Jus germ. L. I. tit. 3. §. 29. Schol.*

PROP. II. Si mater ſerva ſit, etiam partus ſervit.

PROP. III. Si mater tempore uteri geſti unico tantum momento libera ſit, partus etiam eſt liber.

SCHOLION. Nota, hæc omnia, quæ hactenus de hominibus propriis dicta ſunt, atque adhuc dicentur, eatenus

tan-

Digitized by Google

Digitized by Google

tantum locum habere, quatenus ſpecialis quædam obſervantia in contrarium non exiſtat.

§. 45.

Servus quis fit, ſi adquirat prædium, cui onus ſervitutis cohæret; cujus ſervitutis localis fundamentum eſt in pacto quodam tacito.

Prop. Si homo liber nubat fæminæ ſervæ, quæ prædium quoddam ſerviens poſſidet, is cum liberis fit ſervus, ex ratione quod liber nequeat poſſidere prædium ſervile.

Scholion. Jus bav. *P. I. C. VIII.* §.8. prædio cuidam ſervienti nullatenus eam vim tribuit, ut ejus poſſeſſor inde fiat ſervus, licet antea illud a ſervis fuerit poſſeſſum, ſed inde format qualitatem quamdam realem, quæ a 30. annis retro probari debet. Admiſſa etiam hac qualitate poſſeſſorem non aliter pro ſervo agnoſcit, niſi quatenus ejus notitiam habuerit, quam nullo modo præſumit, quæ porro qualitas ſolum poſſeſſorem afficit, nec

ad

Digitized by Google

ad uxorem vel liberos, multo minus ad locatores extenditur.

§. 46.

In cujuslibet poteſtate eſt, an libertatem ſuam ulterius retinere velit, nec ne.

Prop. Servitus, ſeu qualitas hominis proprii etiam conſtituitur pacto tum tacito, quam expreſſo, titulo oneroſo, vel gratuito, ita tamen, ut ille, qui pacto ſe ad ſervitutem adſtringit, major ſit 20. annis. §. 4. *J. de Jure Perſ.*

Scholion. Jus bav. *P. I. Cap. VIII.* §. 4. huic ſervitutem conſtituendi modo nullatenus contradicit, requirit tamen, ut paciſcens ſub poteſtate alterius non ſit, nec etiam tutelæ, vel curatelæ ſubſit. Eodem jure ſi pater pacto ſe in ſervitutem det, liberis jam natis pactum illud nullo modo præjudicium infert.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 47.

Si quis 10. annis inter præſentes, & 20. inter abſentes operas ſerviles alicui præſtiterit, contra eum eſt præſumtio juris, quod ſit homo proprius, quæ tamen adhuc probationem in contrarium admittit. Si vero 30. annis pro ſe, ſuisque operas ſerviles præſtiterit, ejus libertas ita amittitur, ut nulla probatio in contrarium ſit admittenda.

Scholion. I. Jus bav. *P. I. Cap.* 8. §. 6. præſcriptioni ordinariæ cum titulo locum dat, ſine titulo autem 30. annos requirit.

II. Quatenus ſervitus adquiratur per nuptias, vide Orac. Jurid. *tom. V. p.* 168.

§. 48.

Homines proprii ratione ſuæ perſonæ exiſtunt in dominio. Unde

etiam

etiam nomen illorum originem trahere videtur Leibeigene.

Cor. 1, Statum ſuum invito Domino mutare nequeunt.
2. Fugitivi a Dominis vindicari poſſunt, quocunque auffugerint, dummodo non in eum locum, qui vi privilegii cujusdam a ſervitute eximit; ceſſat etiam revocatio, ſi homo proprius propter ſævitiam Domini auffugerit. Revocatio tamen ita fieri debet, ne cedat in præjudicium tertii Excell. L. B. de Kreitmaier *in notis ad Cod. Max. Civ. P. I. Cap.* 8. §. 15.
3. Regulariter, quæ ſibi adquirunt, etiam Dominis adquirunt.
4. Domino competit jus ſervum ſuum immorigerum coercendi.
5. Eundem quocunque titulo cum, vel ſine prædio alienandi.
6. Si homo proprius omnia adquirit ſuo Domino, is obligatur, ut illi alimenta præſtet.

§. 49.

Homo proprius, qua talis obligatur domino ad certas præſtationes; præſtationes autem illæ pro locorum, & provinciarum diverſitate, vel plures, vel pauciores ſunt: regu-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

gulariter tamen in omnibus fere locis ut plurimum obligantur 1.) ad operas. 2.) ad Cenſum. 3. ad Maritagium. 4. ad Mortuarium ſolvendum.

§. 50.

Servitia in labore corporis conſiſtentia dicuntur *operæ*, quæ vel *reales* ſunt, ſi intuitu prædii præſtentur, vel *perſonales*, ſi intuitu ſtatus, aut perſonæ, vel *determinatæ*, vel *indeterminatæ*, *ſolitæ*, vel *inſolitæ*; dantur etiam operæ, quæ manibus, vel jumentis præſtantur.

Prop. I. Operæ hominum propriorum perſonales ſunt, licet, ſi homo proprius prædium quoddam ſervile poſſideat, etiam reales adſint.

Cor. 1. Operæ hominum propriorum per alium præſtari nequeunt.
2. Mutato prædio non ceſſant.
3. Quot ſunt homines proprii, tot etiam operas debent.

Prop. II. Operæ hominum propriorum regulariter, & in dubio præſumuntur

tur indeterminatæ. Cl. D. Sutor *Elect. jur. & for. bod. concluſ.* 63.

Cor. 1. Dominus operas, quas vult, quando, & quomodocunque libuerit, exigere poteſt: meminerit tamen dominus ſe in exactione operarum cum homine agere.
2. Qui operas determinatas eſſe ait, illud probare debet.
3. Determinationi operarum probatæ ſtrictiſſime eſt inhærendum.

a) Operæ determinatæ nec in alias etiam ſimiles ſine utriusque voluntate mutari poſſunt.
b) De loco in locum, de tempore in tempus extendi nequeunt.
c) Ab homine proprio in eadem quantitate, & qualitate ſemper præſtari debent.

4. Operas vel lex, vel conſuetudo, vel pactum determinat.
5. Operæ indeterminatæ quoad tempus, etiamſi longiſſimo tempore non ſint exactæ, tamen præſcribi nequeunt.

Prop. III. Ad operas inſolitas homo proprius obligari nequit, quæ vero operæ vel ſolitæ ſint, vel inſolitæ, cujusvis provinciæ leges, & mores determinant. Jus Bav. hominem proprium ad easdem operas, ſi determinatæ non ſint, obligat, ad quas reliqui ſubditi tenentur.

Prop.

Digitized by Google

Prop. IV. Homo proprius regulariter tantum ad manuarias operas obligatur, quia reales ab iis tantum præſtantur, qui præſidia poſſident, jumenta & currus habent.

Scholion. In certis quibusdam provinciis obtinet der Dienſtzwang, vi cujus pueri, & puellæ hominum propriorum tenentur operas ſuas domeſticas prius offerre domino ſuo, antequam aliena ſubeant ſervitia.

§. 51.

Obligantur etiam homines proprii ad *Cenſum* domino ſuo exſolvendum; habent enim homines proprii noſtri proprium quoddam patrimonium, quatenus jura, quædam ſingularia ipſis non obſtant. *Cenſus* autem hoc loco eſt certa præſtatio, ab homine proprio, qua tali, certis temporibus domino præſtanda.

Prop. I. Cenſus præſtatur ab homine proprio, qua tali.

Cor. Cenſus, quem præſtant homine[illegible] o-prii, differt ab eo, qui præſtatu[illegible] [illegible]ui-

tu bonorum, quæ quis poſſidet, & *realis* dicitur.

Prop. II. Cenſus præſtari poteſt vel in pecunia, Güld́e, vel frumento, Korn-pachte, vel pecoribus, Haupt, und Leibhünnern.

Prop. III. In quæſtione *an*, & *quomodo* determinationi ex pacto, vel conſuetudine probe eſt inhærendum. Cl. D. Sutor. *l. cit. concluſ.* 62.

Scholion. In aliquibus locis adhuc obtinent Cenſus promobiles Rutſcher-Zinſen, quæ in caſum moræ tamdiu duplicantur, donec præſtatio fiat.

Prop. IV. Cenſus hominis proprii pertinet ad ejus perſonalia.

Cor. Inde Dominus ratione ejus nec hypothecæ, nec prælationis jure gaudet.

Scholion. Jus Bav. *P. I. Cap.* 8. §. 13. circa cenſum hominum propriorum in ſpecie nihil determinat, ſed omnia ad obſervantiam cujusvis loci, uti & ad tenorem pacti remittit.

§. 52.

Jure Romano ſervorum nullum erat connubium, ſed in contubernio eſſe

Digitized by Google

eſſe dicebatur. Jure hodierno ſervi, & homines proprii matrimonium verum inire quidem poſſunt *c.* 1. *X. de conj ſerv.* conſenſum tamen domini prius requirere obligantur, quodſi omiſſum fuerit, matrimonium quidem validum manet, ſed illicitum. Unde in quibusdam locis obtinet, ut homines proprii pro conſenſu matrimoniali impetrato certum quid præſtent, quod *Maritagium* dicunt.

Scholion. Volunt quidam Maritagium originem ducere *ex antiquo jure primarum noctium.*

§. 53.

De Jure Romano, quum ſervi nihil proprii haberent, neceſſario illis etiam facultas in eventum mortis diſponendi fuit ademta, quod hodie ceſſat, quum plerumque homines proprii ſuo gaudeant patrimonio, ita tamen, ut jus ſuccedendi domino in certa hominis proprii bo-

na

Digitized by Google

na maneat integrum, quod *Mortuarium* dicitur, germanice Todfall, Tode Hand.

Prop. I. Per mortuarium facultas teſtandi in hominibus propriis, quoad portionem illam, quæ domino debetur, aliquatenus eſt reſtricta.

Prop. II. Non ubique eodem modo ſuccedit dominus: in quibusdam locis tertiam, aut dimidiam partem capit; in aliis rem ſingularem, vel iſtius generis optimam v. g. optimum animal, veſtem; in aliis iterum locis obtinet jus Electionis, Cuhrrecht, in Bavaria 5. pro 100. ab omnibus bonis ſummuntur.

Prop. III. Mortuarium non debetur niſi morte hominis proprii.

§. 54.

Denique homines proprii, ſeu Germanorum ſervi in omnibus illis gaudent libertate. ratione quorum illa in legibus ademta non legitur. gaudent ergo.

Digitized by Google

Digitized by Google

1) Statu, & ſunt Perſonæ.
2) Proprio ſuo patrimonio.
3) Teſtamenta faciunt.
4) Contrahunt.
5) Habent jus connubiorum STRYCK *Uſ. Mod. ff. L. l. tit.* 5. §. 7. *&c.*
6) In eos jus vitæ, & necis, niſi per modum competentis jurisdictionis altæ nequit exerceri.

PROP. Homines proprii, ſeu ſervi Germanorum a ſervis Romanis quoad jura eorum præcipua quam maxime differunt.

§. 55.

Si homo proprius certo quodam tempore in poſſeſſione libertatis bona fide fuerit, per hoc deſinit eſſe homo proprius.

SCHOLION I. Tempus præſcriptionis de jure communi vix determinare auſim, ſed variant ea in re quam maxime jura provincialia: aliqui putant, ſi homo proprius ſciente nec reclamante domino libertatem nactus fuerit, ei malam fidem non obeſſe, & eo modo 40. annis libertatem ad-

qui-

Digitized by Google

quiri; ſin vero homo proprius bona fide 10, & reſpective 20. annis ſe pro libero geſſerit, hoc quoque ſufficere credunt ORAC. JURID. *Tom. V. p.* 204.

SCHOLION II. JUS BAV. *P. I. C.* 8. §. 17. præſcriptionem hoc caſu quidem admittit, ſed non niſi lapſu 30 annorum, ubi ulterius ſupponit ſcientiam, & patientiam domini, & ex parte hominis proprii bonam fidem.

§. 56.

Declaratio voluntatis a domino facta, quod ſervum ſtatu talem in ſua poteſtate dominica habere nolit, dicitur *manumiſſio*.

PROP. I. Manumiſſio eſt renunciatio juris domino in ſervum, ſeu hominem proprium competentis.

PROP. II. Tot modis fieri poteſt, quot modis voluntas declaratur.

COR. Manumiſſio fit vel *tacite*, vel *expreſſe*, *conditionate*, vel *pure*, *plene*, vel *minus plene*, *titulo oneroſo*, vel *gratuito*, *per actum inter vivos*, & *mortis cauſſa*.

SCHO-

Digitized by Google

SCHOLION. I. In quibusdam Germaniæ locis obtinent *affrancamenta*, **die Erlaßbriefe.**

SCHOLION. II. Uti & certa præſtatio pro manumiſſione facienda.

PROP. III. Manumiſſio ita fieri debet, ne ſit in præjudicium illius, qui manumittitur, vel alius cujusdam.

COR. In fraudem creditorum fieri non poteſt, quod eſt fundamentum L. *Ælia Sentiæ.*

PROP. IV. Manumiſſio præſumi nequit, ſed probari debet.

PROP. V. Ad manumiſſionem tacitam refertur 1) ſi homo proprius ſe in locum conferat, qui ad id ſpecialiter eſt privilegiatus, ut libertatem det. 2) in ſpecie de Jure Bav. adquiſitio officii, vi cujus juris ſigillandi quis capax eſt, ceſſat etiam 3.) poteſtas domino in hominem proprium competens, ſi ea abutatur.

PROP. VI. Manumiſſione juſte facta manumiſſi fiunt ſtatu liberi.

§.

Digitized by Google

§. 57.

Ex jure perſonarum, ſeu jure ſtatus oriuntur etiam certæ actiones quæ *in ſpecie præjudiciales* dicuntur, & vel *affirmativæ* ſunt, vel *negativæ*, nec non tam in petitorio, quam poſſeſſorio locum habent. Ex ſtatu igitur libertatis oritur *actio præjudicialis de libertate*, quæ vel domino adverſus ſervum, vel ſervo adverſus dominum datur; dicitur etiam alias *judicium liberale*, *liberalis cauſſa*.

Prop. I. Hæc actio præjudicialis vel affirmativa vel negativa eſt.

Prop. II. Quilibet tamdiu præſumitur liber, donec ſervus probetur.

Cor. 1. In actione præjudiciali de libertate ille probare debet, qui alterum ſervum eſſe affirmat.

2. Quilibet in poſſeſſione, vel quaſi libertatis eſt defendendus.

Prop. III. Actio de liberali cauſſa vel *directa* eſt, ubi nempe de ipſo ſtatu ſervitutis, aut libertatis agitur, vel

utilis

Digitized by Google

Digitized by Google

utilis, ubi de ſtatu ſervituti affini agitur, v. g. hominibus propriis.

Cor. Hodie actio de liberali cauſſa non niſi utilis eſt.

Scholion. Sunt etiam aliæ actiones, quæ occaſione libertatis, vel ſtatus hominis proprii oriuntur, non tamen ex ipſo libertatis, vel ſervitutis ſtatu v. g. actio rei vindicatoria, actio ſervi corrupti utilis, & aliæ.

CAPUT III.
DE RUSTICIS.

§. 58.

Dum de *rüſticis* loquor, intelligo homines ruri degentes, qui ex agrorum cultura quæſtum faciunt.

Prop. Tria ſunt eſſentialia ruſtici, 1) ut ruri degat. 2) Ut arva, & agros colat. 3) Ut inde quæſtum faciat.

§.

§. 59.

Olim ruſticos omnes ſervilis fuiſſe conditionis loquuntur authores citati apud CEL. BOEHMERUM *de imperfecta ruſticorum libertate in Germania.* Ergo

1. Nihil juris, aut poteſtatis ſibi potuerant attribuere in prædia, & agros ſibi conceſſos.
2. Operis indeterminatis fuerant ſubjecti.

Occaſiones, per quas conditio ruſticorum ſervilis in melius fuit mutata, non ubique fuere eædem, nec eosdem ubique effectus produxere. Ad has pertinent 1. Conatus principum potentiam Nobilium, quæ potiſſimum in ſervis conſiſtebat, imminuendi, quod commode fieri potuit ſervos ad libertatem promovendo. LUDEWIG *de jure Client. Sect. III. C.* 2. §. 2.

Inde 1. Aditus ruſticis conquerentibus apud principes patuit.
2 Eorum auxilio freti liberius contra dominos potuerunt inſurgere.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

3. Ubi Nobilium potentia major, aut principum aditus difficilior, ibi etiam illibata manſit dominorum poteſtas: habemus hic primum in æqualitatis fundamentum.

4. Hoc videtur eſſe prima, & generalis occaſio, qua mediante ruſtici ad libertatem pervenire potuerunt.

Altera occaſio ad libertatem perveniendi ruſticis obtigit tempore Cruciatarum ſeculo XI. quibus incredibilis ruſticorum copia nomen dedit. MAIMBOURG *dans L' hiſtoire des Croiſades.* Per ſacras has expeditiones Germaniæ Nobilitas ita fuit attrita, ac omnes provinciæ cultoribus ſuis ita fuerunt orbatæ, ut pœne non (verbis hiſtoriæ utar) invenirent, quem apprehenderent mulieres ſeptem virum unum; quotquot dein ruſtici fuerunt ſuperſtites abſentibus, vel omnino extirpatis Nobilibus, liberrimam a ſervitute ſeſe eximendi poteſtatem habuerunt, quæ occaſio etiam non ubivis locorum eadem fuit

Ter-

Tertia occaſio fuit introductio jurium peregrinorum, & erectio Academiarum in Germania, quod hodie adhucdum videmus; in illis enim locis, & provinciis, in quibus nullæ, aut pauciſſimæ extant Univerſitates, ruſticorum etiam conditio durior eſt v. g. Weſtphalia, Hollſatia, Pomerania, Luſatia &c.

Quarta occaſio derivatur ex indulgentia, & negligentia dominorum: non enim omnes domini æque indulgebant ſervis ſuis, aut rebus ſuis proſpicere negligebant. Ex his jam ſequitur.

Prop. I. Omnes ruſtici olim homines proprii fuerunt.

Cor. 1. Ruſtici tamdiu tenentur ad easdem præſtationes, ad quas homines proprii, quamdiu libertatem non probaverint.

2. Ruſtici in dubio obligantur ad operas indeterminatas, diſſentit Ill. de Selchow *in Elem. jur. germ.* §. 341. *not.* 7.

3. Quoad eos ceſſat præſumtio libertatis de jure communi.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. II. Ex inæqualitate liberationis etiam inæqualitas, & diverſitas ruſticorum in germania concipitur.

§. 60.

Non omnes homines proprii ex eadem ratione, & eodem modo ſe liberarunt a poteſtate dominorum (§. 59.) & hæc inæqualitas liberationis eſt fundamentum inæqualitatis inter ruſticos (§. 59. Prop. 2.) quare quum aliqui occaſionem a dominorum poteſtate ſe liberandi omnino non arripuerint, alii vero ea uſi ſint, manifeſtum eſt, dari in Germania ſervos, qui naturam hominis proprii in hunc uſque diem retinent, & de quibus ſupra dictum eſt. Reliqui vero qui plane liberi ſunt, vel immediate Imperio ſubſunt, **des H. R. R. Freybauern**, quales dantur in Franconia, & Suevia, vel ſubſunt quidem dominis territorialibus, ſine ullo tamen præſtationum vinculo,

aut

aut eo ſaltem valde exiguo, **Frey⸗ ſaſſen, Freybauern**, ad quos etiam referri certo modo poſſunt **Landſie⸗ del, Zinß⸗Pachtleuthe.**

Prop. I. Ruſtici Imperii liberi ſubſunt quidem ſoli Imperio non obſtat tamen, quo minus ſeſe unacum ſuis prædiis in cujuscunque fidem, ac protectionem pro lubitu conferre poſſint.

Prop. II. Vivunt in libertate perfecta.

Cor. Ab omnibus oneribus tam realibus, quam perſonalibus ſunt liberi, niſi quatenus ſponte ad collectas Imperii conferunt Oracul. Jurid. *Tom. V. p.* 216. Fritsch *de Jure pagorum Cap.* 6. §. 2.

Prop. III. Ruſtici liberi mediati in omnibus gaadent juribus liberorum, neque præter onera territorialia quidquam præſtant: de his uberius agit Ill. de Selchow *Elem. Jur. germ.* §. 368. & *ſeq.*

§. 61.

Tertia illorum ſpecies eſt, qui ſe a dominorum poteſtate tantum minus plene liberarunt, quod vel ita

Digitized by Google

Digitized by Google

ita factum eſt, ut ratione ſuæ perſonæ quidem liberi ſint, ratione vero prædiorum, quæ poſſident, ſervilis conditionis, vel ita, ut a plerisque oneribus ſervilibus immunes ſint, illi ſeu ruſtici primi generis vocantur *ruſtici in ſpecie.*

§. 62.

Ruſticus eſt homo ratione ſuæ perſonæ liber, ſed ratione prædiorum, quæ poſſidet, ſervilis conditionis,

Prop. I. Ruſtici ſunt quidem ſervi, ſed ſtatu liberi.

Prop. II. Ratione perſonæ non ſerviunt ſed ratione prædii.

Cor. 1. Quicunque poſſidet prædium quoddam ruſticum ſervile, obligatur ad easdem præſtationes, ac ruſticus.

2. Præſtationes ruſticorum omnes ſunt reales, ſeu prædio inhærent.

3. Diviſo ergo prædio pariter dividuntur, aucto augentur, diminuto diminuuntur.

Scholion. Habemus hic fundamentum, cur diviſio prædiorum ruſticorum ſit prohibita.

Digitized by Google

4. Etiam per alium præſtari poſſunt.
5. Relicto prædio etiam ceſſat obligatio ad iſtas præſtationes.

Prop. III. Diverſitas præſtationum in ruſticis, quatenus in hoc ſignificatu ſumuntur, dependet a varietate prædiorum.

§. 63.

Pro diverſitate prædiorum, quæ ruſtici poſſident, in diverſas abeunt ſpecies: Sunt enim vel *Emphiteutæ*, *Cenſitæ*, Erbrechten, Leibrechten, Freyſtiften, ganze, halbe, drittel, viertel Bauern, Sedlbauern, und Söldner, Bauſöldner, Leerhäuſler, de quibus omnibus, quatenus Bavariam concernunt vide Clingensperg *Jus Hoffmarchiale*.

Scholion. Quænam jura ruſticis tam diverſarum ſpecierum competant, infra dicam, ubi de prædiis ruſticorum fuſius tractandi occaſio ſe offeret, de operis ruſticorum etiam ſuo loco latius dicetur: quomodo ruſtici differant a *colonis*, *agricolis*, *cenſitis* ad-

Digitized by Google

adſcriptitiis Romanorum vide Fritsch *de jur. pag. Cap.* 5.

§. 64.

Coronidis loco addam quædam de ruſticorum privilegiis, quorſum pertinent

1, Ruſticis permiſſum eſt ignorare jus & quidem ob præſumtam eorum ſimplicitatem, quæ tamen ignorantia non excuſat.

a) Si ſit juris naturalis.

b) Si jus ſit ita conſtitutum, & voluntas legislatoris ita declarata, ut omnes etiam ſimplices per eam obligatos eſſe velit.

c) Si actui certa ſolennitas eſt præſcripta.

d) Si prope urbem habitant.

2. In rebus agriculturæ deſtinatis non permittitur fieri executio.

3. Illis in teſtamentis certæ ſolennitates remittuntur.

4. Tempore meſſis in judicio ſtare non obligantur, atque alia multa, quæ omnia ſe fundant in favore rei agra-

riæ, & ruſticorum præſumta ſimplicitate; de privilegiis eorum vide FRITSCH *de jur. pag. cap.* 24. ORAC. JURID. *Tom. V. p.* 324.

CAPUT IV.

DE NOBILIBUS.

MEMBRUM I.

DE NOBILITATE IN GENERE.

§. 65.

Tanta omnium hominum, imo & gentium integrarum in relatione ad ſe invicem æqualitas eſt, ut nulli præ altero certa quædam prærogativa competat. Factum tamen ut civitatibus conſtitutis, & civili imperio introducto prima quaſi hominum inæqualitas oriretur, vi cujus alii imperantes ſunt, alii ſubditi: æquum hic fuerat, ut qui reipublicæ

curam

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

curam gerant, reliquis etiam dignitate, & aliis prærogativis præſtent. Quum porro ab uno non omnia ita curate adminiſtrari potuerint, ne quod res publica inde detrimentum caperet, opus fuit, ut particula quædam poteſtatis illius ſupremæ etiam aliis committeretur, ut illam nomine imperantis exercerent. Illi igitur, qui officiis præſunt, quæ circa adminiſtrandam, tuendemque rempublicam verſantur in ſenſu juris publici univerſalis *Nobiles* dici poſſunt.

Prop. Prudentia & aptitudo certa reipublicæ officia adminiſtrandi fundamentum nobilitatis primum eſt.

Cor. In iſto ſignificatu nobilitas nullo modo ad liberos tranſit, ſed mere perſonalis eſt.

§. 66.

Olim Germani antiqui ſecundum prudentum conjecturas in Principes, & Magiſtratus. 2. in Ingenuos, & 3. in Ruſticos fuere diviſi. Primi

mi generis homines nobilitatem ſuperiorem, ſecundi vero generis inferiorem conſtituebant. STRUBEN *de Orig. & Progreſſu Nobil. Germ.* C. 2. §. 2. ILL. DE SELCHOW *Elem. Jur. germ.* §. 234. & *ſeq.* qui originem Nobilitatis Germanicæ eleganter demonſtrat.

PROP. Ingenui ergo antiquitus cum Nobilibus ejusdem erant conditionis.

SCHOLION. Quomodo ulterius Nobilitas Germanica magis creverit, imo eam quam hodie habet, formam nacta ſit, vide eundem STRUBEN *L. C.*

§. 67.

Hodie *Nobilitas* eſt complexus certarum prærogativarum, & honorum ex ſingulari principis gratia determinato cuidam ſubjecto conceſſarum.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 68.

Nobilitatis varii dantur gradus, alia *inferior* eſt, alia *ſuperior*. Ad hanc referuntur *Principes*, *Comites*, *Barones*: ad illam *S. R. I. Equites*, *Patricii*, ac omnes, qui nobilitate tantum perſonali gaudent.

§. 69.

Nobilitas ſuperior vel *immediata* eſt, quæ immediate Imperio ſubeſt, vel *mediata*, quæ ſubeſt dominis territorialibus, dicitur etiam *Landſaſſiatus*.

§. 70.

Nobilitas vel alicui ita competit ut jam ejus majores ſanquine & natalibus excelluerint, *avita*, vel ut eam noviter adquiſiverit, *diplomatica*, *nova*. Nobilitas avita vel talis eſt, ut quis nobilitatem majorum ſuorum tam maternæ, quam paternæ

lineæ

Digitized by Google

lineæ certo numero, & ſtatutis Eccleſiarum, vel ordinum Equeſtrium conformi poſſit probare, ein Stift, Turnier-mäſſiger Adel, vel non.

§. 71.

Nobilitas *Perſonalis* eſt, quæ exſpirat cum perſona illius, cui eſt conceſſa, *gentilitia* eſt, quæ integræ cuidam familiæ conceditur.

§. 72.

Nobilitas conceditnr ex ſingulari Imperantis gratia (§. 67.) Imperans ergo eſt fons omnis nobilitatis.

Cor. 1. Pro univerſo Imperio nobilitatem confert Imperator.

2. Pro ſingulari vero quavis provincia quilibet dominus territorialis.

Scholion. Loquor hic tantum de originaria nobilitatis collatione, & omnibus nobilitatis ſpeciebus communi: de modis adquirendi nobilitatem per officium quoddam, per nativitatem &c. infra dicam.

3.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

3. Adquiritur etiam nobilitas voluntate Imperantis tacita, ſeu mediante præſcriptione.

4. Minime vero nobilitatem tribuit Caſtri nobilis poſſeſſio, quoad perſonalia, ſed tantum quoad realia.

5. Omnis nobilitas in dubio præſumitur, adquiſita titulo oneroſo.

§. 73.

Nobilitas eſt qualitas hominis adventitia, quæ ſine prævio quodam adquiſitionis facto homini non ineſt, ideoque præſumi nequit, ſed probari debet: probatur autem nobilitas

1. Diplomate conceſſionis apud Nobiles recentiores.

2. Notorietate probatur nobilitas avita, ſi actus tales allegentur, ad quos non niſi nobiles admittuntur v. g. ſi quis probet majores ſuos membra Eccleſiarum cathedralium, ordinum Equeſtrium fuiſſe.

3. Qui vero nobilitatem majorum ſuorum eo fine probat, ut ad Eccleſias Cathedrales, vel ordines Equeſtres ad-

Digitized by Google

admittatur, in eo curatior nobilitatis probatio requiritur.

§. 74.

Nobilitas eſt complexus certarum prærogativarum (§. 67.) ad has quatenus omnibus Nobilium ſpeciebus communes ſunt, refero, quod

1. In dubio pro Nobilibus major ſit præſumtio virtutis, quam pro plebejis: unde

   a) In teſtimonium vocati non jurato, ſed ſub fide nobili in propriis ædibus deponunt.

2. Ad officia publica regulariter præ plebejis vocentur, imo a quibusdam plebejos omnino excludant.
3. Habeant privilegium fori, & in Bavaria immediate quidem ſubſunt dicaſteriis Principis.
4. Si delinquant, mitius puniantur, nec ad torturam ſint trahendi.
5. A plebejis ſe diſtinquant titulis, veſtitu, inſignibus.

6.

Digitized by Google

6. A præſtationibus publicis, & hoſpitationibus militum ſint immunes.

7. Gaudeant jure proædriæ præ plebejis.

SCHOLION. Quum conſervatio nobilitatis præcipue pertineat ad nobilitatem gentilitiam, de ea tum agam, ubi inſtituti ordo id exiget.

§. 75.

Quum nobilitas inter ea referatur, quæ homini natura non inſunt, manifeſtum eſt, fieri etiam poſſe, ut quis ea qualitate excidat, quod contingit

1. Morte tam naturali, quam civili, conſequenter etiam per profeſſionem religioſam.

2. Delicto infamante, ubi tamen requiritur in ſententia condemnatoria degradationis expreſſam mentionem fieri.

3. Sunt, qui mercatura nobilitatem etiam hodie adhuc amitti exiſtiment, ſed minus recte, ob rationes ab ILL. SELCHOWIO *in Elem. Jur. germ. §.* 247. allegatas.

4.

4. Minime vero nobilitas vel confertur, vel amittitur jure hodierno per adoptionem.

Scholion. Omnes fere hi modi nunc primum recenſiti nobilitatem determinati cujusdam ſubjecti, quod vel deliquit, vel alias nobilitate privatur, extinquunt. Et vix, ac ne vix quidem horum omnium caſus quidam dari poteſt, qui etiam poſteros nobilitate privet. De modis nobilitatem amittendi ſpecialibus ſuo quovis loco dicatur.

MEMBRUM II.

DE APANAGIATIS.

§. 76.

Sicuti nobilitas in omnibus præ plebejis certis gaudet prærogativis, ita etiam quaſi neceſſarium eſt, ut familiæ Illuſtres in primo ſuo ſplendore conſerventur, imo etiam in dies

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

dies magis creſcant. Quum autem ſæpiſſime fieret, ut familiæ illuſtres numeroſa prole abundarent, & ſecundum jurium communium diſpoſitionem cuilibet liberorum æqualis portio ex bonis parentum eſſet aſſignanda, factum eſt, ut Nobilitatis Germanicæ fautores de mediis cogitarent, quibus bonorum paternorum diviſiones evitarentur. Voluerunt igitur, ut non omnes, quibus ab inteſtato ſuccedendi jus eſſet, ad ſuccedendum admitterentur, ſed ſucceſſio privativa vel penes unum, vel tantum penes certam lineam, usque ad ejus extinctionem exiſteret.

§. 77.

Jus lineæ primogenitæ competens in bona avita cum excluſione reliquarum linearum ſuccedendi, dicitur *Jus primogenituræ*.

PROP.

Prop. I. Finis primogenituræ eſt, ne nimiis diviſionibus bona avita diminuantur, & per conſequens ſplendor familiarum quid patiatur.

Cor. Introductio juris primogenituræ eſt remedium aptiſſimum familias illuſtres conſervandi.

Prop. II. Introducto jure primogenituræ in primogenitum transeunt omnia familiæ bona.

Cor. Primogenitus repræſentat totam familiam.

§. 78.

Quum introducto jure primogenituræ ulterius geniti a ſucceſſione in bona paterna excludantur, quam tamen capere jure potuiſſent, neque etiam familiis ſatis eſſet proſpectum, ſi uno opibus affluente reliqui ejusdem gentis quaſi ad incitas redigerentur; manifeſtum eſt primogenito incumbere, ut ſecundo genitis ita de alimentis proſpiciat, ut ſtatui ſuo convenienter vivere poſſint.

§.

Digitized by Google

§. 79.

Portio bonorum primogenituræ cæteris liberis maſculis, quibus ſuccedendi ſpes adhuc eſt, ad tuendam interim dignitatem a primogenito præſtanda dicitur *apanagium.*

Prop. I. Apanagium omne ſupponit introductionem juris primogenituræ.

Cor. 1. Quoties omnia familiæ bona penes natu maximum ſolum ſunt, toties portio ſecundo genitis relinquenda eſt verum apanagium.

2. Quoties bona familiæ ſunt dividua, toties apanagio locus non eſt.

3. Per apanagium conſulitur familiarum ſplendori.

Prop. II. Apanagium dat primogenitus.

Prop. III. Apanagium datur omnibus ſecundo genitis, & is cui apanagium debetur, dicitur *apanagiatus.*

Prop. IV. Apanagium non adimit ſecundo genitis jus ſucceſſionis eventualis.

Prop. V. Apanagium magis convenit alimentis, quam legitimæ.

Prop.

PROP. VI. Apanagium vel *legale* eſt, vel *conventionale.*

SCHOLION. I. In quonam apanagium conſiſtat, in theſi adeo ſtricte definiri nequit, plerumque tamen in annuis reditibus conſiſtit. Jure Germanico vix eſt poſſibile, ut determinata apanagii quantitas inveniatur.

SCHOLION. II. Auctis reditibus ex bonis avitis augendum etiam eſſe apanagium ita evinco: apanagium certo modo habet rationem alimentorum civilium, (§. præſ. Prop. 5.) alimenta autem civilia determinari debent pro ratione patrimonii illius, qui obligatur ad alendum, & præterea pro conditione alendi; (§. 48.) ſi igitur patrimonium primogeniti creſcit, etiam creſcere apanagium debet. Pluribus vide ILL. ac CEL. PÜTTERUM *in diſſertatione de augendo apanagio auctis reditibus.*

§. 80.

Per apanagium apanagiatis jus eventualis ſucceſſionis non adimitur (§. 79. Prop. 4.)

PROP.

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. Primogenitus bona primogenituræ in præjudicium ſecundo genitorum non poteſt alienare.

Cor. Extincta linea primogenita apanagiatus lineæ ſecundo genitæ primogenitus deſinit eſſe apanagiatus.

§. 81.

Per conſtitutionem apanagii, & juris primogenituræ introductionem ea tantum jura in primogenitum conferuntur, quæ terris avitis inhærent.

Prop. Jura perſonalia apanagiatis etiam qua talibus ſalva manent.

Cor. 1. Apanagiati gaudent eodem nomine, inſignibus, teſſeris, ac primogenitus.

2. Si familia, in qua jus primogenituræ, & apanagium eſt introductum, gaudeat jure territoriali, apanagiati ſubſunt jurisdictioni primogeniti.

Scholion. Ab apanagiatis differunt *Paragiati*, qui æquali jure cum fratribus majoribus ſuccedunt, licet primo, vel etiam ſecundo genitus aliquid habeat præcipuum: Differentia in eo eſt

Digitized by Google

1. Paragium accipitur pro legitima. apanagium pro alimentis.
2. Paragiati ſuccedunt tanquam hæredes, ſed inæqualiter, apanagiati ad tempus ab hæreditate excluduntur, & ſola alimenta ad dies vitæ exigunt.

§. 82.

Quum apanagium tantum conſtituatur ſecundo genitis eo fine, ut interim ſe pro eorum conditione alere poſſint, ſequitur apanagium ceſſare 1. extincta linea primogenita. 2. morte apanagiati. 3. renuntiatione.

PROP. Apanagium morte ſecundo geniti, vel ejus renunciatione ceſſans redit ad primo genitum.

MEM-

Digitized by Google

Digitized by Google

MEMBRUM III.
DE NOBILITATE GENTILITIA AVITA.

§. 83.

Prærogativæ illæ, quæ alicui tanquam nobili ex jure primævæ conceſſionis competunt, & ad omnes poſteros extendi debent, *Nobilitatem Gentilitiam* conſtituunt.

Prop. I. Nobilitas gentilitia a deſcendentibus non adquiritur jure hæreditario, ſed jure proprio, & vi primævæ conceſſionis.

Scholion. Nota tamen, nobilitatem tantum extendi ad legitimos, minime vero ad illegitimos, utpote qui nec nomine, neque etiam inſignibus patris gaudent.

Prop. II. Dantur jura, quæ Nobiles Gentilitii habent communia cum omnibus Nobilibus, & quæ (§. 74.) fuerunt recenſita. Dantur etiam jura ſpecifica, quorum fundamentum eſt nobilitas omnium deſcendentium: quæ ergo ex dato fundamento deduci poſſunt,

ſunt jura Nobilitatis Gentilitiæ in genere, ſpecialiſſima autem ſunt, quæ ex diverſis Nobilitatis Gentilitiæ ſpeciebus oriuntur.

Prop. III. Nobilitas gentilitia præter modos nobilitatem amittendi ſupra §. 75. memoratos perit interitu totius familiæ.

§. 84.

Ad prærogativas Nobilitatis Gentilitiæ pertinet jus portandi inſignia cum apertis galeis.

Prop. I. Inſignia ſunt ad dignoſcendas familias apta.

Cor. 1. Qui eadem inſignia portant, ſunt ejusdem agnationis.

2. Qui teſſeras alienæ gentis ſibi ſumit, falſi a quolibet iſtius gentis conveniri poteſt.

3. Inſignia pereunt cum ultimo Gentis.

4. Non tranſeunt ad cognatos.

Prop. II. Jus inſignia concedendi eſt jus majeſtaticum.

Cor. 1. Quilibet proprio motu ſibi inſignia cum apertis galeis tribuere non poteſt.

a)

Digitized by Google

a) Quod tamen poſſunt ex ſpeciali privilegio Doctores.

2. Jus diſponendi de coloribus inſignium pertinet ad principem.

Prop. III. Vexillorum, annulorum ſignatorum, pontium, villarum, & omnium rerum, quibus inſignia ſunt impreſſa, is videtur eſſe dominus, cujus inſignia ſunt impreſſa.

Cor. Inſignia Eccleſiis addita inferunt jus patronatus.

Prop. IV. Non tamen inſignia ſemper ſunt ſigna nobilitatis.

Cor. Inde a nobilitate ad inſignia, non vero ab inſignibus ad nobilitatem valet argumentatio.

§. 85.

Nobilitas Gentilitia vel noviter primum adquiritur, *Nobilitas Gentilitia Nova, Diplomatica*, vel a majoribus noſtris cum ſanguine ad nos propagatur, *Nobilitas Gentilitia Avita*, quæ ſi ſtatutis Eccleſiarum Cathedralium vel ordinum Equeſtrium ſit conformis, dicitur **ein Stift Turnier-mäſſiger Adel.**

Prop.

PROP. I. Omnis nobilitas avita non niſi mediante generatione determinato cuidam ſubjecto competit.

PROP. II. Non omnis nobilitas avita eſt etiam **ein Stift und Turnier-mäſſiger Adel.**

COR. Ex hoc, quod quis ſit nobilis avitus, non ſtatim ſequitur, eum eſſe ita nobilem, ut ad capitula, & Eccleſias cathedrales indiſtincte admittatur.

PROP. III. Qui ad ordines Equeſtres, aut Eccleſias Cathedrales adſpirat, probare debet, ſe eo modo nobilem eſſe, quo illud ejusmodi ordinum, vel Eccleſiarum ſtatuta exigunt.

§. 86.

Nobilitas avita vel tantum ex parte patris in nos derivatur, **ein halb-bürtiger Adel**, vel etiam ex parte matris, **ein voll-bürtiger Adel**, quæ ultima ſpecies iterum vel *pura* eſt, ſi in adſcendentibus tam paternæ, quam maternæ lineæ nullus ſit diplomaticus, vel ignobilis, vel *impura*

Digitized by Google

Digitized by Google

pura, ſi inter adſcendentes talis inveniatnr.

Prop. I. Der halb-bürtige Adel, uti & nobilitas impura vi ſtatutorum omnium fere Eccleſiarum Cathedralium, vel ordinum Equeſtrium ad capitula, vel tales ordines non admittitur, ſed ea prærogativa eſt non niſi nobilitatis avitæ, plenæ, & puræ.

Prop. II. Quis ex nobilitate avita pura ad dicta collegia, & quidem ad determinatam quamdam Eccleſiam, vel ordinem in ſpecie ſit admittendus in regula definiri nequit, ſed in eventum ſtatuta horum collegiorum ſedulo ſunt inſpicienda.

§. 87.

Nobilitati, quatenus avita eſt, etiam competunt certæ prærogativæ, quarum fundamentum eſt ſequens

Prop. *Nobilitas avita præ reliquis ſpeciebus Nobilium habet jus adſpirandi ad eas dignitates, & honores, ad quos non admittuntur,*

Digitized by Google

tuntur, niſi qui nobilitatem majorum ſuorum certo numero & qualitate probare poſſunt.

Inde patet

1. Dari dignitates, ad quas non niſi **Der voll⸗bürtige Adel** adſpirare poteſt, ubi inſuper requiritur nobilitatem eſſe puram.
2. Dari officia, & dignitates, ad quas neque pura nobilitas, neque etiam **der vollbürtige Adel** adſpirare poteſt, niſi nobilitatem avorum numero, & qualitate iis dignitatibus conformi doceat.
3. Regulariter nobilitatem avitam præ aliis admitti. 1. Ad torneamenta, ſeu ludos Equeſtres. 2. Ad ordines Equeſtres. 2. Ad Capitula Eccleſiarum Cathedralium Germaniæ. 4. Ad dignitatem Camerarii cujusdam Principis.

§. 88.

Nobilitas omnis eſt ſtatus hominis, qui illi a natura non competit, ſed ex conceſſione Imperantis, conſequenter probari debet. Probatur autem

Digitized by Google

1. Nobilitas gentilitia per diploma conceſſionis.

2. Nobilitas avita probatur per ſtemata genealogica, quæ ſi nobilitas avita in genere probanda eſt, ita comparata eſſe debent, ut inde pateat, omnes determinati cujusdam ſubjecti majores fuiſſe nobiles.

3. Si **Der voll-bürtige Adel** probari debeat, ex ſtemate genealogico conſtare debet, majores tam paternæ, quam maternæ lineæ fuiſſe nobiles.

4. Si nobilitas pura ſit probanda, ex ſtemate genealogico debet conſtare, nullum ex majoribus tam paternæ, quam maternæ lineæ fuiſſe diplomaticum, vel ignobilem.

5. Si ex ſtemate genealogico probetur, **der Stiftmäſſige Adel**, ex eo conſtare debet omnes majores certo numero eo modo fuiſſe nobiles, quo id ſtatuta capituli, vel ordinis, ad quem quis adſpirat, exigunt.

§.

Digitized by Google

§. 89.

Si quis prærogativas, quas quis habet intuitu nobilitatis, efficit manere ſibi, *nobilitatem conſervat.*

Prop. I. Nobilitas gentilitia conſervatur, quamdiu quis adeſt ex ea gente, cui iſtæ prærogativæ competunt,

Prop. II. Conſervatur Nobilitas avita per propagationem ſanguinis.

Prop. III. Nobilitas avita conſervatur pura per nuptias cum perſona nobili, non diplomatica contractas.

Prop. IV. Der ſtiftmäſſige Adel conſervatur ineundo nuptias cum fæmina, quæ pariter eſt ejusdem, & æqualis nobilitatis.

Scholion. Eſt & alius ſignificatus hujus vocis: *conſervare nobilitatem*, nempe quod idem ſonat, ac efficere, ut familia quædam maneat in primo ſuo ſplendore, imo augeatur; hoc fit diviſiones bonorum in familiis illuſtribus prohibendo, quorſum pertinet

1. Introductio fideicomiſſorum.
2. Introductio juris primogenituræ.
3. Conſtitutio apanagiorum.
4. Renuntiatio filiarum.

§.

Digitized by Google

§. 90.

Pereunt prærogativæ, quæ nobilitati gentilitiæ cohærent præter modos generales ſupra memoratos. 1. Cum ultimo Gentis. 2. Nobilitas deſinit eſſe **voll⸗bürtig**, ſi mater ſit ignobilis, vel etiam alii majores ex linea materna. 3. Nobilitas deſinit eſſe pura per generationem ex nuptiis cum matre ignobili, & diplomatica contractis. 4. **Der Stift mäſſige Adel** deſinit per nuptias, & ex iis factam generationem cum fæmina quidem nobili, ſed non ejus nobilitatis, quæ ad determinatum quoddam Capitulum, vel Ordinem requiritur.

Prop. I. Ex hoc quod quis reſpectu certi cujusdam capituli ſi **unſtiftmäſſig**, nondum ſequitur illum eſſe talem reſpectu reliquorum.

Prop. II. Si nobilitas avita deſinat eſſe pura, etiam plerumque, & vi ſtatutorum, plerarumque Eccleſiarum & Ordinum deſinit eſſe **Stiftmäſſig**.

Prop.

Prop. III. Per hoc, quod quis deſinat eſſe Stiftmäſſig, tantum amittuntur ea jura, quæ cum iſta qualitate neceſſario cohærent, non vero jura Nobilitatis Gentilitiæ in genere, vel prærogativæ Nobilium in genere.

Prop. IV. Amiſſa ſemel qualitas eines Stiftmäſſigen non aliter iterum adquiritur, quamſi nuptiæ in ea gente tamdiu cum filiabus aus einem Stiftmäſſigen Adel fuerint contractæ, donec avos nobiles juſto numero, & qualitate poſſit allegare.

§. 91.

Nobilitas gentilitia diplomatica eſt nobilitas integræ cuidam familiæ noviter adquiſita.

Prop. I. Omnis nobilitas avita originetenus fuit diplomatica.

Cor. Conſequenter a Nobilibus avitis deſpicatui haberi non debet.

Prop. II. Jura Nobilitatis Gentilitiæ diplomaticæ ſunt, quod 1) tranſeat ad omnes deſcendentes legitimos, 2) quod nobilitas diplomatica ſuo tempore

pore

Digitized by Google

Digitized by Google

pore avita fieri poſſit, ubi deſinit eſſe diplomatica, & gaudet juribus avitorum.

Prop. III. Gaudet jure inſignium.

Prop. IV. Perit cum Gentis ultimo.

MEMBRUM IV.

DE NOBILITATE IMMEDIATA, ET MEDIATA.

§. 92.

Nobiles, qui immediate ſubſunt Imperio dicuntur *Immediati*, qui vero immediate ſubſunt dominis territorialibus, dicuntur nobiles *Mediati* ſeu *Lanſaſſii*.

Prop. Prærogativæ Immediatorum præ mediatis ſe fundant non tam in nobilitate, quam immedietate.

Cor. Quæcunque jura èx immedietate deduci poſſunt, ea ſunt jura Nobilium Immediatorum propria.

Scho-

Scholion. Quum ſedes materiæ de Nobilibus Immediatis fundetur in Jure Publico Imperii, lectorem illuc remitto, ſi qua ampliora deſideret: hoc loco ſolum agimus de Lanſaſſiatu.

§. 93.

Vocis: *Lanſaſſius* varii ſunt ſignificatus. *In ſenſu generico Lanſaſſius* dicitur, qui prædium quodcunque in territorio alicujus principis poſſidet.

Prop. Landſaſſiatus in eo ſignificatu nullo modo nobilitatis quædam ſpecies eſt, eoquod poſſeſſio prædii in ſe, & ex ſua natura non nobilitat.

§. 94.

In ſenſu ſpecifico Landſaſſius vel ſumitur in ſenſu latiori, vel in ſenſu ſtrictiori. *In ſenſu ſpecifico latiori Landſaſſius* dicitur poſſeſſor prædii cujusdam, quod tabulæ provinciali eſt inſertum.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

PROP. I. Etiam ignobiles poſſunt eſſe Landſaſſii in hoc ſenſu v. gr. civitates.

PROP. II. Poſſeſſio prædii, quod tabulæ provinciali eſt immatriculatum, tribuit qualitatem ſtatus provincialis.

COR. Jura, quæ Landſaſſio in ſenſu latiori competuut, non ex nobilitate, ſed qualitate ſtatus provincialis ſunt deducenda.

§. 95.

Status Provincialis dicitur, qui intuitu prædii, quod poſſidet tabulæ provinciali inſertum, habet jus ſuffragii in comitiis provincialibus.

PROP. I. Non omnes prædiorum poſſeſſores ſunt etiam ſtatus provinciales.

PROP. II. Qualitas ſtatus provincialis eſt qualitas realis.

COR. 1. Cum prædio tranſit ad quemcunque ejus poſſeſſorem.
2. Non eſt dignitas perſonæ.

PROP. III. Etiam ignobiles poſſunt eſſe ſtatus provinciales.

§.

§. 96.

In ſenſu ſtrictiore Landſaſſius eſt perſona nobilis, quæ prædium quoddam equeſtre poſſidet tabulæ provinciali inſertum.

Qui Jura Landſaſſiorum in hoc ultimo, & proprio ſenſu explicare vult, diverſa eorum fundamenta probe diſtinguere debet.

Prop. I. Landſaſſius in iſto ſignificatu eſt perſona jam aliunde nobilis.

Cor. Landſaſſius in ſenſu ſtrictiore nobilitatem non habet qua Landſaſſius, ſed quia aliunde eſt nobilis.

Prop. II. Landſaſſius in iſto ultimo ſignificatu poſſidet prædium matriculæ provinciali inſertum.

Cor. Inde etiam eſt ſtatus provincialis.

Prop. III. Landſaſſius poſſidet prædium Equeſtre.

Cor. 1. Conſequenter gaudet omnibus juribus, & privilegiis, quæ in determinata quadam provincia cum poſſeſſione

præ-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

prædii cujusdam equeſtris ſunt connexa v, g. jurisdictione, & aliis &c.
2. Tantum præſtat die Ritter Steuer.

Prop. IV. Landſaſſius poſſidet prædium equeſtre domino cuidam territoriali ſubjectum.

Cor. 1. Domino territoriali eſt ſubjectus. 2, Convenitur immediate coram dicaſteriis principis, ſub quibus ejus prædia ſita ſunt.

§. 97.

Pro diverſitate Provinciarum etiam Landſaſſii vario modo dividuntur; ſic in Saxonia abeunt in *Schrifft ſaſſios*, qui cancellariæ principis ſunt ſubjecti, & in *Amtſaſſios*, qui ſunt ſub jurisdictione præſecturarum.

Prop. I. Schrifft, vel Amtſaſſiatus regulariter inhæret prædio.

Prop. II. Schrifftſaſſii ſunt exemti a Jurisdictione præfectorum.

Cor. Iis a principe, vel ejus curia immediate reſcribitur.

Scholion. Plura de Amt, & Schrifftſasſiis vide apud Schilter *de Amtſaſſiis*, & Struv *de Schrifftſaſſiis*.

MEMBRUM V.

DE RELIQUIS NOBILIUM SPECIEBUS.

§. 98.

Nobilitas, quæ alicui competit, tantum pro ſua perſona dicitur *Perſonalis*, quæ vero alicui intuitu certæ dignitatis competit, dicitur *Nobilitas Officialium*.

Prop. I. Nobilitas perſonalis eſt jus perſonaliſſimum.

Cor. Expirat cum perſona.

Prop. II. Nobilitas officialium inhæret officio, & dignitati.

Cor. Adquiritur cum dignitate, & cum ea perit.

Prop. III. Vi nobilitatis perſonalis, & officialis alicui competunt omnia jura omni-

Digitized by Google

Digitized by Google

omnibus Nobilium ſpeciebus communia, non vero propria.

Cor. 1. Nobiles ratione ſuæ perſonæ, vel officii nobilitatem non propagant ad ſuos deſcendentes.

2. Non poſſunt adſpirare ad dignitatem Camerarii, ad ordines Equeſtres, vel Capitula Eccleſiarum Cathedralium.

§. 99.

Ad nobilitatem perſonalem etiam referuntur certo modo *Doctores*, & *Perſonæ Graduatæ*, quæ quidem ævo priore in multis quædam præ Nobilibus Gentilitiis præcipua habuerunt, quorum tamen omnium non niſi flebiles quædam reliquiæ ſuperſunt: ut autem conſtet, quam inſignis fuerit Doctoris qualitas, addam hoc loco ſingulas eorum prærogativas, de quibus mihi quidem notitia eſt. Igitur

1. Liberantur ab omnibus oneribus, & præſtationibus perſonalibus.
2. Immunes ſunt ab hoſpitationibus militum.
3. Gaudent beneficio competentiæ.

Digitized by Google

4. Gaudent jure inſignium, atque ita quidem, ut ſibi ipſi citra ſpecialem Imperatoris conceſſionem quævis inſignia ſumant, módo alteri non ſint propria.
5. In judicium vocati ad teſtimonium ferendum domi deponere poſſunt, clauſo, & ſub fide doctorali.
6. Torturæ ſubjici nequeunt.
7. Antiquitus habebant jus adſpirandi ad Eccleſias Cathedrales, cujus privilegii vix non omnino ſublati veſtigia quædam in aliquibus adhuc Eccleſiis exiſtunt.
8. Immediate ſubſunt dicaſteriis principum.
9. Injuria in eos commiſſa dicitur *atrox*.
10. Habent jus gladios, torques aureos, & alia inſignia portandi.
11. De rebus ſuæ profeſſionis ubivis terrarum docere, legere, diſputare, & reſpondere poſſunt.

Plura vide apud ITTER *de Gradibus Accademicis*. & HARPRECHT *L.* 2. *Inſt.* ubi fuſius privilegia Doctorum pertractat.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 100.

Denique in Nobilium numero etiam aliquo modo locantur *Patricii*, qui ſunt cives Urbium Imperialium, aut etiam Provincialium Inſigniorum primi. Hi etiam ſicut Nobiles vel *antiqui* ſunt, vel *novi*.

Prop. I. Patricii, quia prærogativas ſuas non habent ex conceſſione imperantis, non ſunt veri Nobiles.

Scholion. Inde videmus quasdam Patriciorum familias ſibi nobilitatem ab Imperatore comparaſſe.

Cor. Patricii qua tales ad torneamenta, aut Eccleſias Cathedrales nullo modo admittuntur.

Prop. II. Quæ jura Patriciorum propria ſint, conſuetudines, & jura ſtatutaria determinant.

Prop. III. Inter prærogativas tamen primarias refertur, quod præ reliquis ad dignitatem ſenatoriam illius, civitatis, in qua exiſtunt, adſpirent, dantur tamen etiam Patricii, qui dicuntur **Unraths-fähige.**

MEM-

MEMBRUM VI.

DE

NOBILITATE BAVARICA.

§. 101.

Dum de Nobilitate Bavarica hoc loco ſermo eſt, omitto ea jura, atque eas Nobilium diviſiones, ex qua non niſi jura oriuntur, quæ Nobilibus Boicis cum reliquis Germaniæ Nobilibus ſunt communia: ſunt igitur etiam in Bavaria Nobiles Aviti, & Diplomatici, item nemo dubitabit quoad numerum avorum, niſi aliæ ſpeciales qualitates exigantur, Bavaros ad omnes Germaniæ Eccleſias Cathedrales eſſe admittendos, ſed hoc reſpectu non aliis utuntur juribus, quam quæ membris præcedentibus fuere recenſita. Dividimus igitur meliori fundamento Nobilitatem Boicam in *Gentilitiam*, & *Perſonalem*.

§.

Digitized by Google

§. 102.

Olim in Bavaria originarie omnis jurisdictio erat penes Sereniſſimos Duces. AVENTINUS *L 7. in Annal. Bojorum.* Otto tamen Dux Bojariæ, & Hungariæ Rex, quum Regno Hungariæ excidiſſet, atque debita ingentia ad ejus recuperationem contraxiſſet, Statibus Bavariæ, qui in extinctionem eorum opibus ſuis concurrebant, anno 1311. Landishuti conceſſit Jurisdictionem inferiorem in eorum prædiis, ſeu Hoffmarchiis, vide 1. Freybrief *de dato Landishuti die S. Viti* 1311; unde etiam deſcendit *Jurisdictio Hoffmarchialis* in Bavaria.

PROP. I. Jurisdictio Hoffmarchialis Nobilibus non competit, vi nobilitatis, ſed intuitu ejus, quod ſint ſtatus provinciales, ſeu prædiorum, quæ matriculæ provinciali ſunt inſertæ, poſſeſſores.

PROP. II. Jurisdictio Hoffmarchialis eſt privilegium reale.

Cor.

Cor. 1. Cum pago transit ad quemcunque poſſeſſorem, etiam ignobilem, qui dicitur ein unbefreyter Guts- Innhaber.

2. Poſſeſſio Hoffmarchiæ non nobilitat.

Prop. III. Conceſſio jurisdictionis hoffmarchialis ex privilegio Ottonis tantum concernit Status Provinciales inferioris Bavariæ, quæ extenſio ad Status ſuperioris Bavariæ primum fiebat anno 1506. Perill. ac Excell. L. B. de Kreitmaier *in not. ad Cod. Jud. Bav. Cap. I.* §. 21.

Prop. IV. Hæc conceſſio tantum intelligi debet de integris pagis, & communitatibus, quæ illo tempore jure reali ad Status pertinebant, minime vero ad prædia ſingularia in præfecturis provincialibus ſita.

§. 103.

Poſtea Sereniſſimus Dux Albertus anno 1552. Statibus ſuis Provincialibus, eoquod debita ad 800000. florenos ſolvenda in ſe ſuſcepiſſent in dem 60. Freybrief varia privilegia clementiſſime conceſſit. Nobilitati vero Bavaricæ ſuæ in ſpecie juris-

Digitized by Google

risdictionem hoffmarchialem ita ampliavit, ut eam in prædiis etiam ſingularibus, quæ alias in diſtrictu præfecturarum provincialium erant ſita, extenderet, quam *Jurisdictionem Privilegiatam* dicimus.

Prop. I. Jurisdictio privilegiata non omnibus Nobilibus indiſtincte in Bavaria competit, ſed illis tantum, qui tempore conceſſionis Albertinæ Nobilitati Bavaricæ fuerunt addicti, vel quibus ea noviter ex ſingulari Sereniſſimi Principis gratia fuit conceſſa. *Decret. Declarat. de anno* 1641.

Prop. II. Jurisdictio privilegiata eſt jus quorundam Bavariæ Nobilium privativum.

Prop. III. Eſt jus familiæ cujusdam perſonale, nec inhæret fundo.

Cor. Fæmina nobilis privilegiata nubens non privilegiato hanc jurisdictionem in prædiis ſeparatis amittit.

Prop. IV. Ad hoc, ut quis privilegio Nobilitatis Bavaricæ uti poſſit, requiritur

1. Ut fuerit nobilis tempore conceſſionis Albertinæ, vel noviter hoc

hoc privilegium ex Sereniſſimi gratia adquiſiverit.

2. Debet eſſe inſtructus aliquo caſtro, vel hoffmarchia, quæ tabulæ provinciali ſit inſerta, ad quam tanquam principale prædia ſecundaria referantur.

3. Caſtrum principale non debet eſſe diſſitum ultra tria milliaria ab iſtis prædiis ſeparatis.

4. Hæc prædia ſecundaria, & ſeparata debent eſſe vera prædia **Höf- fe, Hueben.**

5. In quibus Nobilis habet proprietatem, peæſtationes annuas, & canonem annuum accipit.

6. Qui canon debet eſſe verus, **eine Grundgült**: ergo

a) Canon non debet eſſe reſervativus.

b) prædia non debent eſſe cenſitica.

c) Nec ſubditi debent eſſe homines proprii.

d) Nec debent eſſe communia cum ignobili.

7. Bene tamen extenditur **auf die ſogenannte drittel Lehner.**

Prop. V. Concipimus hoc modo diverſas Nobilium ſpecies in Bavaria *Privile-*

Digitized by Google

Digitized by Google

vilegii Nobilitatis Bavaricæ capaces, & incapaces.

§. 104.

Inter jura igitur privilegii Nobilitatis Bavaricæ capacium numeramus ſequentia

1. Jurisdictionem inferiorem exercent in bonum ſive nobile, ſive plebejum, etiam noviter adquiſitum, modo adſint reliqua requiſita ſupra Prop. IV. memorata.
2. Nobiles Privilegiati habent jus venandi minores feras in omnibus fundis non ſolum propriis, ſed etiam alienis, & ad principem ſpectantibus,

§. 105.

Jura autem, & privilegia, quæ competunt Nobilibus non privilegiatis, ſunt

1. Jurisdictio hoffmarchialis.
2. Jus venandi tantum exercent in diſtrictu hoffmarchiali.

Digitized by Google

3. Coram ſolo domino territoriali, & ejus dicaſteriis conveniri poſſunt.

4. Habent jus braxandi cereviſiam nigram, vel albam hordeaceam, & etiam in civitates, ubi habitant, pro uſu tantum domeſtico ipſorum avehendi.

5. Ex generali privilegio Sereniſſimi Ducis, & Electoris Ferdinandi Mariæ de anno 1672. gaudent jure erigendi diſpoſitiones fideicomiſſarias, Majoratus, Primogenituras, in ſuis bonis, ita tamen, ut a regimine, ſub cujus diſtrictu hæc bona ſunt ſita, in matriculam redigantur.

6. Emtiones, & adquiſitiones bonorum nobilium ſolum permittuntur Nobilibus, reſervato in caſum alienationis Nobilibus jure protimiſeos.

7. Vidua nobilis vidualitium in defectu pacti petere poteſt.

8. Fundos emphyteuticos trahunt ad manſum dominicum, atque inde a ſteuris ordinariis, atque aliis oneribus eximuntur.

9. Habent beneficium competentiæ.

Plura

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Plura vide apud CLARISS. D. PRUGGER *in diſſertatione de Privilegiis Statuum Provincialium Bavariæ.*

SCHOLION. Hæc omnia jura etiam in Nobilitate Privilegiata tanquam minus in majori continentur.

§. 106.

Ad Nobilitatem perſonalem refertur in Bavaria præcipue **die Siegelmäſſigkeit. Siegelmäſſig** in Bavaria dicuntur illi, quibus præter jus inſignia propria habendi etiam aliæ quædam prærogativæ competunt. De Jure Bavarico autem vi CODICIS JUD. *Cap.* 20. §. 9. *n.* 7. pro juris ſigillandi capacibus habentur. **Alle geiſtlich und weltliche Stände, oder Landſaſſen, adeliche Perſonen, welche der Edelmanns Freyheit fähig, oder ſonſt für adelich erkannt, ausgeſchrieben, oder Edel gebohren ſeynd, ſo lang ſie ſich ihrem**

Digitized by Google

rem Stand gemäß halten. Item graduirte Perſonen, welche den gradum Doctoratus, vel Licentiatus nicht etwann durch Comites Palatinos, ſondern auf bewährten Univerſitäten erlangt haben. Alle Ober-Officier, Prieſter, Patricii, oder die von alten Geſchlechten in Haupt-Städten, dann alle Churfürſtl. vornehme Beamte, worunter nicht nur die Churfürſtlich ſowohl würklich, als Titular-Räthe, ſondern auch Churfürſtlich, und Landſchaftlich würkliche Secretarii, ferner all jene Beamten, ſo mit Unterbeamten, verſehen ſind, wie die Pfleger, Landrichter, Pflegs-Verweſer, Kaſtner, Mautner, Zollner, jedoch mit Ausnahm der bloſſen Weeg, Neben, oder Beyzollner, desgleichen die Salzmeyer, und vornehme Salzbeamte, dann Wild, und Forſtmeiſter bey jenen Aemtern, welche allzeit mit adelichen, und guten Leuten beſetzt geweſen,

und

Digitized by Google

Digitized by Google

und deren Verrichtungen die Jurisdiction nach ſich ziehen, weiter der Hof- und Zahlmeiſter, nebſt den Brauverwaltern, und endlich auch die Churfürſtliche würkliche Kammerdiener, und Rechnungs Commiſſarii, dann Burgermeiſter in denen Haupt Städten verſtanden ſind.

Prop. I. Jus ſigillandi adquiritur vel ab ipſo principe, vel adquiſitione officiorum, & dignitatum ſupra memoratarum.

Prop. II. Jus ſigillandi pertinet inter privilegia, & in ſpecie ad beneficia juris.

Cor. Iisdem modis amittitur, quibus privilegium.

§. 107.

Qui juris ſigillandi capax eſt, gaudet etiam præterea aliis prærogativis, ad quæ pertinent.

Digitized by Google

1. Omnes actus, qui a plebejis in judicio in ſcripturam redigi, vel protocollo inſeri debent, ab illis manu propria expediri poſſunt.

Ergo mandatarium in judicio conſtituunt manu propria, & ſubſcriptione. Cod. Jud. Bav. *Cap.* 7. §. 2.

a) Hypothecam expreſſam ſub propria manu, & ſigillo conſtituunt Cod. Jud. Bav. *Cap.* 20. §. 9. 4.

b) Si ad contractum quemdam ſcriptura tanquam eſſentiale requiratur, illum propria authoritate in ſcripturam redigunt Cod. Max. Civ. *P. I. C. V.* §. 5. *n.* 3.

c) pacta dotalia propria manu conficiunt Cod. Max. Civ. *P.* I. *C. VI.* §. 29. *n* 3.

d) Uti & ſponſalia vi Decreti noviss. 1769. *n.* 1. *&* 3.

e) Uxori, quæ in favorem mariti privilegiis muliebribus renunciat, certioratio, etiam extrajudicialiter per aliam perſonam habilem fieri poteſt. Cod. Max. Civ. *P. I. C. VI.* §. 34. *n.* 2. Atque alia, quæ ex dato principio generali facile deduci poſſunt.

2. Gaudent uſufructu in bonis maternis liberorum ad dies vitæ, etiam finita poteſtate patria. Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 5. *n.* 3.

3.

Digitized by Google

Digitized by Google

3. Si perſona juris ſigillandi capax decedat, ac liberos impuberes relinquat, proximi conſanquinei gaudent jure eligendi inter ſe tutorem. Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 7. §. 9. *n.* 5.

4. Exhibita ſua in judicio clauſo præſentare poſſunt, & viciſſim omnia decreta, & ſignaturæ illis etiam clauſo communicantur. Cod. Jud. Bav. *Cap.* 4. §. 10.

5. Inſtrumenta privata a perſonis duabus juris ſigillandi capacibus ſubſcripta habent vim inſtrumenti publici, nec diffeſſionem patiuntur. Cod. Jud. Bav. *Cap.* 11. §. 2. *n.* 3.

Scholion. Jus tamen non jurato teſtimonium ferendi non eſt effectus der Siegelmäſſigkeit, ſed privilegium ſpeciale Nobilium, Graduatorum, & Prælatorum. Cod. Bav. Jud. *Cap.* 10. §. 14. *n.* 4. & Perill. ac Excell. L. B. de Kreitmaier *in not. ad hunc* §.

L SEC-

SECTIO III.

DE

SOCIETATIBUS,

QUÆ TANTUM DUABUS PERSONIS CONSTANT.

CAPUT I.

DE SOCIETATIBUS IN GENERE.

§. 108.

Ea eſt hominum natura, ac indoles, ut ſibi ſolis non ſufficiant: inde quaſi neceſſarium eſt, ut aliorum vires implorent, quo magis id fiat exiſtens, quod intendunt, ſeu ut *finem* ſuum conſequantur: poſſumus ergo concipere conjunctionem hominum ad communem quemdam finem conſequendum, quam *ſocietatem* dicimus, & illi, qui eo modo ſe conjungunt, dicuntur *ſocii*.

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. I. Nulla ſocietas ſine fine quodam communi concipi poteſt.

Prop. II. In omni ſocietate ad minimum duæ perſonæ adeſſe debent.

Prop. III. In omni ſocietate plures perſonæ debent eſſe conjunctæ, ſeu debet adeſſe nexus perſonarum.

§. 109.

Omnis ſocietas ſupponit finem communem (§. 108. Prop. 1.) qui vel licitus eſt, vel illicitus; inde etiam ſocietas vel *licita* eſt, vel *illicita*; Utraque hæc ſocietas vel habet pro fine communionem ejus, quod noſtrum eſt, vel fieri poteſt, *ſocietas bonorum*, vel alium quemdam finem, *ſocietas perſonarum*.

Prop. Societates illicitæ non ſunt tolerandæ, & nulla omnino gaudent juris aſſiſtentia.

Scholion. Hoc loco tantum ſermo eſt de ſocietate perſonarum; infra ubi de contractibus ſermo erit, dicatur de ſocietate bonorum.

Digitized by Google

§. 110.

Societas perſonarum licita alium quemdam finem intendit, quam communionem bonorum (§. præced.) ergo vel generationem ſobolis, *ſocietas connubialis*, vel ejus educationem, *ſocietas patria*, vel operarum præſtationem *ſocietas dominica*.

§. 111.

Ulterius finis, quem ſocii intendunt, vel perpetuus eſt, vel temporarius: ergo etiam aliæ ſocietates *perpetuæ* ſunt, aliæ *temporariæ*.

Prop. I. Societas temporaria exſpirat cum fine temporario.

Prop. II. Societas perpetua regulariter non niſi ſola morte deſinit, ſi ſit talis, in qua non in locum defuncti novus quidam ſocius ſuccedit.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 112.

In omni ſocietate ad minimum duæ perſonæ adeſſe debent (§. 108. Prop. 2.) quæ in ſpecie dicitur *ſocietas ſimplex*, ſi conſtat ex pluribus ſocietatibus, dicitur *compoſita*, ſi conſtat ex pluribus individuis, quæ non ſunt ſocietates, dicitur *collegium*. Societates compoſitæ ulterius vel *majores* ſunt, vel *minores*: Unde ortum trahunt *pagi*, *communitates*, & *civitates*.

§. 113.

In omni ſocietate neceſſario debet adeſſe nexus perſonarum plurium (§. 108. Prop. 3.) qui vel voluntarius eſt, vel neceſſarius, prout nempe in ſociorum arbitrio fuit, an ſe dicto modo voluerint conjungere, nec ne: inde *ſocietates* vel, *neceſſariæ* ſunt, vel *voluntariæ*.

Prop.

Digitized by Google

Prop. I. Omnis ſocietas vel ex lege oritur, vel ex pacto.

Prop. II. Societatis voluntariæ natura ex pacto, neceſſariæ vero ex lege eſt deſumenda.

Prop. III. Omnes ſocietates voluntariæ regulariter non ſunt perpetuæ, ſed in ſociorum arbitrio eſt; an ulterius conjuncti eſſe velint, nec ne.

Prop. IV. Societates neceſſariæ vel temporariæ ſunt, vel perpetuæ, & tamdiu durant, quamdiu lex ſociorum conjunctionem præcipit.

Scholion. Patebit infra, quasdam ſocietates, quæ ex ſua natura temporariæ ſunt, voluntate legislatoris factas eſſe perpetuas.

§. 114.

In ſocietate licita ſocii intendunt finem quemdam licitum (§. 109) Ergo etiam illis competit jus ea omnia agendi, ſine quibus finis iſte non poteſt exiſtere, eoquod jus ad finem dat jus ad media. Huc etiam

Digitized by Google

Digitized by Google

etiam pertinet jus conſocios obligandi, ne quid agant contra finem ſocietatis communem: in omni ergo ſocietate concipimus certa jura, & certas obligationes, quæ regulis his fundamentalibus continentur.

Reg. 1. Cuivis ſocio competit jus ea omnia agendi, ſine quibus finis ſocietatis non poteſt exiſtere.

2. Quivis ſociorum obligatur, ut ea ommittat, quibus impeditur exiſtentia finis communis.

§. 115.

Jura, quæ ex natura ſocietatis deducuntur, & obligationes. vel competunt omnibus ſociis, *jura, & obligationes ſociorum collegiales*, vel tantum aliquibus, *jura, & obligationes ſociorum propriæ, vel ſingulorum.*

Prop. Jura, & obligationes, quæ ex ſocietate tanquam perſona morali oriuntur, ſunt jura collegialia.

Prop.

Digitized by Google

Prop. II. Jura, quæ ſociis tanquam individuis competunt, ſunt jura ſingulorum.

Prop. III. Fieri tamen poteſt, ut quædam jura collegialia ſint translata in certa membra ſocietatis, quo caſu illa jura deſinunt eſſe talia, & fiunt jura ſingulorum.

Prop. IV. Hæc translatio jurium collegialium in unum, vel plures, qui ſunt de ſocietate, vel fit ex lege, vel ex pacto.

§. 116.

Sociis competit jus, & obligatio ea omnia agendi, ſine quibus finis ſocietatis nequit exiſtere. (§. 114.) quare quum ad hoc etiam referatur jus dirigendi actiones ſociorum ad bonum commune obtinendum & hoc jus dicatur *imperium*, ſeu *poteſtas*, ſequitur *in omni ſocietate etiam eſſe imperium.*

Prop. I. Imperium originarie, & ex natura ſocietatis pertinet ad jura collegialia.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. II. Fieri tamen poteſt, ut imperium ſocietatis ſit translatum in unum, vel vel plures ſociorum, quod vel pacto, vel ex lege factum eſt.

Prop. III. Jus transferendi imperium in unum, vel plures ſociorum originetenus eſt jus collegiale.

§. 117.

Imperium ex natura ſocietatis eſt penes omnia ſocietatis membra (§. 116. Prop. 1.) fieri tamen poteſt ut in unum vel plures aut ex pacto, aut ex lege ſit translatum (§. 116. Prop. 2.) nova ergo hoc ex hoc fundamento ſocietatis ſpecies deducitur: nempe concipimus hoc modo ſocietatem, in qua imperium eſt penes omnia ſocietatis membra, ſ. *ſocietatem æqualem*, & aliam, in qua imperium tantum eſt penes unum, vel plures, ſ. *ſocietatem inæqualem*.

Prop. I. Omnis ſocietas ſua natura, & originetenus eſt æqualis.

Prop.

Prop. II. Fieri tamen poteſt inæqualis vel ex lege, vel pacto.

CAPUT II.

DE SOCIETATE PATERNA.

§. 118.

Finis generationis alius eſſe nequit, quam generis humani conſervatio, qui obtineri nequit, niſi illi, qui ſunt procreati vitam conſervent atque felicitatem ſuam promoveant: quod quum a primis nativitatis annis ſibi ipſis præſtare nequeant, ipſa adeo natura, & ejus lex certis perſonis injungit obligationem, & veluti nexum earundem conſtituit, cujus finis eſt educatio eorum, qui ſe ipſos educare nequeunt: neque etiam alteri cuivis ab ipſa adeo natura hoc onus

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

onus magis incumbit; quam iis, per quos factum eſt, ut educandi exiſtant. Ex ipſa igitur natura concipimus ſocietatem, cujus finis eſt ſobolis procreatæ educatio, quam dicimus *ſocietatem patriam*, ſocii, ſeu membra ejus ſocietatis ſunt *parentes* & *liberi.*

Prop. I. Fundamentum patriæ ſocietatis naturalis eſt generatio.

Cor. In patria ſocietate non aliæ exiſtunt perſonæ, niſi quæ mediante generatione immediatam relationem ad ſe habent.

Prop. II. Societas patria naturalis eſt ſocietas ſimplex (§. 112.) & neceſſaria (§. 113.)

Prop. III. Ejus finis eſt ſobolis procreatæ Educatio.

§. 119.

Societas patria de jure naturali eſt ſocietas neceſſaria (§. 118. Prop. 2.)

Prop.

Digitized by Google

Prop. Parentes tamdiu ab illa ſocietate recedere nequeunt, quamdiu liberi ſe ipſos educare non valent.

Cor. 1 Ceſſante onere educandi ceſſat ſocietas patria.

2. Eo reviviſcente iterum reviviſcit.

3. Nunquam plene diſſolvitur, ſed quaſi ſuſpenditur.

§. 120.

In omni ſocietate concipitur jus dirigendi actiones ſociorum ad ſcopum ſocietatis (§. 116.) quod imperium, ſeu poteſtas dicitur (§. cit.) ergo etiam in ſocietate patria.

Prop. I. Imperium in ſocietate patria ſe fundat in facto generationis, ad quod quis concurrebat.

Cor. 1. Imperium patrium de Jure naturali tam penes matrem, quam penes patrem eſt.

2. In reſpectu quoad parentes ſocietas patria eſt ſocietas æqualis.

Prop. II. In reſpectu ad liberos ſocietas patria eſt ſocietas inæqualis, & quidem ex lege.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

§ 121.

Societas patria pro fine habet educationem ſobolis (§. 118. Prop. 3.) quæ tam matri, quam patri competit (§. præc. Cor. 2.)

Prop. Quæcunque jura, & obligationes ex onere educandi deduci poſſunt ſunt jura, & obligationes patriæ poteſtatis naturalis, inde

1. Parentes obligantur ad felicitatem liberorum promovendam.
2. Iis debent præbere alimenta.
3. Eos tenentur perficere tam quoad animam, quam quoad corpus.
4. Reverentiam, & obedientiam a liberis exigunt, uti &
5. Operas œconomicas, quamdiu victum a parentibus accipiunt.

§. 122.

Atque hæc ſunt, quæ de ſocietate patria naturali dici poſſunt, alia autem eſt ſocietas parentum, quatenus jure civili conſideratur: hic tamen notes

tes, patriam poteſtatem naturalem introductione juris civilis minime fuiſſe ſublatam, ſed tantum per jura poſitiva magis determinatam: eſt ergo ſocietas patria etiam de jure civili

1. ſocietas ſimplex.
2. Neceſſaria, &
3. In reſpectu ad liberos inæqualis.

§. 123.

Patria ſocietas etiam de jure civili quoad liberos eſt ſocietas inæqualis (§. præc.) maxime tamen poteſtas illa parentum fuit immutata 1. Per hoc, quod hæc ſocietas etiam reſpectu parentum fuerit facta inæqualis. 2. Per hoc quod uni parentum præ altero plura jura in liberos fuerint conceſſa, quæ jure naturali vel omnino non competebant ulli parentum, vel ſaltem erant communia. Patet inde *poteſtatem patriam civilem*, de qua hoc loco, eſſe patriam

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

triam poteſtatem naturalem per prærogativas quasdam ſoli patri ex jurium civilium diſpoſitione competentes magis fuiſſe determinatam.

§. 124.

Poteſtas patria civilis in complexu prærogativarum conſiſtit, quæ ex jurium civilium diſpoſitione ſoli patri fuerunt conceſſæ (§. præc.) quare quum diverſa jura civilia varias patri prærogativas attribuerint, id nunc operam dabimus, ut quid quovis jure eidem vel acceſſerit, vel deceſſerit, curatius examinemus. Igitur 1. de patria poteſtate civili Romanorum antiqua. 2. De illorum noviore agemus. 3. De jure Germanico antiquo ejus naturam determinabimus tum vero 4. quid jure hodierno locum habeat, evolvemus.

Digitized by Google

§. 125.

De jure Romano antiquo tempore Romuli teſte *Livio Lib. I. Hiſtor.* tanta erat poteſtas patria in liberos, quanta Domini in ſervos, ita ut loco poteſtatis patriæ a Livio *Majeſtas Patria* dicatur. Oſtendit illud ipſa Romuli lex: *Parentum in liberos omne jus eſto relegandi, vendendi, & occidendi.* Præterea hæc prærogativa tantum erat Civium Romanorum *L. 3. ff, de his, qui ſui, vel alien.* Ex his infero: *Patria Poteſtas de Jure Romano antiquo* eſt dominium quiritarium patri in liberos competens.

Prop. I. Omnia jura patris in liberos ſe fundant in hoc principio, quod illi in reſpectu patris ſint res.

Cor. 1. Conſtituunt unam tantum perſonam cum patre.

2. Sunt in dominio.

a) poſſunt indiſtincte alienari.

b) Poſſunt vindicari a quocunque detentore.

c)

Digitized by Google

Digitized by Google

c) Quæcunque adquirunt, ea non ſibi ſed patri adquirunt.

d) Poteſt in eos exerceri jus vitæ, & necis.

e) Obligantur ad ſervitia patri præſtanda,

f) poſſunt dari noxæ.

Prop. II. Pater illis dat tutorem in teſtamento.

Prop. III. Iisdem pupillariter ſubſtituit.

Scholion. Ne quis mihi dicat jura, quæ ex educatione fluunt, utrique parentum eſſe communia; conſequenter etiam jus tutorem dandi in teſtamento. Sed reſpondeo, jura naturalia, quæ ex educatione deducuntur, utrique parentum eſſe communia, quatenus non inter prærogativas ſunt relata, quod de tutore teſtamentario factum eſſe oſtendit lex XII. tabularum: *Paterfamilias uti de pecunia, tutelave rei ſuæ legaſſit, ita jus eſto.*

§. 126.

Antiqua illa patria poteſtas ipſis adeo Romanis durior viſa eſt, quam quæ in omnibus foret retinenda.

da. Unde eſt, quod illam in iis, quæ duriora viſa ſunt, immutatam videamus; & quidem jus vitæ, & necis ab Alexandro Severo in diſciplinam domeſticam mutatum eſt L. 3. C. *de Pat. Poteſt.* porro facultas alienandi ad extremæ neceſſitatis caſum fuit reſtricta L. 2. C. *de Patr. qui fil. diſtrah.* & jus indiſtincte adquirendi limitatum fuit per introductionem peculiorum. Conſiſtit ergo *de Jure Romano noviori poteſtas patria* in prærogativis, quæ ex antiquo dominio quiritario fuerunt retentæ, vel limitatæ.

§. 127.

Germani antiqui, uti in omnibus, ſic etiam in materia patriæ poteſtatis jura naturalia magis ſequebantur, quam peregrina. Renz *de mixtura Jur. Rom. & Germ. in materia de patria poteſtate.*

Prop.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Prop. De Jure Germanico antiquo patria poteſtas non alia fuit, quam quæ naturali jure fuit introducta.

§. 128.

Introductio Juris Romani in multis Jura Germanica. & conſtitutiones domeſticas vel immutavit, vel omnino ſuſtulit, atque uti ſupra capite proæmiali oſtenſum fuit, dubii valoris reddidit: ubi ſimul etiam dictum fuit jus certum eſſe præferendum juri dubio, conſequenter tamdiu eſſe præſumendum pro Jure Romano, donec valor juris domeſtici in hunc usque diem fuerit probatus, quod etiam ad materiam de patria poteſtate adplicari poteſt. Studioſi enim ex Academiis, in quibus jura peregrina didicerant, reduces uti in omnibus jurium domeſticorum ignari, ita etiam quoad caſus circa patriam poteſtatem in foro obvenientes jus Romanum adplicabant; unde valor Juris Germanici circa iſtam materi-

am dubius eſt factus. Præterea illud ſemper in foris noſtris obtinuiſſe ſatis oſtendit materia de peculio, quæ quidem juris Romani creatura eſt, ſed in omnibus fere Germaniæ juribus provincialibus fuit retenta. IDEM RENZ *in cit. Diſſ. th.* 5. *&* 6. Eſt ergo *patria poteſtas civilis hodierna* patria poteſtas civilis Romanorum novior moribus, ac ſtatutis Germaniæ ad nos propagata.

PROP. Quæcunque jura ex antiqua Romanorum poteſtate patria ſunt retenta, ea etiam jure hodierno ad prærogativas patris ſunt referenda.

COR. 1. De jure hodierno pater, & filius habentur pro una perſona. ILL. A WERNHER *P. V. Obſ.* 189.

a) Filius nequit contrahere cum patre, quatenus eſt ſub ejus poteſtate.

2. Dat tutorem in teſtamento, & ſubſtituit pupillariter. Conſentit CODEX MAX CIV. *P. I. Cap*, 7. §. 5, *n.* 1. & 2. *item P. III. C.* 3. §. 20.

3. Adquirit per liberos pro ratione peculiorum. Conſentit COD. MAX. CIV. *P. I. Cap.* 5. §. 3. 4. 5. & 6.

4.

Digitized by Google

Digitized by Google

4. Habet jus conſentiendi in nuptias liberorum, quæ eo præterito fiunt illicitæ. Conſentit Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 6. §. 4.

5. Vindicat liberos a quocunque detentore.*

Scholion. I. * Jus hoc videtur de Jur. Bav. vi Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 4. §. 3. ad jura utrique parentum communia referri.

Scholion. II. De Jur. Bav. vi Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 5. §. 2. adhuc notandum eſt, eo jure unitatem perſonæ inter patrem, & filium eſſe ſublatam.

§. 129.

Inter præcipuos tamen effectus patriæ poteſtatis de jure hodierno refertur jus adquirendi per liberos pro peculiorum diverſitate (§. præc. Cor. 3.) eſt autem *peculium* complexus bonorum, quæ filius familias habet ſeparata a rationibus paternis.

Prop. Omne peculium ex ſua natura ſupponit patriam poteſtatem.

Cor.

Cor. Ceſſante patria poteſtate civili ceſſat etiam peculium.

§. 130.

Peculium autem a filiofamilias vel eſt adquiſitum intuitu militiæ, *militare*, vel non, *paganum*. Peculium militare vel eſt adquiſitum intuitu belli, *caſtrenſe*, vel intuitu ſtudiorum, *quaſi caſtrenſe*. Jure etenim antiquo filiifamilias nulla ratione proprium quidquam ſibi adquirere poterant, quod dein Julius Cæſar, ut homines ad militiam alliceret, eatenus limitavit, ut filiifamilias, ſi quæ ipſis intuitu belli parta forent, eorum intuitu pro patribusfamilias haberentur, quem favorem dein Auguſtus, ut homines etiam ad ſtudia, & bonas artes alliceret, eodem tenore, ac vi extendit.

Prop. I. Ratione peculii caſtrenſis, vel quaſi filiifamilias habentur pro patribusfamilias.

Cor.

Digitized by Google

Digitized by Google

Cor. 1. Ratione ejus cum patre poſſunt contrahere.

2. poſſunt etiam de peculio caſtrenſi, vel quaſi teſtari.

3. In iis filiusfamilias habet dominium uſum fructum, & ſi majorennis ſit, adminiſtrationem.

Prop. II. Ad peculium caſtrenſe referuntur omnia bona, quæ quis vel directe, vel indirecte, dummodo intuitu militiæ, adquiſivit *L. 6. C. de caſtr. pecul.* etiamſi ab ipſo patre donata fuerint *L.* 1. C. *de caſtr. pecul.*

Prop. III. Bona intuitu militiæ adquiſita non deſinunt eſſe caſtrenſia, etiamſi militia fuerit finita *L. 4. §. fin. ff. de caſtr. pecul.*

Prop. IV. Ad peculium quaſi caſtrenſe pertinent omnia, quæ filiusfamilias ex officio publico, & intuitu ſtudiorum adquiſivit. Lauterbach *Colleg. Pand. L.* 15. *tit.* 1. §. 15.

Prop. V. Hoc peculium in omnibus æquiparatur caſtrenſi. Idem Lauterbach. *l. cit.* §. 17. Cum his omnibus etiam conſentit Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 5. §. 4. Et Perill. ac Excell. L. B. de Kreitmaier. *in not. ad eund.* §.

§.

Digitized by Google

§. 131.

Peculium paganum complectitur ea bona, quæ filiusfamilias non intuitu militiæ adquiſivit. (§. præced.) Hæc bona vel ab ipſo patre, vel intuitu patris adquiruntur, *profectitium*, vel non, *adventitium*.

PRop. I. Quidquid ex re patris filiofamilias obvenit, hoc totum patri adquiritur *§. 1. inſt. per quas perſ.* ita, ut neque momento ſubſiſtat in perſona ejus, per quem adquiritur. *L. 79. ff. de adquir. vel omitt. hæred.*

COR. Peculium profectitium habet naturam peculii antiqui.

a) In dubio præſumitur pro peculio profectitio. LEYSER *Med. ad Pand. Specim.* 164. *med.* 7.

b) In peculio profectitio patri competit uſusfructus, dominium, & adminiſtratio.

c) Fructus peculii profectitii cedunt patri.

PRop. II. Ad peculium profectitium pertinent omnia bona, quæ filiusfamilias vel ab ipſo patre, vel ejus intuitu ad-

Digitized by Google

Digitized by Google

adquiſivit, quæ enim invidia eſt, quæ ex re patris, vel ejus occaſione profecta ſunt, hæc ad eum reverti §. 1. *inſt. per quas perſ.*

§. 132.

In peculio profectio patri tam dominium, quam uſusfructus, & adminiſtratio competit (§. præc. l. b.) in arbitrio tamen patris eſt, an filiofamilias adminiſtrationem concedere velit, nec ne.

Prop. I. Adminiſtratione filiofamilias in peculio profectitio conceſſa natura hujus peculii non immutatur.

Cor. Quæcunque filiusfamilias durante adminiſtratione adquirit, patri, non ſibi adquirit.

Prop. II. Adminiſtratio hæc peculii eſt mere precaria. Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 5. §. 3. *n.* 1.

Cor. A patre pro lubitu revocari poteſt, ſi tamen in ipſa emancipatione filiis non ademit, illud donaſſe cenſetur. *L.* 31. §. 2. *ff. de donat.* Cod. Max. Civ. *P.* I. *Cap.* 5. §. 3. *n.* 3.

Prop.

Prop. III. Si filiusfamilias in adminiſtratione peculii profectitii debita contraxerit, creditores patrem convenire poſſunt *actione de peculio*, quæ eſt inſtituta contra patrem ad id, ut ea, quæ ex contractu filiifamilias in adminiſtratione peculii debentur, præſtet, quatenus peculium ſufficit.

Cor. 1. Datur hæc actio illi, qui cum filiofamilias ratione peculii contraxit.

2. Adverſus Patrem, qui adminiſtrationem filio conceſſit.

3. Sed tantum pro quantitate peculii.

4. Hæc actio annalis eſt finita patria poteſtate, ea durante vero perpetua, *L.* 1. §. 1. *ff. quando de pecul. act. annal. eſt.* De jure tamen Bavarico annalis eſt, facta computatione a die ademtæ adminiſtrationis. Cod. Mav. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 3. *n.* 2.

Prop. IV. Peculium profectitium extinguitur cum patria poteſtate.

§. 133.

Peculium adventitium filiusfamilias nec a patre, nec etiam intuitu

tuitu

Digitized by Google

Digitized by Google

tuitu patris habet (§. 131.) neque etiam titulo militiæ. (§. cit.)

PRop. I. Peculium adventitium complectitur omnia bona, quæ filiusfamilias adquiſivit, modo non a patre, vel titulo militiæ fuerint adquiſita: huc ergo referuntur bona, quæ quis adquirit titulo donationis, legati, ſucceſſionis, bona materna, inventio theſauri &c.

PRop. Extinquitur extincta poteſtate patris.

§. 134.

In peculio adventitio filiofamilias vel competit dominium, patri vero uſusfructus, & ſi minorennis ſit adminiſtratio, *peculium adventitium ordinarium, regulare*, vel tam dominium, quam uſusfructus eſt penes filium, *adventitium irregulare, extraordinarium*: ad hoc ultimum referuntur 1. ea, quæ filius hac conditione adquirit, ne pater in iis habeat uſumfructum, quæ tamen conditio

ditio de Jur. Bav. expreſſe adjecta eſſe debet, non tacite. Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 6. *pr.* Ulterius hæc conditio tantum illis bonis poteſt adjici, quæ non neceſſario ſunt relinquenda liberis. 2. quæ filius contra voluntatem patris adquirit. 3. Ea bona, quæ cum patre fratri ſuo, vel ſorori germanæ ſuccedens ex ſucceſſione adquiſivit. 4. Bona, reſpectu quorum pater renunciavit juri ſuo, vel expreſſe, vel tacite,& denique 5. ea, quæ filiofamilias ex imperantis gratia obvenerunt.

Prop. I. In peculio adventitio irregulari patri nec dominium, nec uſusfructus competit, adminiſtratio autem eo tantum caſu locum habet, ſi filio adhuc minorenni ab authore peculii adminiſtrator non ſit datus.

Prop. II. De Jure communi filiusfamilias de peculio adventitio irregulari, ſi perfectæ ætatis ſit, inter vivos poteſt diſponere, uti & mortis cauſſa donare. Lauterbach *Colleg. Pand. L.* 15. *tit.* 1. §. 27. minime vero teſtari

Digitized by Google

ſtari, licet pater hoc permiſerit. *pr. inſt. quib. non eſt permiſſ. fac. teſtam.*

PRop. III. De Jure Bavarico peculium adventitium irregulare in omnibus æquiparatur peculio caſtrenſi, vel quaſi. Cod. Max. Civ. *P. l. C.* 5. §. 6. *pr.*

Cor. De Jure Bavarico filiusfamilias ratione peculii hujus recte condit teſtamentum; ex comparatione §. 6. *pr. P. I. Cap.* 5. cum *n.* 3. §. 3. *Cap.* 3. *P. III.* Cod. Max. Civ.

§. 135.

In peculio adventitio ordinario, vel regulari filiofamilias competit dominium, patri vero uſusfructus, & adminiſtratio. L. 6. C. *de bon. quæ lib.*

PRop. I. Hæc jura patri regulariter tamdiu competunt, quamdiu durat poteſtas patria. Ex ſpeciali tamen juris diſpoſitione §. 2. *inſt. per quas perſ.* facta etiam emancipatione patri, quamdiu vivit, competit dimidium uſusfructus, quoad bona autem materna tantum

tum in portione virili. L. 3. C. *de bon. matern.*

Scholion. Jus Bavaricum diſtinguit inter bona materna, & ea, quæ filiofamilias non ex parte matris accedunt, quoad ultima vult, ut ſoluta patria poteſtate ea indiſtincte liberis ſint tradenda. Cod. Max. Civ. *P.* 1. *C.* 5. §. 5. *n.* 2. Quoad bona materna vero diſtinguit inter Siegelmäſſigen und unſiegelmäſſigen Perſonen. Priores retinent uſumfructum ad dies vitæ, obligantur tamen ut ex hoc commodo pro officio patris ratione dotis, & aliorum liberis ſubveniant, poſteriores vero bona materna liberis emancipatis indiſtincte tradere debent, quin aliquid pro præmio emancipationis jure exigant. Obligantur præterea utriusque generis parentes, ut intra annum a die mortis maternæ ſub pœna arbitraria bona materna liberis deſignent, & quidem die Siegelmäſſige in præſentia agnatorum, & cognatorum, die Unſiegelmäſſige vero authoritate judiciali.

Prop. II. Pater pro ſe habet præſumtionem juris, quod bona filiorum non

ad-

Digitized by Google

adminiſtret in eorum perniciem, quod non tanquam tutor, ſed vi patriæ poteſtatis agit. L. ULT. §. 4. C. *de bon. quæ lib.*

Cor. 1. Pater non obligatur ad inventarium conficiendum, ſed ad conſignationem privatam bonorum adventitiorum.

2. Si ſimul uſumfructum habet, tutus eſt a redditione rationum, nec filiifamilias ratione iſtius adminiſtrationis gaudent jure hypothecæ in bonis parentum L. 6. §. 2. C. *de bon. quæ lib.*

3. Adminiſtratio tamen in caſu malæ adminiſtrationis eidem adimi poteſt. Stryck *Uſ. Modern. Pand. L.* 15. *tit.* 1. §. 14.

Prop. III. Ratione uſusfructus immunis eſt a Cautione uſufructuaria. L. 8. §. 4. C. *de bon. quæ lib.*

§. 136.

In poteſtate noſtra ſunt liberi, quos ex juſtis nuptiis procreavimus. pr. Inst. *de Patr. poteſt.*

Prop. I. Patria poteſtas adquiritur per generationem ex juſtis nuptiis.

Prop.

Digitized by Google

PRop. II. Quod etiam in matrimonio putativo locum habet, modo pater fuerit in bona fide, quia tum filii ſunt legitimi. C. 2. & 14. X. *qui filii ſint legit.*

PRop. III. Patria poteſtas Civilis dicto modo non niſi in liberos legitimos adquiritur.

§. 137.

In liberos illegitimos patria poteſtas civilis adquiritur 1. Per nuptias cum matre illegitimi contractas, qui modus dicitur *legitimatio per ſubſequens matrimonium*, & quidem ſecundum Jus Romanum ratio introductæ legitimationis per ſubſequens matrimonium eſt ſublatio concubinatus.

PRop. I. De Jure Romano per ſubſequens matrimonium non niſi liberi ex concubina nati legitimari poſſunt.

PRop. II. Ut conſtet de affectu maritali, requiruntur pacta dotalia. §. *fin. inſt. de Nupt.*

SCHO-

1. tempore conceptionis.

2. requiritur, matrimonium initum fuiſſe a perſonis a perſonis alias non coniungibilibus

3. et ſolemnia eccleſiæ fuere obſervata,

nam ſolemnia ſi non ſunt obſervata, e.g. trina denunciatio, ſeu diſpenſatio, etiamſi matrimonium coram parocho factum filii nati fiunt illegitimi.

Filius legitimus eſt, qui iuſto tempore ex matrimonio ſecundum leges inito naſcitur. etiamſi contradicat pater et mater. nam ſtat præſumtio pro filio. niſi a evidentia facti, nempe impotentia viri, vel abſentia contrarium probatur, tunc enim ceſſat præſumtio.

Digitized by Google

Digitized by Google

Scholion. Quum ex principiis fidei Chriſtianæ concubinatus ſit ſublatus, hodie non dantur amplius liberi naturales in ſenſu juris Romani; præterea de affectu matrimoniali jure hodierno ex ſolemnitatibus a jure canonico præſcriptis conſtat: Pacta ergo dotalia ad legitimationem omnino non requiruntur; inde infero

Legitimatio per ſubſequens matrimonium quatenus formam ſuam a jure Romano habet ad fora noſtra nullo modo eſt adplicabile.

§. 138.

Forma legitimationis de jure Romano, ac ejus ratio de jure hodierno non amplius locum habet, quærenda igitur eſt alia ratio, quam ſuppeditat Jus canonicum C. 6 X. *qui fil. ſint legit.* his verbis: *tanta eſt vis matrimonii, ut, qui antea ſunt geniti, poſt contractum habeantur legitimi.*

Digitized by Google

PRop. I. Ratio legitimationis per ſubſequens matrimonium eſt favor ſacramenti, cum quo tanquam cauſſa effectus legitimationis connectitur.

Cor. 1. Inter quorum parentes poteſt ſubſiſtere matrimonium, illi etiam per illud legitimantur.

2. Sublato impedimento etiam per illud legitimantur omnes nati ex damnato coitu. Diſſentit Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 8. *n.* 3. ubi tantum legitimationem naturalium admittit.

PRop. II. Legitimatio ſupponit matrimonium verum, non putativum, quod enim nullum eſt, nullos etiam producit effectus, niſi pro ſe habeat ſpecialem juris adſiſtentiam. v. gr. quoad legitimitatem.

PRop. III. Sufficit tamen matrimonium ratum.

PRop. IV. Præter matrimonium requiritur etiam conſenſus legitimandi, qui tamen præſumitur.

Scholion. Objiciunt contra Cor. 2. ex eodem capite VI. X. Reſponſionem vide apud Ill. Boehmerum *in Diſſ. de legitimatione natorum ex damnato coitu.* Tempore enim Alexandri III., ſub quo hæc conſtitutio emanavit, ma-

Digitized by G

Digitized by Google

matrimonium inter adulterum, & adulteram generaliter erat interdictum, *præſertim*, ſi in vitam prioris conjugis quidpiam ſunt machinati: conſequenter Alexander III. aliter reſpondere non potuit, quam in dicto capitulo fecit. Innocentius autem III. poſtea C. 6. X. *de eo, qui duxit, &c.* legitimum matrimonium cum adultera ſtatuit, modo promiſſio matrimonii, & inſidiæ vitæ abeſſent. Quum ergo hoc loco matrimonium inter adulterum, & adulteram poſſit ſubeſſe, etiam liberi ex eo adulterio geniti legitimari poterunt.

§. 139.

Effectus legitimationis per ſubſequens matrimonium ſunt, 1. quod per illud legitimati in omnibus æquiparentur legitime natis, ita, ut ipſis teſtimonia natalitia non tanquam legitimatis, ſed legitime natis ſint danda. 2. Operatur patriam poteſtatem. 3. Tollit maculam nativitatis.

Digitized by Google

§. 140.

In illegitimos patria poteſtas civilis adquiritur 2. *per legitimationem per reſcriptum principis*, quod fit, ſi princeps declaret, ſe filium quemdam illegitimum etiam quoad jura patriæ poteſtatis velle habere pro legitimo; ad hoc requiritur de jure Romano

1. Ut legitimandi ſint naturales liberi, non autem nati ex damnato coitu.

2. Ut propter impedimentum quoddam, vel mortem nuptias cum matre ſobolis illegitimæ inire prohibeatur.

Cor. Unde tantum in ſubſidium locum habet.

3. Ut ipſe Pater principem imploret.

4. Ut alios liberos legitimos non habeat, vel illi conſentiant.

Scholion. Quoad primum, illud hodie ceſſare patet, ex §. 138. Cor. 1. & 2. quoad

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

quoad ſecundum teſtatur STRYCK *in Uſ. Modern. Pand. L.* 1. *tit.* 6. §. 17. etiam hodie legitimationes a principe fieri viva concubina, vel matre prolis illegitimæ. Quod denique quartum attinet, illud hodie pariter extra omnem uſum eſt, quum Pater præter legitimam nil prorſus relinquere debeat legitimis, ſi ergo legitimi legitimam ſalvam habeant, nil ulterius poterunt conqueri. De jure Bavarico tamen omnia juris Romani requiſita locum habent. COD. MAX. CIV. *P. I. Gap.* 5. §. 6. *n.* 1.

§. 141.

Legitimatio per reſcriptum principis vel *plena* eſt, vel *minus plena*, prout vel jura patriæ poteſtatis tribuit, vel tantum maculam nativitatis tollit.

PROP. I, Si nulli exiſtunt liberi legitimi, legitimati plene per reſcriptum principis obtinent jura familiæ, & ſucceſſionis. CEL. HELLFELD *Jurispr. for. L. I. tit.* 6. §. 144. non tamen

a) Succedunt in feudis.

b) In bonis primogenituræ.

c)

c) In fideicommiſſis familiæ.

PRop. II. Si vero adſint alii liberi legitimi, adquirunt jus ſuccedendi, quatenus ſalva eſt reliquorum legitima (§. 140. Schol.)

PRop. III. Legitimatio plena operatur patriam poteſtatem,

PRop. IV. Tollit maculam nativitatis.

PRop. V. Legitimatio minus plena non alium producit effectum, quam ſublationem maculæ nativitatis, quæ vel *mediata* eſt, vel *immediata*, prout vel ab ipſo Imperante, vel a Comitibus palatinis fit.

PRop. VI. Legimatio minus plena omnibus illegitimis etiam invito patre ab Imperante concedi poteſt.

§. 142.

Adquiritur etiam patria poteſtas civilis in eos, qui nullo modo a nobis deſcendunt, quod fit mediante *adoptione*, quæ eſt actus ſolemnis, quo in locum liberorum adſumuntur, qui natura tales non ſunt Adoptio eſt inventio juris Romani,

qua

Digitized by Google

qua auxiliante ſuccurrebatur familiis ex defectu ſucceſſionis interituris, per hoc, quod illis, qui filiis deſtituebantur, permitteret, adſumtionem alterius cujusdam in locum filii.

PRop. I. Adoptio eſt actus ſolemnis.

PRop. II. Introducta eſt in ſolatium orbitatis.

PRop. III. Adoptio fit ad effectum patriæ poteſtatis.

PRop. IV. Imitatur naturam.

PRop. V. Per adoptionem quis adſumitur in locum liberorum.

SCHOLION. Differt adoptio a *jure alumnatus*, ſeu *tutela occupatitia*, per quam liberi alieni, & præcipue expoſiti adſumuntur in clientelam paternam: nam quum expoſiti habeantur pro emancipatis, non operatur patriam poteſtatem, 2. Pater hic nutricius a magiſtratu conſtitutus eſt tutor, ſin minus, pro protutore eſt habendus: Jus ergo alumnatus non alia jura tribuit, quam ea tutoris, vel protutoris.

§.

Digitized by Google

§. 143.

Adoptio eſt actus ſolemnis (§. præc. prop. 1.) *actus* autem *ſolemnis* vocatur, qui in judicio eſt peragendus.

Cor. Adoptio debet peragi in judicio, & quidem, ſi adoptio in ſpecie ſit, coram magiſtratu, ſi vero arrogatio, coram principe. Jus Bav. tamen arrogationes etiam coram judice ordinario permittit. Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 10. *n.* 3.

§. 144.

Adoptio eſt introducta in ſolatium orbitatis (§. 142. Prop. 2.)

Cor. Illi ſolum adoptare poſſunt, qui propter ætatem liberos ſperare nequeunt. 2. Si diſpenſatio non fuerit facta, adoptans ad minimum 60. annos natus eſſe debet.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 145.

Adoptio fit ad effectum patriæ poteſtatis (§. 142. Prop. 3.)

Cor. 1. Illi ſolum poſſunt adoptare, qui patriæ poteſtatis ſunt capaces.
2. Fœminæ non poſſunt adoptare.

§. 146.

Adoptio imitatur naturam (§. 142. Prop. 4.)

Cor. 1. Illi tantum adoptare poſſunt, qui natura generationis ſunt capaces, ergo non

a) Caſtrati.

b) Impuberes.

c) Bene vero ſpadones, & Clerici.

2. Illi ſolum adoptare poſſunt, pro quibus eſt præſumtio amoris paterni.

a) Pauper non poteſt adoptare divitem.

b) Nec tutor pupillum ante rationes redditas.

3. Qui adoptat, debet adoptivum poſſe habere filium.

a)

Digitized by Google

a) Adoptans adoptivo plena pubertate major eſſe debet.

b) Si quis aliquem adoptet in locum nepotis, ad minimum 36. annis debet eſſe natu major adoptivo.

§. 147.

Per adoptionam quis adſumitur in locum filii (§. 142. Prop. 5.)

Cor. 1. Adoptio non poteſt fieri ad certum tempus.

2. Nemo poteſt adoptari tanquam pater frater, vel pupillus.

3. Bene vero in locum nepotis, ubi tamen requiritur conſenſus filii, ſi quis adſit, eoquod ille hæredem neceſſarium accipit.

§. 148.

Adſumitur autem in locum filii vel homo ſui juris, *arrogatio*, vel alieni juris, *adoptio in ſpecie.*

Prop. Quæ præcedentibus §§. de adoptione in genere dicta ſunt, etiam

Digitized by Google

etiam ad arrogationem adplicari debent, ſpecialia vero ex qualitate hominis ſui juris ſunt deducenda: ergo

1. Arrogationes a principe confirmari debent, non autem jure Bavarico, ubi ſufficit confirmatio judicis ordinarii.

2. Quum per arrogationem quis ex perſona ſui iuris fiat alieni juris, requiritur conſenſus arrogandi.

Cor. Videmus inde, cur jure antiquo arrogatio impuberum fuerit prohibita, quam tamen Antoninus Pius permiſit ſub his requiſitis, ſc.

a) Prævia cauſſæ cognitione.

b) Adhibito conſenſu tutorum.

c) Et eorum omnium, quorum intereſt.

d) Cautione ab arrogante præſtita 1. de hæreditate arrogati impuberis, ſi ante annos impubertatis decedat, ſucceſſoribus ab inteſtato reſtituenda. 2. De relinquenda quarta bonorum ſuorum parte in caſum injuſtæ exhæreditationis, vel emancipationis: quarta hæc vocatur *quarta piana*, ſeu *quarta D. Pii.* Cum his conſentit Jus Bav. vi Cod. Max. Civ. *P. I. Cap.* 5. §. 10. *u.* 8.

§.

§. 149.

Effectus arrogationis ſunt

1. Operatur patriam poteſtatem.
2. Tribuit omnia jura familiæ, quæ a poteſtate arrogantis dependent.

Cor. Non ergo jura ſanguinis e. g. nobilitatem.

3. Arrogatus ſuccedit in omnia bona, ſuper quibus arrogans pro arbitrio poteſt diſponere.

Cor. Arrogatus non ſuccedit in feudis fideicommiſſis, bonis primogenituræ, &, præterea in iis omnibus, quæ reſtitutioni ſunt obnoxia.

§. 150.

Per adoptionem in ſpecie homo alieni juris adſumitur in locum filii (§. 148.)

Prop. I. Adoptio in ſpecie eſt mutatio patriæ poteſtatis.

Prop. II. Non omnis adoptio in ſpecie tribuit jura patriæ poteſtatis.

Cor.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Cor. Inde ejus diviſio in *plenam*, quæ jura patriæ poteſtatis tribuit, & *minus plenam*, quæ tantum tribuit jus ſuccedendi ab inteſtato.

1. Plene ſolum adoptant adſcendentes minime vero extranei, aut collaterales.
2. Minus plene etiam fæminæ adoptare poſſnnt.
3. Adoptio minus plena tantum tribuit jus ſuccedendi ab inteſtato.

a) Inde liberi minus plene adoptati manent ſub patria poteſtate civili patris naturalis.

b) Si in teſtamento adoptantis vel prætereantur, vel exhæredentur, quærelam nullitatis, vel inofficioſi nequeunt inſtituere.

§. 151.

Tranſimus ad modos, quibus patria poteſtas civilis deſinit, quæ patriæ poteſtatis diſſolutio, vel *neceſſaria* eſt, vel *voluntaria*. Ad neceſſariam refertur

1. Mors naturalis filii.
2. Mors naturalis patris, ſi pater ſui juris ſit, ſi vero pater adhuc

ſit

ſit ſub poteſtate avi, etiam filii ab ejus poteſtate non aliter liberantur, niſi morte avi.

3. Mors filii civilis.

4. Mors patris civilis, ad quam refertur

   a) Profeſſio religioſa.

   b) Bannum imperii.

5. Adoptio in ſpecie plena, non vero arrogatio, aut adoptio in ſpecie minus plena.

6. Nuptiæ, reſpectu filiarum.

7. Abuſus poteſtatis patriæ.

§. 152.

Volente patre patria poteſtas diſſolvitur vel emancipatione, vel de jure hodierno inſtitutione ſeparatæ œconomiæ. *Emancipatio* eſt actus, quo pater liberos in poteſtate ſua exiſtentes ab ea dimittit, quæ vel *Vetus* eſt, vel *Anaſtaſiana*, vel *Juſtinianea*: & filii eo modo ex poteſta-

Digitized by Google

Digitized by Google

teſtate patria dimiſſi vocantur *emancipati.*

PROP. I. Emancipatio vetus omnino ab uſu receſſit, anaſtaſiana vero tunc tantum locum habet, ſi fiat coram Comite palatino, Juſtinianea tamen adhuc eſt frequentior. In Bavaria tamen bey Siegelmäſſigen emancipatio fit unter eigener Fertigung, bey Unſiegelmäſſigen coram judice ordinario COD. MAX. CIV. *P. I. Cap.* 5. §. 7. *n.* 3.

PROP. II. Emancipati per emancipationem fiunt ſui juris ex voluntate patris.

COR. 1. Sibi adquirunt.

2. Pro lubitu uxorem ducunt.

3. Teſtamenta faciunt.

4. De jure communi in peculio adventitio retinent dimidium uſusfructus, altera pars pätri cedit in præmium emancipationis.

5. Profectitium, ſi pater non adimit, præſumitur ipſis eſſe donatum.

PROP. III. Emancipatio eſt vel *generalis*, vel *ſpecialis*, prout filius quoad omnes actus futuros a patria poteſtate dimittitur, vel quoad actum ſpecialem.

Digitized by Google

Cor. In emancipatione ſpeciali filiusfamilias quoad omnes reliquos actus manet filiusfamilias.

Prop. IV. Patria poteſtas per emancipationem tantum eatenus ſolvitur, quatenus eſt oneri liberis, non vero quatenus inde commodum habent. Cel. Hellfeld *Juriſpr. for. L. I. tit.* 7. §. 162.

Cor. 1. Retinent jura familiæ, & ſanguinis.
2. Jura ſucceſſionis.
3. Hæreditatem ipſo jure adquirunt.

Prop. V. Per eam non tolluntur jura patriæ poteſtatis naturalis.

Prop. VI. Emancipati ſunt diſtinquendi a *liberis ſeparatis*, qui certa portione ipſis judicialiter adſignata ab ulteriore parentum ſucceſſione excluduntur. Inde

1. Separatio non debet extendi ultra ſucceſſionem.
2. Manent ſub poteſtate patria.
3. Illis bona parentum neque creſcunt, neque decreſcunt.

§.

Digitized by Google

Digitized by Google

§. 153.

Moribus Germaniæ, & ſpeciatim de jure Bav. vi Cod. Max. Civ. *P. I. C.* 5. §. 8. *n.* 4. patria poteſtas etiam ſolvitur *inſtitutione ſeparatæ œconomiæ*, quæ eſt actus, quo liberi eum arripiunt ſtatum, in quo ſeorſim rerum ſuarum curam pro ſuo arbitrio gerunt, & ex propriis ſe ſuſtentant.

Prop. I. Liberi, qui ſeparatam œconomiam volunt inſtituere, debent eſſe inſtructi debitis requiſitis

1. Debent eſſe tales, ut rerum ſuarum curam gerere poſſint, atque ea adquirere, ex quibus ſe congrue ſuſtentare queunt.

   a) Qui curam rerum ſuarum gerere nequeunt, pariter nequeunt inſtituere ſeparatam œconomiam.

      α) Debent eſſe majorennes, nec prodigi.

   b) Uti & qui non habent, unde ſe ſuſtentent.

Prop. II. Ut Separata œconomia hunc effectum habeat, debet eſſe legitime inſtituta.

Digitized by Google

1. Absque conſenſu patris ſeparata œconomia inſtitui nequit, quia de ipſius præjudicio agitur, & filii, quamdiu ſub patris poteſtate ſunt, ſine ejus conſenſu nil facere poſſunt.

2. Pater tamen juſtam diſſenſus ſui cauſſam addere obligatur, ſi filii ſint majorennes.

3. Hic tamen conſenſus non præciſe judicialiter eſt declarandus.

SCHOLION I. Dignitas, & munus publicum, niſi inſtitutio ſeparatæ œconomiæ accedat, præſertim de Jure Bav. non tollit jura patriæ poteſtatis. COD. MAX. CIV. *P. I. Cap.* 5. §. 7. *n.* 5.

SCHOLION II. Quum inſtitutio ſeparatæ œconomiæ ſit ſpecies emancipationis, ita, ut eam DD. communiter emancipationem tacitam dicant, quæ de emancipatione dicta ſunt §. præc. etiam ad inſtitutionem ſeparatæ œconomiæ adplicari debent.

CA-

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google